

ס פ ר

מראה צירות ישראל כהן

אשר טפחתי ורביתי בעור צור ישועתי לברר ממקור תוה"ק
שבכתב ושבוע"פ חומר איסור הרמת תואר צירות לתואר
שגדירות ומלבד דפעולה בווייה זו הו"ל כפירה בדת משה
רבינו הו"ל נמי אסון נורא לכללות ישראל

ונלזה אליו קונטרס

והוא ביאור נפלא בכוונת חו"ל (כ"ב קטז ע"א)

בענין תפלה לחולה מסוכן

חוכר מאתי הצעיר שבכהונה

שמר"י בנישה הכהן אדלר

שנת ה' אלפים תשי"ג לפ"ק

לונדון יע"א

ס פ ר

מראה צירות ישראל כהן

אשר טפחתי ורביתי בעור צור ישועתי לברר ממקור תוה"ק
שבכתב ושבוע"פ חומר איסור הרמת תואר צירות לתואר
שגרירות ומלבד דפעולה בזויה זו הו"ל כפירה בדת משה
רבינו הו"ל נמי אסון נורא לכללות ישראל

ונלוח אליו קונטרס

והוא ביאור נפלא בכוונת חו"ל (ב"ב קטז ע"א)

בענין תפלה לחולה מסוכן

חוכר מאתי הצעיר שבכהונה

שמר' מנישה הכהן אדלר

שנת ה' אלפים תשי"ג לפ"ק

לונדון יע"א

מראה כהן צירות ישראל כהן

אשר טפחתי ורביתי בעזר צור ישועתי לברר חומר איסור חרמת
תואר צירות לתואר שיקויז שגרורות ופעולה בזויה זו הוא כפירה
גמורה והריסה ברורה בדת משה רבינו ורינה כעיר הנדחת
וכדמבואר להדיא ברבינו הגדול הרמב"ם ז"ל ובתשובות הרשב"י

זצ"ל חובר מאתי הצעיר שבכחונה

שמריה מנשה הכהן ארלר

בעל המחבר :

ספרי מראה כהן ששה מהדורות

עמק הבכא ב' מהדורות

אור תורה. משיב כהלכה. חנה דוד

מנחת זרע ברוך כהן ב' מהדורות

גאולת ישראל ג' חיבורים. שבת אחים ב' מהדורות

זכרון אלחנן. עטרת צבי. זכרון שאול. קידוש השם

מצבת לאה. ועוד חיבורים בכתב יד.

RABBI Dr. CHAJIM H. COHEN

"Windycroft," St. Paul's Rd. Dorking, Surrey

Tel: Dorking 3448.

רהמנא אדכר לן זכותא דמשה רבינו רעיא מהימנא

הנה הגם דולעפה אחותני מרשעים עובי תורתך (וכמאמר דוד המלך תהלים קיט נג) בהוצאת חיבורי הנוכחי הנקוב בשם צירות ישראל שלא יזיקוני רשעי ישראל אשר הם רבים או המתחסדים והמתפרצים ואולי משניהם יחד מ"מ ימתי פני כחלמיש ממש במסירת נפש אשר היודע תעלומות לבד יודע זה וכ"ו לקדש שמו של הקב"ה ולכבודו של משה רבינו עבד ד' הוצאתי חיבורי הנוכחי לאור בכדי לטפח פניהם של הני ריוקי מוח והסרי דעת עד למחסרון ידיעתם חרפו וגרפו מערכות אלקים חיים ומשה עבדו במה דהמציאו פעולה בזיוי ושיקוץ להמיר כבוד הקב"ה ומשה עבדו בתבנית שגר פרה ובאמת פעולה בזויה ושיקוץ זו הו"ל **מעשה עגל** שלישי דנקרא ומתרגם ובפעולה בזויה זו קיימו בפועל קרא דכתיב (תהלים קו פסוק יט כ) יעשו עגל בחורב וישתחוו למסכה: וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב והיינו כיון דהמירו תואר צירות דהונח על משה רבינו לממוצע בין כבוד הקב"ה לישראל עמו ובמקום תואר צירות הרימו תואר שגירות דזהו כגדר שגר פרה (וכדבארתי כ"ז באר היטב בפנים יעו"ש) ע"ו פעולה זו נעשה זה בגדר עגל ומהני תרי קראי הנ"ל דנכתבו (תהלים קו) יעשו עגל וגו' וימירו את כבודם וכמובן וכיון דבשינוי פעולתם מתואר צירות לתואר שגירות נעשה ונגמר תואר משחת גדר **עגל** שוב מדינא דתורה טעון שריפה וכדכתיב (תשא לב כ) ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש וגו' וכל כמה דעומד על תלן הו"ל בגדר **עגל** וקורין לפניו ככה **ויעשו עגל בלונדון: וימירו את כבודם** בתבנית שגר פרה דנכלל בתואר **שגירות** ושוב לפי"ו אסור הכל בהנאה ומכ"ש לכנס בו אקוה בס"ד דעוד ימצאו אנשים ישרים דיתנו אוזן קשבת לדברים אמתים וברורים יוצאים מפי כהן בקדושה ובטהרה ויסירו פעולת כיוזי ושיקוץ תואר שגירות דזהו באמת בגדר **עגל** ובתשובה כראוי דמהני יחזירו תואר **צירות** ובוה יתקדש שם שמים וכבוד משה רבינו עבד ד' ובוה יוושעו נמי ישראל מצרה וצוקה ויזכו לגאולה אמתית בכיאת משיח צדקינו אמן.

והנה במה דבררתי כוונת הירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) במאי דשמואל נקט במשל לשני שגוריהן לאמיתה של תורה דע"ז יבורר חומר איסור תואר שגורוי ומכ"ש עוד להמיר תואר צירות בתואר שגירות דזהו בגדר **עגל** ממש וכנ"ל ובמה שבררתי יהיו כמה זכויות עצומות חדא בירור הירושלמי ועוד להסיר תואר עגל וביותר עוד למזכה רבים לאפרושי מעון עגל ועי"ז קידוש השם וכבוד משה רבינו כל אלו הזכויות יהיו מליצי יושר לפני כסא הכבוד והקב"ה כרוב רחמיו יעשה חסד עם החיים ועם המתים והיינו דהקב"ה ישמרני ויצילני לי שמריה מנשה בן פעסע מכה כל שונאים שלא יזיקו לי שום חיזק וגם לרבות שאזכה לתורה וליראת שמים ולבריאות הגוף ולהצלחה בכל הענינים. וגם יזכרו לטוב אין טוב אלא תורה (ברכות ה)

מהטוב והמטיב (מנחות נג ע"ב) בניי ובתי הטובים. כללות ישראל נקראו טובים (מנחות שם)

הלא המה:

כבוד הנכבד ר' שאול נח נרו יאיר. עם כל ב"ב

כבוד הנכבד ר' אברהם אלימלך נרו יאיר עם כל ב"ב

כבוד הנכבד ר' יוסף נרו יאיר

כבוד הנכבד ר' שמואל דובער נרו יאיר

אחותם הנכבדה מרת חנה גאלדא תחי' לאוי"ט עם כל ב"ב

למשפחת אדלר ממוחסי כהונה.

ועל כולם יהיו כל אלו הזכויות מליצי יושר לפני כסא הכבוד עבור נשמת זוגתי האשה הכשירה בנשים מרת לאה רשקא עליה השלום בת היקר הנכבד רודף צדקה וחסר רחים ומוקיר רבנן ר' שמואל דובער עליו השלום מילירי עיר ואם בישראל קהלה קדושה ווארשא מדינת פולין נפטרה ביום א' פרשת בהעלתך ט"ז סיון שנת ה' אלפים תשי"ב לפרט גדול והובלה למנוחתה באותו יום בפה לונדון ויען דהיתה משוללת מאד מאד ממדת קנאה דאיכא ברובא נשי דבמדינה זו וגם לרבות דיען דהסתפקה במועט ולא הטילה עלי עול קשה יותר מכחי (וכפי מנהג מדינה זו לומר הב הב וכעין דאחז"ל על קרא דכתיב (עמוס ד א) שמעו הדבר הזה פרות הבשן וגו' אמר רבא כגון הני נשי דמחזו דאכלן ולא עבדן וכדפירש"י וזה לשונו ונמצאת שגוולות את בעליהן ועוד מתוך שמלומדות במאכל ובמשתה גורמות לבעלים לגזול עכ"ל יעו"ש) עי"ז היה לי שעות פנויות לעסוק ולעמול בתוה"ק וא"כ כיון דהיה גבה הני תרתי לטיבותא משוללת ממדת קנאה ואור תורה ומשום דבעסקי ועמלי בתורה היה לה בזה חלק חשוב והגון וע"פ שני מדות אלו היקרים שפיר מדינא הוא דהני זכויות הנ"ל והיינו ביאור כוונת שגוריהן (ירושלמי שבועות פ"א הלכה א) ע"ד האמתי. ועוד זכות אזהרה להסיר תואר העגל דזהו כגדר מזכה רבים לאפרושי מאיסור ע"ו דהמיר טובא ועוד קידוש השם וכבוד משה רבינו כל אלו הזכויות יהיו מליצי יושר לפני כסא הכבוד דזוגתי הכשירה בנשים מרת לאה רשקא זכרה לברכה תזכה לרב טוב הצפון ליראי ד' ולחושבי שמו ולתהיית המתים כבקשת בעלה דואג ונאנח על פטירתה ימקבל דין באימה כותב והותם **שמריה מנשה הכהן אדלר**.

ויען דמדינא דתורה כיבוד אב ואם הוא בין בחייהם ובין כמותם וכתנאי בקידושין (לא ע"ב) והובא להלכה ברמב"ם פ"ו הלכה ה' מה' ממרים ובש"ע יו"ד סימן ר"מ סק"ט יעו"ש ומה נפלא ונורא מה דכתיב בזה"ק סוף בחקתי וזה לשונו פתח ואמר (מלאכי א) בן יכבד אב כד"א (יתרו כ) כבד את אביך ואת אמך ואוקמוה במיכלא ומשתיא ובכלא האי בחייו דאתחייב ביה בתר דמית אי תימא הא פטור מניה הוא לאו הכי דאע"ג דמית אתחייב ביקריה יתיר דכתיב כבד את אביך דאי ההוא ברא אויל באורח תקלא ודאי מבזה לאביו הוא ודאי עביד ליה קלנא ואי ההוא ברא אויל באורח מישר ותקין עובדיו ודאי דא אוקיר לאביו אוקיר ליה כהאי עלמא גבי בני נשא אוקיר ליה בההוא עלמא גבי קב"ה וקודשא בריך הוא חיים עליה ואותיב ליה בכורסייא דיקריה ודאי וכו' ע"כ יעו"ש והלכך מדינא דתורה הוא דהני זכויות עצומות והיינו בירור כוונת הירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) כמ"ש שמואל לשנא שני שגוריהו ועוד להסיר תואר העגל דהונה בלשנא שגוריו דר"ל שגר פרה ועוד במזכה רבים לאפרושי מעון עגל ועי"ז קידוש השם וכבוד משה רבינו כל אלו הזכויות יהיו מליצי יושר לפני כסא הכבוד עבור נשמת אבי מגרי הירא וחרד לרב ר' ותורתו איש תם וישר ר' צבי יהודה עליו השלום נפטר עשרה בטבת בשנת ה' אלפים תרע"ד בעיר ווארשא מדינת פולין ועבור נשמת אמי מורתי הכשרה והצנועה בנשים צדקתה מי ימלא ח"ה מרת פעסע עליה השלום נפטרה כ"ז אדר ראשון שנת ה' אלפים תרפ"ו בעיר דרעזרען מדינת אשכנז אשר עם עוצם דחקס מאד מאד טרחו להספיק כל צורכי ולחדריכני לתורה וליראה.

תנצב"ה.

(אות א) **והנה** כמה שכתבתי (בפנים אות א) דתואר צירות הו"ל טוב שבטובים ותואר שגירות הו"ל בסוג רעה שברעות ומהאי טעמא כתבתי (בפנים אות יג) וזה לשוני וכעת יען דוכתה דמלכות בריטניא הכירה לפקיד זה בתואר אמבאסאדאר בשפת אנגלית לגורל שמחת המושלים במדינת ישראל וגם לרכות כל המשתתפים בפה לונדון בשמחתם הסכימו להרים תואר ציר צירות דהמה בגדר תואר קדוש וטוב שבטובות לדרגת שגירות דהו"ל בגדר ביוזי ושיקוין ורעה שברעות שאין למעלה הימנה לכאורה אפשר להמתקש לרחות ולומר דמצינו בכמה דוכתי דהו"ל השתמשו בלשנא שגר במקומות המקודשין והיינו בתפלה ובבית הכנסת והמה (ברכות לז ע"ב) אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ופירש"י וז"ל אם סדורה תפילתי בפי כמרוצה ואני נכשל ותחנתי נובעת מלבי אל פי כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים עכ"ל ועוד בירושלמי ברכות פרק ה הלכה ג אמר ר' אחא ור' יודה בן פזי יתבון בחד כנישתא אתי עבר חד קומי תיבותא ואשגר חד ברכה אתון ושאלין לר' סימון אמר לון ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי שלח צבור שהשגיר שתים שלש ברכות אין מחזירין אותו. שמואל הקטן עבר קומי תיבותא ואשגר מכניע זדים וכו' ועוד אחז"ל (יומא כט ע"א) תנורא שגירא ופירש"י וז"ל תנורא שהוסק ביום פעמים ושלש חם הוא ונוח להסיקו בעצים מועטים עכ"ל ועוד אחז"ל (כתובות פ ע"א) שיגרא דתמרי ופירש"י וז"ל חמרים נירוכין יחד כדרך שדורסין תאנים יחד ליטראות ליטראות אף אלו כן ומקרי שיגרא וכו' עכ"ל ועוד אחז"ל (סנהדרין קד ע"א) שגרא תנורא וקלחתה וכו'. ועוד תנן (ב"ב כג ע"א) מלא שגר היונה ופירש"י מרוצת פריחתה פעם אחת עכ"ל יעו"ש כ"ז אפשר דיתעקש מי שהוא לומר הכי.

אמנם זה אינו ובאמת אפילו המתעקש היותר עקום בעקשותו יודה לזה והיינו דזה ברור דלשנא שגר בלשון הקדש הוא מקראי דכתיבי (כא יג עקב ז) שגר בהמה. שגר אלפיך דהונהו ע"צ המושאל ללידת בהמה יען דאין מחראוי לכנות לבהמה בסוג לידה דילדה ולד והכוונה בלשנא שגר הוא לשון שילוח מן הבטן וכדפירש"י והרשב"ם (וכהובא בפנים אות ו באריכות יעו"ש) וסוג שילוח זו אינה כלל בסוג שמץ שליחות כמי ששולח איזה דבר ומכ"ש לשליחות נכבדת וכעין לאיזה מינוי מדחזינן דבקרא דכתיב (שמות ג י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה תרגם אונקלוס ואשלחניך ובתרגום יונתן בן עוזיאל ואשדרניך וכן שם (פסוק יב) כי אנכי שלחתיך תרגם אונקלוס שלחתיך ובתרגום יונתן בן עוזיאל שדרתך. ושם (פסוק יד) אהיה שלחני אליכם תרגם אונקלוס שלחני לותכון ובתרגום יונתן בן עוזיאל שדרני לותכן ושם (פסוק כ) ושלחתי תרגם אונקלוס ואשלח ובתרגום יונתן בן עוזיאל דאשרד ועוד בקרא דכתיב (תהלים קה כח) שלח חשך ויהשך תרגומו שדר חשוכא. ובקרא דכתיב (תהלים קז כח) ישלח דברו וירפאם תרגומו ושרר ומכל זה מבואר דעל כל סוג שילוח בין סוג שליחות כמי ששולח דבר ממשי ביד שליח ובין

סוג שליחות ע"צ המושאל וכעין שלח חשך: ישלח דבריו: לא הונח לתרגם לשנא שגרא ובע"כ לומר דבלשנא שגר לא הונח שום סוג שילוח לא ממשי ולא אפילו ע"צ המושאל והלכך לא תרגמו להיכא דכתיב לשון שליחות לשנא ואשגרינך וכדומה באינך קראי וכ"א חז"ל במקום דרצו להשתמש בלשנא דיורה סוג מהירות וכעין השלכת חפץ דוורקין במהירות או להשמטת ברכות שלא אמרם או מרוצת ופריחת יונה או השלכת עצים לתנור להסיק השתמשו בלשנא אשגר שגרא שגר ומשום דכל הני סדור דבריו להוציאם במרוצה והשמטת ברכות שלא לאמרן ומרוצת יונה והשלכת עצים לתנור להסקת התנור ושיגרא דתמרי הני כוליהו נכללו בלשנא שגר דכתבה תורה בלית בהמה שגר בהמה והיינו דכמו דחזינו דמשום לחלק בין לידת אשה ללית בהמה משום כבוד הבריות שינתה תורה וכתבה שגר בהמה וכוונת שגר ר"ל דמשלחת הולך מן הבטן ובאמת שילוח זה אינה בסוג שליחות כ"א בגדר דנשלחת ממקום שהיה מעקרא בבטן ובשילוח זה יוצא הולך חוץ למקומו דהיה עד כה וסוג שילוח זה הונח בתורה בלשנא שגר כלומר דנשלח ממקומו ובסוג זה השתמשו חז"ל נמי בכל סוגי שילוח דהמה כעין שגר בהמה והיינו סידור דברים אפילו בתפלה במרוצה ובמהירות ומרוצת יונה בפריחה והשלכת עצים לתנור להסיק ושיגרא דתמרי הני כוליהו נכללין בלשנא שגר דהונח בתורה על לידת בהמה וכמו דבלידת בהמה נקרא הלידה בלשנא שגר משום דהולך משולח מבטן הבהמה דהיה עד כה ומטרת שילוחו אינה בסוג שליחות כ"א בא הזמן לשיחא שילוחו מבטן הבהמה כמו כן כל סוג דלא שייך לגדר שליחות כ"א דבעינן שיהא משולח ממקומו דהיה עד כה הונח על סוג זה לשנא שגר ובאמת כמו דלשנא שגר הונח על דבר דנשלח ממקומו ומ"מ שילוחו ממקומו נמי לתועלת דיהיה נשלח ממקומו למקום אחר וכעין שילוח הולך מבטן הבהמה והוצאת סידור דברים בתפלה ומרוצת יונה ושילוח עצים לתנור דר"ל להסיק התנור ושיגרא דתמרי דשילוח התמרים למקום אחר דעי"ז דמחבר כל התמרים הנפרדים מעקרא למקום אחד יכול בתר הכי להדביקן דיהיו מחוברין מ"מ אפשר נמי להשתמש בלשנא שגר במלתא דנשלח ממקומו בלתי דיונה במקום אחר כ"א משליכו לאשפה וכדומה והלכך בזה דהשמיט כמה ברכות שלא לאמרן נמי הונח על השמטה זו שלא לאמרן לשנא שגר וכדאמר זה בירושלמי ברכות (פרק ה הלכה ג) וכהובא לעיל וממילא ה"ה דיונה לשנא שגר על השלכה לאשפה וכדומה לדבר שאין לו בו שום תועלת כ"א להעבירו מן העולם ומהאי טעמא נמי אחז"ל (לנהדרין קד ע"א) שגרתה לתנורא ור"ל דשגרתה לגלגלת דיהויקים לתנורא בכדי שישרף ויעביר מן העולם מיהו בעין יעקב (שם) פירש בשם רש"י דשגרתה ר"ל דהסיקה התנור יעו"ש וברש"י בגמרא שלפנינו אינו ושוב לפי"מ שבארתי יבררתי לשנא שגר בהמה ועיקר הכוונה דנכללה בלשנא שגר מסבא הברורה והפשוטה הוא דאין בלשנא שגר שום סוג תואר לשליחות נכבדה ומשום

דכיון דגם אפילו לסוג שליחות בעלמא לא משתמשין בלשנא שגר מכ"ש לסוג תואר לשליחות נכבדה כיון דעיקרו הוא לחלק בין לידת אשה לסוג לידת בהמה והאי סוג חילוק משוי ללשנא שגר בגדר זלוול וכמובן ומכ"ז ברור ופשוט דאין לומר דלשנא שגרורי דמקורו הוא מלשנא שגר בהמה יונה בסוג תואר למשרה נכבדה מטעם המלכות והמדינה להיות בא כחה וכ"א שמואל בירושלמי שבועות פ"א הלכה א השתמש בזה ובאמת אפילו שמואל נמי עיקר דהשתמש בהאי לשנא נמי משום כיווי זלוול משום להחזיקו ברשע דהוא בא ממלכות הרשעה וכדבארתי כ"ז באר היטב (בפנים אות ו עד אות ט) יעו"ש. ושוב לפי"ז מובן שפיר הא דכתבתי (בפנים אות א) דתואר צירות הו"ל בגדר טוב שבטובים לאין שיעור כיון דהונח לשנא ציר על משה רבינו וגם על פנחס וכלב (וכדבארתי בפנים אות יב) וממילא מובן שפיר מה שכתבתי דיש להתאונן ולזעוק זעקה גדולה ומרה על עוצם הפרצה במה דהרימו תואר ציר. צירות. לדרגת שגור. שגירות דזהו בגדר כפירה גמורה והריסה גמורה בעיקר הדת וכדבארתי כ"ז היטב בפנים (אות טז וגם באות כ) יעו"ש. (אות ב) הנה כמה שכתבתי לתמוה על (החכמים בעיניהם) דהרימו תואר צירות לדרגת שגירות ונסתייעו לחידושם זה מירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) ומטעמא דא"כ היכי אמר בירושלמי להלכה ברורה ופשוטה ומוסכמת דמה"ת אסור לשנות אפילו דומם בעלמא ממקומו הקבוע מדכתיב והקמות את המשכן כמשפטו וכי יש משפט לעצים וכו' וכהובא בפנים אות. כג יעו"ש נלע"ד להסתייע עוד למה שכתבתי (שם) ובהקדם להא דאמר (ברכות יג ע"א) כל הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה רבי אליעזר אומר עובר בלאו וכו' ובמהרש"א שם תמה וז"ל ודע כי הקורא לאברהם אברהם לא זכרוהו הפוסקים דאית ביה לאו ועשה ואפילו לא היה רק אסמכתא בעלמא הוה להו להזכיר דאית ביה מיהא איסורא וצ"ע עכ"ל יעו"ש ולכאורה תמוה דהיכי שינה הקב"ה שמו של אברהם לקרותו אברהם בתוספת אות ה' כיון דבתוספת אות ה' נדחה אות מ' ממקומה דמעקרא ובוזא איכא איסור תורה מדכתיב כמשפטו וכנ"ל ובאמת מבואר ברז"ל דגם אפילו שם שרה דלא נשתנה שמה שרי דמעקרא כ"א דהקב"ה אמר לבעלה אברהם דאיהו לבד לא יקרא אותה שרי כ"א שרה משא"כ כולי עלמא לא יקראו אותה שרה כ"א שרי כדמעקרא ומ"מ ארז"ל (בראשית רבה לך פרשה מז א) יו"ד שנטל הקב"ה משרי היה טס ופורה לפני כסאי של הקב"ה אמר לפני רבש"ע בשביל שאני קטנה שבאותיות הוצאתני משרה הצדיקת א"ל הקב"ה לשעבר היית בשמה של נקיבה ובסופן של אותיות עכשיו אני נותנך בשמו של זכר ובראשן של אותיות שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע וכו' ע"כ יעו"ש ומכ"ז מבואר חומר איסור לשנות השם דמעקרא וא"כ תמוה היכי שינה הקב"ה שמו של אברהם דמעקרא דיהא נקרא לכ"ע בשם אברהם וכמובן ובע"כ לומר דע"פ הדיבור שאני וכעין דאחז"ל (חולין ד) גבי אליהו דהותר לו ע"פ הדבור משחיטת אנשו אחאב

וביון דעיקר אזהרה זו דלא יקרא שמו אברם כ"א אברהם לא היה בציווי פרטי שוב אין אזהרה זו בגדר ציווי מוחלטת ומשום דכיון דמה"ת אסור לשנות אפילו דומם בעלמא ואפילו בשינוי למעלותא שוב אפילו ציווי מפי הקב"ה לשנות שמו אין זה בציווי ואזהרה גמורה כ"א בגדר ע"פ הדבור לחוד ובסוג הוראת שעה וכעין ע"פ הדבור ישחיתת אחאב לאליהו והלכך אפילו נמי יעבור על זה ליכא אפילו איסור בעלמא ולפי"ז מיושב שפיר תמיתה המהרש"א ז"ל דהניחה בצ"ע.

יהיה איך שיהיה

מכואר מגמרא ערוכה דבאמת אין לשנות שם דנתן לו מעקרא כיון דחזינן דגם אפילו בשרי ויעקב דנשתנה שמם לשרה. ולישראל. מ"מ לא הו"ל בסוג עקירת שם הראשון לגמרי כיון דלכ"ע שמה שרי וגם שם יעקב במקומה עמדו וכמבואר להדיא ברכות יג ע"א יעו"ש ועיקר שם אברהם דנשתנה לא לסוג ציווי גמורה בהחלט כ"א בגדר הוראת שעה וזהו הסכמת כל הפוסקים מדלא הזכירו דאיכא עכ"פ איסור דרבנן ובתמיתה המהרש"א וכן"ל ושוב לפי"ז שפיר תמוה על הני החכמים בעניניהם דהמציאו להרים תואר צירות לדרגת שגירות ועיקר יסודם בנויה על הירושלמי שבועות פ"א הלכה א וזה תמוה ומטעמא דלפי"ז היכי יפרנסו להירושלמי דאיכא איסור תורה אפילו בדומם ולמעלותא בשינוי מקרא דכתיב (תרומה כו ל) והקמות את המשכן כמשפטו וכי יש משפט לעצים וכחובא בפנים (אות כג) יעו"ש היטב.

(אות ג) והנה מלבד דמפורש זה בפשיטות בתלמוד ירושלמי מקרא מפורש (תרומה כו ל) והקמות את המשכן כמשפטו וכן"ל הוא נמי גמרא ערוכה בתלמוד בבלי בכמה דוכתי ומוסכמת להלכה ברורה ופשוטה מקרא מפורש בתורה דמעלין בקודש ולא מורדין ולא דוקא בפעולה ממשית אסור הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה כ"א אפילו בלשנא בעלמא נמי איסור הורדה כזו מן התורה וכדאמר במנחות (צט ע"א) שמעלין בקודש ולא מורדין ומנלן דאין מורדין אמר רב דאמר קרא (פקודי מ יח) ויקם משה את המשכן וגו' ויקם את עמודיו וגו' ופירש"י וז"ל מדרישה וסיפיה דקרא בלשון הקמה דאפילו בצחות הלשון לא הורד שמע מינה אין מורדין וכו' עכ"ל יעו"ש ולפי"ז שמעין דמכ"ש לשנא ציר. צירות דהו"ל בגדר קדש קדשים כיון דתואר זה הונח על משה רבינו בתור ממוצע בין הקב"ה לישראל וגם לרבות על פנחס וכלב דאהדרא שכינתא לדיירא בהו בישראל (וכחובא באריכות בפנים אות יב יעו"ש) נהי דתואר זה אפשר נמי להונח על המחזיקים בתורתנו הקדושה ואין בזה משום הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה ומטעמא דהו ציווי מהקב"ה לכל המחזיקים בתורת ד' מ"מ זה ברור ופשוט דבהרמת תואר ציר צירות לדרגת שגירות לא זו דאסור מן התורה משום גדר הורדה מקדושה חמורה כ"א אף זו דאסור מן התורה באיסור חמור בגדר מינות וכפירה ובסוג עשית עגל ומטעמא דבאמת לשנא שגירות מקורו הוא מקראי דכתיבי (בא

יג עקב ז) שגר בהמה. שגר אלפיך. דהונחו על לידת בהמה ולשנא שגר רצה לומר דנשלח מהבהמה לחוץ וכדפירש הרשב"ם (וכחובא בפנים אות ו יעו"ש) ועיקר טעמא דתוה"ק אפקה ללידת בהמה בלשנא שגר בכדי דעי"ז יהא הברל בין אשה לבהמה בלידתן דבאם יונח על תרומתו חד לשנא לידה הו"ל זה בגדר ביווי וזלזול לאשה דנבראת בצלם אלקים וכעין דאמר ריב"ל (פסחים קיח ע"א) בשעה שאמר הקב"ה לאדם (בראשית ג יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך וגו' זלגו עיניו דמעות אמר לפניו רבש"ע אני וחמורי נאכל באכום אחד כיון שאמר לו בועת אפך תאכל לחם נתקררה דעתו וכו' יעו"ש מבואר דעת חז"ל דבזה דהאדם באכילתו יהא שוה לבהמה צערו גדול מאד כיון דבצערו זה זלגו עיניו דמעות באין הפוגות ולא נתקררה דעתו עד דאמר לו הקב"ה בועת אפך תאכל לחם ונהי דועת אפך קשה טפי וכדאמר ר"ל (שם) אשרינו אם עמדנו בראשונה יעו"ש מ"מ דעתן של בני אדם דהרבה יותר ויתר ניחא להו עמל ויגיעה מלהיות מזולזל ובלי עמל ומכ"ש בזלזול דרומה לבהמה והלכך שינתה תורה בלשנא לידה דהונח על לידת אשה וכתבה לשנא שגר בהמה. שגר אלפיך. על סוג לידת בהמה דרצה בזה לומר דלידת הבהמה הו"ל בסוג שילוח מהבהמה לחוץ ובהאי לשנא איכא הברל בין אשה לבהמה דלא הונח על תרומתו חד לשנא לידה ושוב לפי"ז אין לך סוג ביווי וזלזול טפי מלשנא שגר בהמה דעקרה להבדיל בין אשה לבהמה ומכ"ז ברור דבהרמת תואר ציר. צירות. דהונח נמי על משה רבינו בתור ממוצע בין הקב"ה לישראל להופעת הקב"ה ותורתו הקדושה לישראל וגם לרבות פנחס וכלב דהונח נמי עליהו תואר ציר ומשום דגרמו דאהדרו שכינה לישראל ואחר כ"ז להחליפה לדרגת שגירות דיורה על סוג שליחות וכעין שילוח ולד הבהמה לחוץ זהו באמת לאמיתו ממש כעובדא דעגל וכדבארתי כ"ז היטב בפנים (מן אות יב עד אות כז) יעו"ש. וכ"א לפעמים השתמשו חז"ל בלשנא שגר לדברים דהוכרחו לאשמעין דשילוח זה הוא כעין שגר בהמה והלכך ליכא בזה גדר הורדה מקדושה ואפילו בהא דאמר (ברכות לר ע"ב) במעשה דחלה בנו של ר"ג שגר שני ת"ח לרבי חנינא בן דוסא לבקש עליו רחמים יעו"ש נמי שילוח זה היה בסוג שגר בהמה דיורה על מהירות ריצה משום דהיה בגדר פקוח נפש וליכא לשנא בלשון הקודש דיורה על סוג מהירות ריצה כ"א בלשנא שגר וכדבארתי כ"ז לעיל (מלואים אות א) יעו"ש.

והנה בקרא דכתיב (איוב לח מא) מי יכין לערב צידו ילדיו אל א-ל יישועו ועוד (שם לט א-ד) הידעת עת לדת יעלי סלע חלל אילות תשמר וגו' וידעת עת לרתנה. ילדיהן תפלחנה: יחלמו בניהם: יעו"ש בהני כולוהו נקט לשנא לידה וגם לשנא ילדיו. ילדיהן. בניהם. ולא נקט לשנא שגר ולומר כי שגריו אל א-ל יישועו. הידעת עת שגר יעלי סלע שגר אילות תשמר. שגריתהן תפלחנה. יחלמו שגריתהן. עיקר טעמא משום דמטבע הבריאה לא שייך בהו לשנא שגר דמשמעו הוא שילוח מן בטן הבהמה במהירות ריצה וכ"א

בהשגחה מדויקת ממש ברגע לידתו מוזמן הקב"ה להו נשר ודרקון דעל ידיהן מולידין ולדותיהן וכדאמר בב"ב (ט"ז ע"ב) וגם ילדי עורב אל א-ל ישועו והקב"ה מוזמן להם מזונותיהם וכדפירש"י בשם חז"ל יעו"ש והלכך שיידך בהו לשנא לידה ובוה מובן נמי הא דחז"ל (חולין ס"ח ע"א) נקטא לשנא בהמה המקשה לילד ולא נקטא לשגר והיינו כיון דמקשת בלידה לא שיידך למנקט לשנא שגר דמשמעו הוא במהירות ובריצה ומלבר זה לא דקדקו חז"ל למנקט לשנא שגר בבהמה וכ"א תוה"ק דקדקה דלא נקטא לשנא לידה בבהמה כ"א שגר וכבר אחז"ל (ע"ז נח ע"ב. חולין קלז ע"ב) לשון תורה לעצמה. לשון חכמים לעצמן יעו"ש.

(אות ד) הנה מה שכתבתי בפנים (סוף אות לא) דברייתא קמא דהקדימה רבי אליעזר לפני ריב"ז רבו אשמעינן דלפעמים רמאי נמי חיוב להורות אפילו בפני רבו לכאורה תמוה דא"כ למה שוב בברייתא בתרא הקדימה נמי ר"א לפני רבו ריב"ז כיון דלפעמים רמאי חיובא להורות אפילו בפני רבו כבר ידעינן מברייתא קמא אמנם ז"א דאי לא הקדימה כ"א חדא ברייתא הוה אמינא דאין זה כלל בסוג הקדמת תלמיד לפני רבו כיון דמוסכם בחז"ל (סוכה כח ע"א) דר"א לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו ריב"ז יעו"ש א"כ כל מה דאמר ר"א זהו עצם מאמרו של רבו ריב"ז וכעין דאמר רבי יעקב בר אידו לפייס לרבי יוחנן (יבמות צו ע"ב) אף רבי אליעזר תלמידך יושב ודורש סתם והכל יודעין כי שלך הוא ע"כ יעו"ש ואמנם בזה דהקדימו ר"א לפני רבו ריב"ז בתרתי ברייתות בע"כ לומר דבחדא ברייתא אשמעינן דאין זה בסוג הקדמת תלמיד לפני רבו כיון דהכל יודעין דכל מה שאמר ר"א הוא עצם מאמרו של רבו ריב"ז ובחדא ברייתא אשמעינן דלפעמים רמאי חיובא להורות אפילו בפני רבו ואפילו לר"א דמעולם לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו נמי לפעמים אינו רשאי להחמיר בזה ושוב מסברא הוא דברייתא קמא בזה דהקדימה ר"א לפני רבו ריב"ז היתה לאשמעינן דהורה הלכה שלא שמעה מפי רבו ומשום דהיתה לקיום מצוה חמורה דשקולה ככל מצות שבתורה והיינו מצות מילה וכדבארתי בפנים (אות לא) יעו"ש.

(אות א) **הנה** היות כיום ג' ב' מרחשון שנת ה' אלפים תשי"ג לפרט גדול נסדרו תפלות והודאות בבית הכנסת (ס"ט זשאנס וואוד) דשייכת לקהלה הראשית דפה לונדון יען דוכתה מדינת ישראל להרמת תואר צירות ישראל לדרגת שגרירות בזה דהונת על הוד מעלת בא כחה תואר הכבוד מאוד נעלה **שגריר ישראל** תמורת **ציר ישראל** דהונחה על בא כחה דמדינת ישראל מכבר מאז הוסדה וסדור התפלות וההודאות היו בבית הכנסת היותל חשובה בפה לונדון לקיים קרא דכתיב בבית אלפים נהלך כרגש בקהל גדול בכמות ובאיכות כלומר בהשתתפות גדולי וחשובי הקהלה ובראשם הרב הכולל דפה לונדון וכל מדינת בריטניה וגם לרבות גדולי החכמה והמדע המפורסמים ומכללם הרב י' ל' מיימון דמכבר היה שר הרתות במדינת ישראל.

ולכאורה כל לב מבין נקדע לשנים עשר קרעים כמנין שנים עשר שבטי ישראל וכעין קריעת אחיה השלני לשלמה החדשה (מלכים א יא פסוק ל) על עוצם שפלות בסוג פעולה בזויה כזו והיינו להמיר טוב שבטובים בסוג רע שברעות כלומר סוג תואר צירות בסוג תואר שגרירות.

אמנם יען דסוג גאולה דחתנוצצה בזמנינו עיקרה היתה לעוצם קדושת השם דלא יתולל בגנים ומשום דהוא דור שכולו חייב וצמיחת גאולה זו עיקרה בגדר קרא דכתיב (בחקתי כו יז) ורדו בכם שנאיכם וגו' וכדבארתי כ"ז באר היטב בחיבורי קדושת השם (מן אות טו עד סוף אות כא) ובאמת עיקר אמיתת הגאולה בביאת משיח צדקינו אי אפשר כ"א היכא דתתהפך כל המלכות לרעת צדוקים וכדאמר (סנהדרין צז ע"א) וכדבארתי כ"ז באר היטב בחיבורי קול יהודה (מן אות טו עד סוף אות ע) יעו"ש היטב וכיון דפעולת המרת תואר צירות בתואר שגרירות הו"ל באמת לאמתו בגדר דנתהפכה כל מלכות ישראל דבזמנינו לרעת צדוקים שוב לפי"ז לא זו דאין להתמרמר ולהתאונן על סוג שפלות כזה המרת תואר צירות על תואר שגרירות אף זו דמהראוי לשמוח בשמחה עצומה על דוכינו בזמנינו לפעולה שפילה ובזויה זו להמיר תואר צירות דהו"ל בסוג טוב שבטובים בתואר שגרירות דהו"ל בסוג רעה שברעות ומטעמא דפעולה בזויה זו אין מינות גדולה מזו וכיון דכל המלכות השולטת במדינת ישראל הסכימה לפעולה שפילה זו משוי לה בבירור לגדר דנתהפכה כל המלכות לרעת צדוקים וזה יורה בבירור ובדאי דגאולה אמיתית בביאת משיח צדקינו קרובה לבא וכעין דאמר ר"ע לר"ג ור"י וראב"ע בשלהי מכות (כד ע"ב) יעו"ש ולבירור האי ענינא בהכרח לברר תואר שגרירות וגם להבדיל כרבוה הבדלות תואר צירות וזה החלי בס"ד.

(אות ב) **הנה** עיקר טעמא דסוג דרגת שגירות הונח בסוג תואר מצוין ונפלא על הממונה לשליחות נכבדת מטעם המלכות והמדינה מקורה הוא (כפי הבנת החכמים בעיניהם) מהירושלמי שבועות פ"א הלכה א ובאמת המעיין היטב שם וגם בבבלי שבועות ו ע"ב יראה מפורש דלא זו דאינה בסוג שמץ ראה אף זו דמהתם ראה ברורה. תואר שגוריו בסוג תואר שפלה ובזויה דאין למעלה ממנה ולבירור כל זה בהכרח להקדים כל האי ענינא דהובא בבבלי שבועות ו ע"ב ובירושלמי שבועות פ"א הלכה א וזה החלי בס"ד.

הנה בהא דתנן (שבועות ה ע"ב) בהרת עזה כשלג שנייה לה כסיד ההיכל שאת כצמר לבן שנייה לה בקרום ביצה אמר רבי חנינא (שם ו ע"ב) משל דרבנן למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי אפרכי וכו' אלא מלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה ומלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה ופירש"י וז"ל כל איפרכוס הולך אחר מלכו כך כל תולדה מצטרפת לאביה עכ"ל ובירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) בהאי ענינא אמר ואתיא כהאי דאמר רבי חנינא לשני מלכים ושני איפרכין מלכו של זה גדול ממלכו של זה ואיפרכו של זה מאיפרכו של זה ואין איפרכו של זה גדול ממלכו של זה ואיפרכו של זה מאיפרכו של זה ואין שגיריהן מלכו של זה גדול ממלכו של זה ושגיריו של זה משל זה ואין שגיריו של זה גדול ממלכו של זה ע"כ ופירש הרב בעל פני משה ז"ל ואתיא כהאי דאמר רבי חנינא הא דאמרינן דאין זה למעלה מזה אלא בסדר דמשנה אב ותולדתו כהאי דאמר רבי חנינא שדימה למשל ב' מלכים האחד גדול מהבירי ולהם שני איפרכין ושל זה גדול משל זה אבל אין איפרכו של הגדול יותר ממלך השני וכשהולכים בדרך אין האיפרכו של הגדול מקדים לפני מלך האחר אלא כשהשני מלכים מהלכים זה בצד שמאל זה כל אחד מן האיפרכין הולך אחר מלכו כך הסיד שהוא גדול מן הקרום הולך אחר האב הגדול יטלו והוא בהרת ומצטרף עמו והקרום הולך אחר האב שלו שאת ומצטרף עמו: שמואל אמר נמי בכה"ג ודימה למשל אחר: ושגיריהן שלוחים נכבדים ומשנה יטל כל אחד עכ"ל יעו"ש ומה מבואר דבאמת הני תרתני סוגי תוארים איפרכי ושגוריו חד סוג תואר גינה והיינו שלוחים נכבדים מטעם המלכות ואין יתרון במעלה לתואר אפרכו לתואר שגוריו וכ"א שמואל דימה האי דינא דצירוף נגעים למשל אחר.

(אות ג) **והנה** לפימ"ש הרב בעל פני משה דשמואל לא פליג על רבי חנינא במה דרבי חנינא במשל ידיה נקט איפרכו של זה וכ"א דימה למשל אחר תמוה מאי טעמא דשמואל בהא דנקט במשל ידיה לשנא שגיריו ונאיד מלשנא איפרכו דנקט רבי חנינא.

ועוד דבשבועות (ו ע"ב) אמר רבי חנינא (בהאי דינא דמראות נגעים) משל דרבנן לתרי מלכי ולתרי איפרכי (וכהובא באות הקדום) ולא מייתי נמי למימרא דשמואל (בירושלמי פ"א הלכה א) דנקט בדינא דצירוף נגעים דמיון משל שגיריו וזהו תמיחה עצומה.

ועוד הא דהחליטו (החכמים בעיניהם) דסוג שגיריו הונח על תואר הכבוד היותר מצוין ונכבד להממונה לשליחות נכבדת מטעם המלכות דהו"ל בגדר משנה למלך ועכ"פ כתואר אמבאסאדאר במלכות אנגליא ועיקר הוכחתם הוא מדאמר שמואל (בירושלמי שבועות) לשנא שגיריו וכיון דהרב בעל פני משה (בביאורו שם) אמר דשמואל נמי אמר כרבי חנינא כ"א דימה למשל אחר ושוב לפי"ז איפרכי ושגיריו חד סוג תואר גינה וא"כ איזה מעליותא הוא למנקט טפי תואר שגיריו ולא איפרכי ומדוע לא כינו איפרכו ישראל במקום דכיננו שגרות ישראל וכמובן. ובאמת אפילו נימא דלא כמ"ש הרב בעל פני משה וכ"א דשמואל פליג בזה על רבי חנינא וס"ל דתואר שגיריו הונח על הממונה לשליחות נכבדת מטעם המלכות ומטעם דסוג שגיריו תואר היותר מצוין מתואר איפרכי אכתי תמוה החלטת (החכמים בעיניהם) מכמה טעמי חדא כיון דרבי חנינא לא נקט לשנא שגיריו כ"א לשנא איפרכי בע"כ לומר דלא ס"ל כשמואל דאמר דלשנא שגיריו הונח על תואר נכבד וכ"א סוג תואר נכבד להממונה לשליחות מטעם מלכות הוא איפרכי שוב מסבירא הברורה הוא דנימא כרבי חנינא משום דרבי חנינא היה גדול טפי משמואל כיון דהיה מוסמך ושמואל לא היה מוסמך וכדאמר (ב"מ פה ע"ב) הוי קא מצטער רבי למסמכיה ולא הוה מסתייעא מלתא וכו' שמואל חכים יתקרי ורבי לא יתקרי יעו"ש ועוד דתור"ה אמר וכו' (כבורות מט ע"ב) כתבו וז"ל ורבי חנינא תנא הוא ופליג אמתניתין עכ"ל.

וביותר עוד בהא דאמר שמואל (תענית כו ע"ב) פוסק פריך הש"ס ומי פסקינן והאמר רבי חנינא קרא צער גדול היה לי אצל רבי חנינא הגדול ולא התיר לי לפסוק וכו' ושמואל התם טעמא מאי משום דלא אפשר הכא נמי לא אפשר ע"כ יעו"ש הרי מפורש דהש"ס פריך על שמואל בהוראתו דפוסק משום דרבי חנינא הגדול לא הורה כך והוכרח שמואל לשנויי דהוראתו אינה סותרת להוראת רבי חנינא הגדול ומה מבואר גמרא ערוכה (תענית כו ע"ב) דהיכא דהוראת רבי חנינא הוא לא בהוראת שמואל עבדינן כרבי חנינא הגדול ומכ"ש בתואר שגיריו דלא מצינו בשום דוכתא בחז"ל דלשנא שגוריו רצה לומר תואר לשליח נכבד מטעם מלך כ"א פעם אחד בירושלמי שבועות פ"א הלכה א. ובשם שמואל לחוד ונגד רבי חנינא הגדול והיינו דבירושלמי הנ"ל דאמר שמואל דתואר שגוריו הונח על שליח נכבד מטעם מלך שם נמי אמר רבי חנינא הגדול דעל שליח נכבד מטעם מלך הונח עליו תואר איפרכי וכן בכמה דוכתי דחז"ל רצו למנקט להממונה בסוג משנה למלך נקטו לשנא איפרכי וכהובא בשבועות (ו ע"ב) וברברים רבה ואתחנן (אות ב) א"ר אבין למה הדבר דומה למלך שהיה לו אוהב והוא ממנה דוכסים ואיפרכין ואיסטרטליטין וכו' אתמול היה ממנה דוכסין ואיפרכין ואיסטרטליטין וכו' יעו"ש ומה מבואר להדיא דגם אפילו היכא דחז"ל נקטו כל סוגי תואר דהונחו על כל סוגי שונים נכבדים דקרובים למלכות לא

נקטו בשום מקום תואר שגרורי כ"א בחד מקום בירושלמי שבועות (פ"א הלכה א) וגם אפילו שם זהו בשם שמואל לחוד ונגד רבי חנינא הגדול שוב מכ"ז מסבא הברורה והפשוטה הוא דנימא דתואר שגרורי הונח על שליה נכבד מטעם המלך אינה מוסכמת לחז"ל וכ"א שמואל יחידאה הוא בזה ומכ"ש דרבי חנינא הגדול (שם) לא ס"ל הכי ברור ופשוט דתואר שגרורי לא הונח על שליה נכבד מטעם המלך וכמובן. וא"כ מה כח הני חכמים בעיניהם יפה להמציא תואר שגרורי על הממונה מטעם המלך לשליחות נכבדה ולומר דתואר שגרורי הו"ל בגדר תואר מצויין להפלא כיון דהוה ניגוד לגדולי חז"ל ומכ"ש לרבי חנינא הגדול דהיה תנא וביותר עוד דשמואל גופיה ביטל דעתו בהלכה היכא דרבי חנינא הגדול דעתו הוא בניגוד לדעת שמואל וזהו גמרא ערוכה תענית כז ע"ב וכהובא לעיל וכנ"ל יעו"ש.

ומה נפלא ונורא עובדא דאחז"ל (ע"ז י ע"ב) דאנטונינוס היה לו מערה מביתיה לביתיה דרבי וכל יומא בא לרבי ללמוד תורה והביא עמו תרי עבדים חד קטליה אבבא דרבי א"ל בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך יומא חד אשכחיה לרבי חנינא בר חמא דהוה יתיב אמר לא אמינא לך בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך א"ל לית דין בר אינש כלומר דגני אבבא דקאים פירש"י שבת קיב ע"ב יעו"ש) אמר ליה לימא להאי עבדא דגני אבבא דקאים וליתי אזל רבי חנינא בר חמא אשכחיה דהוה קטיל וכו' בעי דחמי עליה ואחיה וכו' יעו"ש ועוד אמר ירושלמי תענית (פ"ג הלכה ד) מותנא הוה בציפורין לא הוה עלי לן אשקפה דהוה רבי חנינא שרו בגווה והוין ציפוראי אמרין מה הון סבא בינכי ויתיב שלם הוא ושכונתיה ומדינתא אזלא בבאישות עאל ואמר קומיהון זמרי אחד היה בדורו ונפלו מישראל כ"ד אלף ואנו כמה זמרי יש בדורינו ואתם מתרעמין וכו' יעו"ש ומכ"ז ברור ופשוט דכיון דרבי חנינא הגדול לא אמר בירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) דתואר שגרורי הונח על שליה נכבד מטעם המלך כ"א תואר איפרכי דהוה מוסכם נמי בבירור לחז"ל וא"כ לפי"ז מה כח הני חכמים בעיניהם להמציא תואר שגרורי על שליה נכבד מטעם המלך יען דלפי דעתם אמר שמואל הכי בירושלמי כיון דמוסכם לחז"ל בבירור ובפשיטות כרבי חנינא הגדול וכנ"ל.

(אות ד) ולכאורה אפשר לומר דשמואל לא פליג על רבי חנינא הגדול כ"א מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי והיינו דנימא דרבי חנינא מיירי בשליח נכבד מטעם המלך דאינו יהודי וזהו מתואר שפיר בתואר איפרכי ומשום דהאי תואר איפרכי הוא בשפת המדינה דהמה נכרים ושמואל מיירי היכא דהשליח נכבד מטעם המלך הוא יהודי והלכך הונח עליו מטעם המלך תואר שגרורי ומשום דתואר שגריר הוא שפת עברי ושוב לפי"ז שפיר בכל מקום דהשליח נכבד מטעם המלך הוא יהודי שפיר הונח עליו תואר שגריר ומהאי טעמא מכ"ש היכא דהשליח הנכבד הוא יהודי והממשלה הוא יהודית וכעין ממשלת היהודים דבזמנינו שפיר עיקר תואר הכבוד להשליח הנכבד תואר

שגריר וזהו עיקר טעמא דשמואל במה דאמר בירושלמי שם לשני מלכים ושני שגריריהן וכעין דבתר האי מימרא דשמואל אמר רבי חנינא בשם רב אחא מלך ורב חיליה וארקבטא וריש גלותא ור"ל ארקבטא הוא מלך וריש גלותא הוא ממונה מטעם המלך על הישראלים דהמה תחת ממשלת המלך ארקבטא וזהו עיקר כוונת שמואל בהא דאמר לשני מלכים ושני שגריריהן כלומר כל שגריר כוונתו דהוא ממונה מטעם המלך למשרה גבוהה ונכבדה וכעין איפרכי וכ"א היכא דהאי ממונה הוא יהודי הונח עליו תואר שגריר ולא תואר איפרכי משום דתואר שגריר בשפת יהודית הו"ל כמו תואר איפרכי בשפת המדינה ושוב לפי"ז אפשר להצדיק הא דהונח על בא כחה דממשלת ישראל תואר שגרורי כיון דהוה ישראל וכנ"ל.

אמנם זה אינו ומכמה טעמי חדא דאכתי תמוה מנ"ל לשמואל גופיה דשגריר הוא לשנא עברית והונח במקום תואר איפרכי ליהודי הממונה למשרה נכבדה במלכות וכמובן. ועוד דאי נימא הכי בכוונת שמואל בע"כ לומר דהוה מעולם בנימוס המדינה שני סוגי תוארים להממונה במשרה גבוהה מטעם המלך והיינו להממונה דהוא אינו יהודי הונח עליו תואר איפרכי וכדומה והיכא דהממונה הנכבד הוא יהודי הונח עליו תואר שגרורי א"כ תמוה מדוע לא מצינו בנבוכדנצר ובלשצר וכורש ודריוש דמינו לדניאל וחביריו במשרה גבוהה דהונחו עליהו תוארי כבוד בשפת עברי ואדרבה כתיב (דניאל ד ה) דנבוכדנצר אמר ועד אחרין על קדמי דניאל די שמייה בלשצצר כשם אלהי וגו' יעו"ש.

וביותר תמוה הפלא ופלא דהיכי תיסק אדעתא לומר דכוונת שמואל במה שאמר לשנא שגריריהן דר"ל בלשון עברית עד דעי"ז נידוק ונימא כמו דהחליטו (החכמים בעיניהם) דסוג תואר שגריר הונח על הממונה למשרה גבוהה מטעם המלכות היכא דהממונה הוא יהודי וביחוד נמי היכא דהממונה למשרה גבוהה הוא מטעם ממשלת ישראל ומהאי טעמא שפיר הרימו תואר צירות ישראל בממלכה המאוחדת לישראל דבזמנינו לדרגת שגרירות א"כ הו"ל זה חידוש גדול כיון דלא נמצא זה בשום מקום בחז"ל האי תואר שגרורי כ"א פעם אחד בירושלמי שבועות (פ"א הלכה א) משא"כ בכ"מ דחז"ל נקטו כל סוגי תואר דהונחו על הממונים למשרה גבוהה מטעם המלכות לא נזכר מעולם האי תואר שגרורי וכדבארתי כ"ז לעיל (אות ג' יעו"ש) ואי נימא דהוה חידושו דשמואל בירושלמי הו"ל זה חידוש גדול א"כ תמוה מדוע השמיט רבי אשי האי דינא דשמואל בשבועות (ו ע"ב) דמייתי לרבי חנינא ולא ינדק אמוראי כיון דחזונו דרבי יוחנן דסידר הירושלמי מייתי להאי דשמואל במשל דדומה לשני מלכים ולשני שגריריהן עם דשמואל לא היה בארץ ישראל מ"מ כיון דשקיל וטרי עם שמואל בהלכה וכתב לו תמיד לקדם חבירינו שבבבל (חולון צה ע"ב) הביא בירושלמי הא דאמר שמואל במשל דצירוף נגעים לשני מלכים ושני שגריריהן ורב אשי דסידר ש"ס בבלי לא הביא הא דאמר שמואל בדינא

דנגעים דעיקר הלכותיו המה מלאים בש"ס בבלי וכדאמר בברכות (כ ע"א) היות דרב שמואל קא חזינן הכא וכדפירש"י יעו"ש.

(אות ה) ולקושטא דמלתא נלע"ד דהא דאמר שמואל (ירושלמי שבועות פ"א הלכה א) לשני מלכים ושני שגריריהן לאו למימרא דתואר שגריריהן דנקט הו"ל סוג תואר כבוד מאוד נעלה (וכהבנת הני החכמים בעיניהם) דזה אינו והם ושלום להעלות כוונה זו על הדעת כ"א באמת לאמתו תואר זה הו"ל סוג ביוזי ושפלות שאין למעלה הימנה ולהסביר האי מלתא בהכרח להקדים הא דאמר רבי חנינא (שבועות ו ע"ב) משל דרבנן למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי אפרכי וכו' רבא אמר כגון שבור מלכא וקיסר א"ל רב פפא לרבא הי מינייהו עדיף אמר ליה בחורשיה קא אכיל ליה פוק חזי טיבעא דמאן סגי בעלמא דכתיב (דניאל) ותאכל כל ארעא ותדושנה ותקנה אמר רבי יוחנן זו פרס חייבת שטיבעה יצא בכל העולם כולו רבינא אמר כגון גלימא דעמר ושחקה סדינא דכיתנא ושחקה ע"כ בגמרא ופירש"י וז"ל שבור מלכא מלך פרס וקיסר מלך רומי וכל אחד יש לו איפרכוס: הי מינייהו חשיב שבור או קיסר: בחורשיה אכיל ליה האיש הזה מוטמן ביערים כל ימיו שלא שמע בטיבעה של מלכות רומי והוצרך לשאול זאת ורב פפא משום דאקדים רבא שבור מלכא לקיסר הוא דשיליה ורבא מיראה עשה שהיה תחתיו במלכותו כדאמר במסכת חגיגה (ה' ע"ב) שדור דבי שבור מלכא וגרבותו:

ולכאורה תמוה טובא חדא הא דאמר רבי חנינא למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי אפרכי דלמה דימה האי דינא דצירוף נגעים למלכי ואיפרכי דידהו דזהו פגיעה בכבוד מלכות וכמובן ובאמת אחז"ל (מנחות צח ע"א) לעולם תהא אימת מלכות עליך שנאמר (בא יא) וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמור ואלו לדידיה לא קאמר ליה ע"כ יעו"ש ואטו לא אשכחו חז"ל משל לרמות האי דינא דצירוף נגעים כ"א במלכי ואיפרכי דידהו וכעין דאמר רבינא (שבועות שם) כגון גלימא וכו' וכנ"ל. ועוד הא דאמר רבא (שבועות שם) כגון שבור מלכא וקיסר תמוה מדוע בעי דבא לפרש דהא דאמר רבי חנינא במשל למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי אפרכי דרצה לומר כגון שבור מלכא וקיסר דוקא ולא תרי מלכי משתי מלכויות שונות כיון דרבי חנינא במשל דידהו נקיט תרי מלכי ותרי איפרכי בסתמא מאיזה טעם דחיק רבא לפרש דכוונת רבי חנינא הוא דוקא שבור מלכא וקיסר. ועוד הא דפירש"י וז"ל שבור מלכא מלך פרס וקיסר מלך רומי וכל אחד יש לו איפרכוס עכ"ל וכונת רש"י בזה הוא משום דלרומיא דמשל דצירוף נגעים בעינן נמי לתרי איפרכי א"כ תמוה מדוע לא נקיט נמי רבא להדיא ולומר כגון שבור מלכא וקיסר ואיפרכי דידהו כ"א נקיט שבור מלכא וקיסר לחוד עד דהוכרח רש"י ז"ל לפרש עיקר כוונת רבא הוא דבעי נמי איפרכי דידהו וכמובן. ועוד הא דא"ל רב פפא לרבא הי מינייהו עדיף ורבא השיבו בקפידא בחורשיה אכיל

ליה פוק חזי טיבעא דמאן סגי בעלמא תמוה דמאי בעי ר"פ מרבא ומאי שני ליה ואיזה שייכות איכא בהא דבעי ובמה דשני ליה להאי משל דרבי חנינא לרמות לדינא דצירוף נגעים. ועוד הא דרבא אסתיע מהא דאמר רבי יוחנן זו פרס חייבת שטיבעה יצא בכל העולם כולו ובאמת האי מימרא דרבי יוחנן הובא נמי בע"ז (כ' ע"ב) ושם הגירסא זו רומי יעו"ש סוף דבר כל האי ענינא תמוה וכנ"ל.

(אות ו) **ולאבן** כל האי ענינא נלע"ד דעיקר כוונת חז"ל בהא דנקטו משל לרמות דינא דצירוף נגעים למלכי ואיפרכי דידהו היינו דוקא במלכי ואיפרכי דידהו דהיו לעולם בסוג נגעים לישראל משא"כ במלכי ואיפרכי דידהו דלא היו בסוג נגעים לישראל כלומר דלא הצרו והרעו לישראל מעולם לא עלת על דעת חז"ל אפילו במשל בעלמא לרמות דינא דצירוף נגעים להו ומשום דמה"ת מזהירים אנחנו בחיוב חמור לכבדם ומכ"ש שלא לפגוע בכבודם ואפילו היכא דהרעו לישראל ובאמת אחז"ל (מנחות צ"ח ע"א) לעולם תהא אימת מלכות עליך שנאמר (בא יא) וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר וגו' ואלו לדידיה לא קאמר ליה ע"כ יעו"ש הרי מפורש בתורה דגם אפילו לפרעה דחצר והרע לישראל ובעבדות קשה מדרו חייהם מ"מ נהג משה רבינו עמו בכבוד מלכות ולא אמר לו בפניו לשנא דיורה על פגיעה בכבודו וכנ"ל ומ"מ זהו דוקא לפגוע בכבודו בלשנא דמפורש סוג פגיעה הוא דאסור אפילו היכא דהוא הצר והרע לישראל משא"כ היכא דלא מפרשא ממש סוג ביוזי וגם שלא בפניו וכעין דאחז"ל במשל לרמות דינא דצירוף נגעים בזה ליכא אזהרת אימת מלכות עכ"פ היכא דהצר והרע לישראל ובסברא זו מובן שפיר כל האי ענינא והיינו דבאמת עיקר הצרות והרעות לישראל היו מארבע מלכויות לחוד והיינו אדום פרס בכל ויון ואפילו מהני ארבע מלכויות לא חשבינן כ"א אדום ופרס וכעין דאחז"ל (ע"ז ב ע"ב) מ"ש הני דחשיבי ומ"ש הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותייהו עד דאתו משיחא ובתור"ה מאי שנא (שם) כתבו וז"ל פירוש בכל ויון שהם מארבע מלכויות שנשתעברו בישראל וחשובים היו אבל מכל שבעים אומות לא בעי עכ"ל יעו"ש ובתור"ה וארו וכו' ובתור"ה משכא וכו' הנה הגם דאדום ופרס תרווייהו הרעו לישראל בצרות וגזירות רעות מ"מ בימי שמואל היה מלכות פרס טוב לישראל וכדאמר שבור מלכא (מלך פרס) לשמואל תיתי לי דלא קטלי יהודי מעולם וכו' (מועד קטן כו ע"א) משא"כ מלכי אדום לעולם הצרו והרעו לישראל ובוהא אפשה להסביר כוונת הירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) כמה דמיירי רבי חנינא וישמואל במשל לרמות דינא דצירוף נגעים דרבי חנינא במשל וידהו נקט שני מלכים ושני איפרכין וישמואל נקט שני מלכים ושני שגריריהן והיינו דמלכי רומי מעולם היו מפורסמים ברשעתם ובאכזריותם לישראל לבר אנמונינוס בימי רבינו הקדוש וגם איפרכי דידהו דמינו מלכי רומי בארץ ישראל בתור מושלים בשליחותם נמי היו רשעים באכזריות והלכך רבי חנינא

דהיה תושב קבוע זמן רב בארץ ישראל ועי"ז ידע היטב הני איפרכי דמלכי אדום דהיו רשעים ואכזרים כמו מלכיהם מלכי אדום שפיר נשא משל בדנא דצירוף נגעים לשני מלכים ושני איפרכין דמלכי אדום זו רומי ומשום דאיפרכי דידהו דהני תרי מלכי נמי היו ידועים לרבי חנינא דהמה רשעים ואכזרים כמו מלכיהם וכ"ז הוא טעמא דרבי חנינא אמנם שמואל דלעולם היה תושב במלכות פרס ובזמנו היה שבור מלכא מלך פרס ולא הצר והרע לישראל וכדאמר לשמואל תיתי לי דלא קטלי יהודי מעולם וכו' (מועד קטן כו ע"א) וגם שמואל התרועע עם שבור מלכא וכעין דאמר (סוכה ג ע"א) שמואל הוה מטייל קמיה שבור מלכא בתמניא מוגי חמרא ופירש"י וז"ל שבור מלכא מלך פרס היה; מוגי חמרא כוסות זכוכית מלאים יין ואין היין נשפך עכ"ל מזה מבורר דרעים וידידים היו דב"ל"ז היה מוכרח להיות באימה לפני מלכו זה והלכך במשל דידהו לדמות דינא דצירוף נגעים לשני מלכים נמי כוונתו לשני מלכים דמפורסמים לרשעים וצוררי ישראל והיינו מלכי אדום ואמנם לא רצה למנקט לשנא איפרכי על הני דמשלו בארץ ישראל בתור איפרכי דהני מלכי אדום ומשום דאפשר דאינהו אינם רשעים ואכזרים כמלכיהם האדומים וכעין דבאמת אחו"ל (שבת לג ע"ב) פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהו של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות וכו' עד דעי"ז אמרו יהודה שעילה יתעלה יעו"ש וכיון דאפשר דבאמת בימי שמואל נמי היו מהוגנים ולא הצרו והרעו לישראל שוב אין מהראוי לדמות דינא דצירוף נגעים להני איפרכי דהמה ממונים בארץ ישראל ממלכות אדום בתואר איפרכי דבזה אפשר לומר דזהו בגדר ביוזי כמה דמדמה דינא דצירוף נגעים להני איפרכי כיון דאינהו אנשים מהוגנים נינהו ולא הצרו והרעו לישראל ומהאי טעמא נקט שמואל במשל דידהו לשני מלכים ושני שגרוריהו ובהו אשמעינן שמואל חידוש נפלא דנהי דנימא דבאמת הני איפרכי דבארץ ישראל חמה מהוגנים מ"מ כיון דאינהו שלוחים ומושלים בא"י ממלכי אדום דהמה רשעים וצוררי ישראל נמי אפשר לדמותם כדינא דצירוף נגעים וזהו כוונת שמואל בלשנא דנקט לשני מלכים ושני שגרוריהו כלומר כל מי דממונה לשליחות נכבדת מטעם מלכות הרשעה שוב נהי דבעצמיתו הוא טוב מ"מ כל כמה דלא ברירא מלתא דבאמת הוא טוב ועכ"פ איכא שמץ ספק מסברא הברורה הוא דהוא בגדר רשע ואכזר וזהו הונח כמה דשמואל נקט לשנא שגרוריהו ורצה בזה לומר דבאמת לשנא זה מקורו הוא מקרא דכתיב (עקב ז יג) שגר אלפיך ופירש"י וז"ל שגר אלפיך ולדי בקרך שהנקבה משגרת מטעיה עכ"ל כלומר יען דאין מהראוי לכנות לבהמה בסוג לידה דילדה ולד וכעין דבאשה מכונה סוג לידה הלכך כינה הכתוב לידת בהמה בלשנא שגר והכוונה הוא ע"צ המושאל לידת בהמה ועיקר הכוונה הוא מה דהבהמה משגרת מטעיה וכן קרא דכתיב (בא יג יב) והעברת כל פטר רחם לר' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לר' ע"כ נמי הוא ע"ד הנ"ל להבדיל בין פטר רחם

בולד הנולד מאשה לבין הנולד מבהמה בזה דעל ולד הנולד מבהמה הונח על לידתה לשנא שגר והכוונה הוא לשון שילוח מן הבטן (לשון הרשב"ם בכיאוורו לתורה שם) ובאמת עיקר טעמא דשמואל דאמר בירושלמי (שבועות פ"א הלכה א) לשני מלכים ושני שגרוריהו לאו משום דזהו בסוג תואר נכבד דו"א דאי נימא דזהו בסוג תואר נכבד לא היה שמואל במשל דידהו נקט לה ומטעמא דכיון דעיקר דנקט משל דידהו הוא לדינא דצירוף נגעים וזהו בסוג ביוזי וכ"א בע"כ לומר דעיקר טעמא דשמואל כמה דנקט במשל דידהו האי לשנא שגרורי הוא משום דכיון דלא ידע בבירור דהני איפרכי דמלכות אדום שלוחים דאינם מהוגנים נינהו וא"כ מהאי ספיקא דאפשר דהמה מהוגנים שוב אין סברא דידמו להו דינא דצירוף נגעים והלכך בחר הרע במיעוטו להונח עלייהו תואר סוג שגרורי דבזה אשמעינן דנהי דבאמת אינהו מהוגנים נינהו מ"מ כיון דלא ברירא מלתא דבאמת אנשים מהוגנים נינהו וכ"א דמספקא לן מהותם שפיר מספיקא אפשר לדמותם לדינא דצירוף נגעים וא"ל בסוג ביוזי מספיקא ומטעמא דמסברא הברורה הוא דאינהו נמי בגדר רשעים ורועצים נינהו כלומר כיון דהמה ממונים ממלכי אדום בגדר שלוחים נכבדים ולהיות מושלים בא"י ברור ופשוט הוא בלי שמץ ספק דהמה נמי צוררי ישראל וזהו טעמא דשמואל כמה דנקט לשנא שגרוריהו כלומר בגדר שגר מבהמה ור"ל בני אדם הדומים לבהמה ברשעתם ובאכזריותם המה נמי כמוהם בסוג בהמה זהו עיקר כוונת שמואל כמה דנקט משל דידהו לדינא דצירוף נגעים לשני מלכים ושני שגרוריהו.

(אות ז) והנה לפימ"ש (באות הקדום) דרבי חנינא ושמואל בירושלמי שבועות (פ"א הלכה א) כמה דרבי חנינא נקט לשנא איפרכי ושמואל נקט לשנא שגרוריהו לא פליגי בעיקר האי דינא כ"א מר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי והיינו רבי חנינא דהיה תושב בארץ ישראל והיה מכיר הני איפרכי דהיו מושלים בארץ ישראל מטעם מלכי רומי אדוניהם דהיו נמי רשעים ואכזרים כמלכי רומי הלכך במשל דידהו לדמות דינא דצירוף נגעים נקט בלשנא לשני מלכים ושני איפרכין ורצה בזה לומר מלכי רומי ואיפרכי דידהו ויען דמלכות רומי אז יצא טבעה בכל העולם שפיר מסברא הוא דמלכות רומא היה במלכותה שני מלכים חד גדול וחד מעט קטן ממנו ותחת ממשלת הגדול והני שני מלכי רומי היה לכל חד וחד איפרכי דידהו נמי בארץ ישראל ויען דרבי חנינא היה מכירם דהיו רשעים ואכזרים כמלכי רומי העריצים שפיר נקט משל בדמיון לצירוף נגעים (בירושלמי שם) לשנא לשני מלכים ולשני איפרכין ואין זה בסוג ביוזי ולולא למלכי רומי ואיפרכי דידהו במה דמדמי להו לדינא דצירוף נגעים כיון דהיו רשעים ואכזרים להרע ולהצר לישראל אין זה ולולא כיון דאין זה סוג זלול מפורש וביותר דאין זה בפניהם ממש זהו טעמא דרבי חנינא בירושלמי שם ושמואל דנקט לשנא שני מלכים ושני שגרוריהו במשל דידהו לדמיון דינא דצירוף נגעים טעמו הוא כיון דלמלכי פרס לא רצה למנקט כיון

דשבור מלכא מלך פרס בימי שמואל היה מלך כשר ורעו וידידו דשמואל היה וכדאמר (סוכה נג ע"א) שמואל קמיה שבור מלכא בתמניא מזגי חמרא ופירש"י וז"ל שבור מלכא מלך פרס היה: מוגא חמרא כוסות זכוכית מלאים יין ואין היין נשפך עכ"ל ואי לאו דהיה אוהבו וגיים ביה לא היה עושה זה בפני המלכות וכמובן וכבר אחז"ל (מו"ק כו ע"א) ומי קטל שבור מלכא יהודאי והא א"ל שבור מלכא לשמואל תיתי לי דלא קטלי יהודי מעולם וכו' יעו"ש וכיון דמכל מלכי אומות העולם לא מצי למנקט משל לרמיון דינא דצירוף נגעים דהוה בסוג ביוזי וזלזול למלכות כיון דמעולם לא נשתעבדו בישראל וכ"א ארבע מלכויות לחוד והמה בכל ויון ורומי ופרס נשתעבדו בישראל וכדאמר בע"ז ב' ע"ב ובתורה מאי שנא וכו' יעו"ש ומהני ארבע מלכויות דנשתעבדו בישראל היו רומי ופרס היותר חשובים וביותר עוד בימי רבי חנינא ושמואל שוב כמעט לא היו עוד בכל ויון בגדר מלכות כ"א מלכות שפלה (יעויין בתורה וארו ע"ז ב ע"ב) וכיון דבימי שמואל היה שבור מלכא מלך פרס כשר ואוהבו דשמואל שוב לא מצי שמואל למנקט משל לרמיון דינא דצירוף נגעים למלכי פרס כיון דהיה אוהב לישראל ומלך כשר שוב בדמיונו לדינא דצירוף נגעים הו"ל זה בסוג ביוזי וזלזול למלכות כשר והוכרה שמואל למנקט למלכי רומי לחוד דהיו מעולם מפורסמים ברשעתם ובאכזריותם (זולת אנטונינוס בימי רבינו הקדוש) וטבעה יצא בכל העולם (ע"ז ב ע"ב) ומ"מ נהי דשמואל עם דהיה תושב במלכות פרס היה מכיר רשעת ואכזריות רומי ומשום דהיו מפורסמים בעולם בהכי מ"מ יען דאיפרכי דידהו דהיו בתור מושלים ובאי כחם בארץ ישראל לא הכיר ועכ"פ לא ידע בבירור מהותם אם המה צוררי ישראל שוב מסבא הוא דנימא דברמיון איפרכי דרומי לדינא צירוף נגעים יהא זה בסוג ביוזי וזלזול לאיפרכי דמלכי רומי דיתסר משום כבוד מלכות היכא דלא ידעינן בבירור דהמה צוררי ישראל וכמובן וממילא לא מצי שמואל למנקט משל לרמיון דינא דצירוף נגעים והיינו כיון דליכא למנקט כ"א למלכי רומי לחוד וכנ"ל וכיון דבעינן נמי למנקט לאיפרכי דמלכי ואינהו לא מצי למנקט כיון דלא ידע בבירור אם המה נמי רשעים וצוררי ישראל כמלכי רומי אדונייהם וכנ"ל הלכך חידש שמואל סבא דנהי דלא ידעינן בבירור דהמה רשעים ואכזרים כמלכי רומי אדונייהם מ"מ כיון דאינהו ממונים ומושלים בארץ ישראל מטעם מלכות רומי אדונייהם זהו נמי משוי להו בגדר רשעים ואכזרים וכעין דכתיב (משלי כט יב) משל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים ובאמת אחז"ל זה לסבא ברורה והוא (חולין ז ע"ב) באמרם ודלמא גברי דאחאב הוו מעלי לא ס"ד דכתיב (משלי כט) מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים יעו"ש ונהי דאחאב עם דהיה רשע נמור מ"מ אמר ר' יוחנן (ובחים קב ע"א) לעולם תהא אימת מלכות עליך דכתיב (מלכים א מו) ויד ד' היתה אל אליהו וישנם מתנו וירץ לפני אחאב וכו' ע"כ יעו"ש ושוב מבואר דרשעתו לא מפקיע כבוד המלכות וכיון דעיקר חידושו

דשמואל דנהי דלא ידעינן אי איפרכי דרומי בארץ ישראל רשעים נינהו מ"מ אפשר למנקט משל לרמיון דינא דצירוף נגעים וליכא בזה משום ביוזי מלכות הוא מקרא דמושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים דחז"ל אמרו זה על אחאב (חולין שם) ובאמת באחאב נופיה היה אליהו נזהר בכבודו וליכא למימר דאליהו דעבר משום מדת חסידות יתירתא דגביה זה אינו כיון דחז"ל (ובחים קב ע"א) ילפי מהאי עובדא דאליהו לכ"ע וכדאמר (שם) לעולם תהא אימת מלכות עליך וכמובן ועכ"כ לומר דמסבא הוא דנימא לחלק בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם והיינו דמלכי ישראל עם דהמה היו רשעים מ"מ כבר העירו האוה"ע בעצמן דמלכי ישראל מלכי הם וכדכתיב (מלכים א ב לא) והלכך אין רשעתן מפקיע כבודן כיון דעכ"פ איכא בהו צד חסד דהוה מדה טובה מאד נעלה משא"כ מלכי רומי דהיו מפורסמים ברשעתם ובאכזריותם מסבא חבירה הוא דרשעתן ואכזריותן מפקיע סוג ביוזי וזלזול דידהו עכ"פ שלא בפניהם וכעין לרמיון דינא דצירוף נגעים ומכ"ש לאיפרכי דידהו וזהו דינא דשמואל דחידש דנהי דלא ידע בבירור דאיפרכי דרומי רשעים ואכזרים נינהו מ"מ נקט משל לרמיון דינא דצירוף נגעים למלכי רומי ולאיפרכי דידהו ועיקר טעמא משום דהונח עלייהו גדר שגוריהן דיוורה על שגר בהמה והיינו דע"ז מסבא חבירה הוא דנימא לחלק בין מלכי ישראל למלכי רומי דמלכי ישראל דגם אפילו הרשעים כיון מטבעם ומגזעם המה מלכי חסד והלכך אפילו רשעתם אינה מפקיע כבודם משום אימת מלכות משא"כ מלכי אומות העולם דמפורסמים ברשעתם ובאכזריותם שפיר אפילו איפרכי דידהו המה כמותם וממילא אפילו היכא דלא ידעינן בבירור דאיפרכי דמלכי רומי אכזרים נינהו מ"מ כיון דעכ"פ המה בגדר שגר בהמה שפיר נפקע סוג ביוזי וזלזול דידהו עכ"פ שלא בפניהם ובזלזול חלוש וכעין במשל לרמיון דינא דצירוף נגעים וכנ"ל.

(אות ח) קיצור העולה דלפי המבואר בירושלמי שבועות (פ"א הלכה

א) כ"ע בין רבי חנינא בר חמא ובין שמואל סבירא להו במאי דנקטו משל לדינא דצירוף נגעים לשני מלכים ושני איפרכין היינו למלכים ואיפרכי רשעים ואכזרים דהרעו והצרו לישראל ובכה"נ שפיר מותר לרמיון להאי דינא ועיקר טעמא דכיון דהרעו והצרו לישראל שוב בסוג ביוזי וזלזול חלוש וגם שלא בפניהם ליכא בהו אימת מלכות כולי האי דנימא דאסור אפילו למשל בעלמא ולרמיון לדינא דצירוף נגעים ואמנם דוקא היכא דידוע בבירור דהמה רשעים ואכזרים דהרעו והצרו לישראל משא"כ היכא דאינו ידוע בבירור דהאיפרכי הרעו והצרו לישראל ס"ל לר"ח בר חמא דאסור אפילו ביוזי וזלזול חלוש ואמנם שמואל ס"ל דאיפרכי דממונה ממלכות הרשעה דהרעה והצרה לישראל וכעין איפרכי דמלכי רומי אפילו לא ידעינן בבירור דהמה רשעים וצוררי ישראל נמי נפקע איסור ביוזי וזלזול דידהו עכ"פ שלא בפניהם וליפחותא לדינא דצירוף נגעים ומטעמא דהונח עלייהו גדר שגר בהמה ורצה לומר דכיון

דהמה בגדר משרתים למושל מקשיב על דבר שקר דלית גביה שמץ חנינה שוב
הו"ל בגדר בהמה אכזרית וטורפת טרף והלכך גם הממונה למושל מדינה
מטעם מלכי רשע כזה הו"ל בגדר שגר בהמה דהבהמה שגרת ממעיה וחד דינא
לתרווייהו וסכרת שמואל בחידושו זה מכורר במה דנקט במשל דיריה לדינא
דצירוף נגעים לשני מלכים ושני שגריריהן כלומר בגדר שגר בהמה וכעין
דבקרא דכתיב (בא יג יב) שגר בהמה וגו' פירש רשב"ם שם וז"ל שגר לשון
שילוח מן הבטן עב"ל יעו"ש ושוב לפי"ז בעיקר הדין בלפנותא לדינא דצירוף
נגעים לא פליגי רבי חנינא ושמואל ותרווייהו ס"ל לדמויי לשני מלכי ושני
איפרכי דידהו וכיון דבומנם ליכא כ"א לדמויי למלכי רומי יען דעיקר הדמיון
הוא למלכי רומי ופרס ומשום דהרעו והצירו לישראל מותר האי דמיון דאיכא
גבי"ז סוג ביוזי וזלזול וכיון דבימי שמואל הי' שבור מלכא מלך פרס אוהב
ישראל שוב ליכא למנקט למשל ולדמיון כ"א מלכי רומי והלכך רבי חנינא
דהיה תושב בארץ ישראל והכיר נמי לאיפרכי דרומי דהיו רשעים שפיר נקט
במשל דיריה לשני מלכי ולשני איפרכי ואמנם שמואל במשל דיריה נקט לשני
שגריריהן משום דכיון דלא היה תושב בא"י לא הכיר להני איפרכי
דרומי ושוב אין כחו יפה למנקט לשני איפרכי משום סוג ביוזי וזלזול כיון
דאינו יודע בבירור רשעתם ואכזריותם הוכרח למנקט לשנא שגריריהן דבסוג
זה הו"ל כאלו יודע בבירור דהמה נמי רשעים כיון דהו"ל בגדר שגר
בהמה זהו עיקר כוונת הירושלמי במה דמייירי שם רבי חנינא ושמואל וכיון
דלענין עצם האי דינא אין נ"מ בין רבי חנינא לשמואל דתרווייהו ס"ל
דהיכא דידוע בבירור דהממונה מטעם המלך הוא רשע דהורע והצר לישראל
כמלכו שפיר ליכא גביה איסור ביוזי וזלזול לדמיון דינא דצירוף נגעים ועיקר
דאמר שמואל בדמיונו לדינא דצירוף נגעים לשנא שגרורי משום דלא ידע
בבירור דהממונה מטעם מלכי רומי למושל בארץ ישראל הוא רשע ואכזר
כמלכו ושוב אפשר דאיכא איסור לדמויי לדינא דצירוף נגעים והלכך בעי
שמואל למעמא דהונח עלי' לשנא שגרורי דעו"ז שפיר מותר משל דיריה
לדמיון דינא דצירוף נגעים זהו עיקר כוונת שמואל ומ"מ אין לומר דבזה
פליג שמואל על רבי חנינא עד דעו"ז נימא דלא קי"ל כשמואל היכא דרבי
חנינא פליג עלי' דו"א דכיון דאפשר לומר דרבי חנינא דנקט במשל דיריה
לשנא איפרכיה הוא לקושטא דמלתא דידע דאיפרכי דרומי רשע ואכזר היה
ובאמת היכא דלא ידוע בבירור אפשר דס"ל כשמואל דהונח עלי' גדר שגר
בהמה וכמובן.

(אות ט) **והנה** עיקר סברתי לומר בכוונת שמואל דנקט לשנא שגריריהן

דזהו בגדר שגר בהמה מטעמא דלכאורה תמוה הא דנקט שמואל לשנא
שגריריהן על הממונה למשרה נכבדה מטעם המלך כיון דבכ"מ דכתיב לשנא
דיורה על הממונה מטעם המלך למשרה נכבדה כינה הכתוב כלשון הקודש
נציב או ציר וכעין דכתיב (שמואל א יג ג) נציב פלשתים. שמואל (ב ח ו)

וישם דוד נציבים. מלכים (א ט כג) אלה שרי הנציבים בהני כולוהו תרגומא
דיורהו איסטרסני ועוד ישעיה (יה ב) צירים. משלי (יג יו) וציר אמונים
משלי (כה יג) ציר נאמן וגו' בהני כולוהו תרגומא אזגדין ועוד בתורה כתיב
מקץ (מא לד) יעשה פרעה ויפקח פקדים תרגם יונתן בן עוזיאל וגם ירושלמי
וימני אפוסרופין יעו"ש ובחו"ל שבועות (ו ע"ב) נקט רבי חנינא להממונה
(מטעם המלך למשרה נכבדה במדינה) תואר איפרכיה ורב אדא בר אבא (שם)
נקט תואר אלקפסא וכירושלמי שבועות (פ"א הלכה א) נקט רבי חנינא
איפרכו ורבי חנינא בשם רב אחא ורב חיליה יעו"ש ולא מצינו בשום דוכתא
בתנ"ך וגם בחו"ל תואר שגרירי להממונה מטעם המלך והמדינה למשרה
גבוהה במלכות לכאורה תמוה הא דנקט שמואל להממונה מטעם המלך למשרה
גבוהה לשנא שגריריהן ובקרא דכתיב (מקץ מא מה) ויקרא פרעה שם יוסף
צפנת פענח פירש הרמב"ן (בביאורו עה"ת שם) וז"ל אמר רבי אברהם אם
היא מלה מצרית לא ידענו פירושה ואם מתורגמת לא ידענו שם יוסף ועל דעת
הראשונים שאומרים המפנה נעלמים יתכן שקרא לו שם נכבד כלשון ארצו
כי שאל לו או שהיה המלך יודע שפת ארץ נענו הקרובה אליו וענינו צפונה
מגלה וכן בתו קראה שם משה רבינו כלשון עמו מן המים משיתוהו וכו' עכ"ל
יעו"ש וכעין זה אפשר להסביר טעמא דשמואל במה דנקט לשנא שגריריהן
להממונה מטעם המלך למשרה נכבדה דהונח עליו תואר איפרכי דכיון דאיכא
לספוקי אולי זהו דהונח עליו תואר איפרכו לא הורע והציר לישראל ושוב אין
לדמותו במשל לדינא דצירוף נגעים דהוה בסוג ביוזי וזלזול קצת כ"א דוקא
היכא דידוע בבירור דהורע והציר לישראל הלכך חידש שמואל דגם אפילו
מספק נמי אפשר לדמותו לדינא דצירוף נגעים משום דקרוב ללשנא שגר בהמה
אפשר לרמיא עליו תואר שגריריהן (וכדבארתי כ"ז לעיל אות ו) ומעמא
דשמואל הוא דבסברתו זו שפיר רבי חנינא בר חמא מודה זהו עיקר ביאור
כוונת שמואל בירושלמי שבועות פ"א הלכה א וכו"ז ברור ופשוט.

(אות י) **והנה** כ"ז אפשר לומר בהא דאמר בירושלמי שבועות (פ"א
הלכה א) דכיון דבירושלמי אמר שמואל לשנא שגריריהן בכד דלא נשוי
פלוגתא בין שמואל ורבי חנינא וביותר עוד דשמואל לא יפלוג על רבי חנינא
(וכדבארתי לעיל אות ג יעו"ש) משא"כ בבבלי שבועות (ו ע"ב) בהאי ענינא
דחזוין דרב אשי דסידר הש"ס לא מיייתי להא דאמר שמואל לשני מלכים ולשני
שגריריהן בע"כ לומר דלא ס"ל להא דשמואל ומטעמא דכיון דלא ברורא לן
דהאי איפרכו דמלכי הורע והצר לישראל שוב ליכא לבזויי אפילו בסוג ביוזי
וזלזול חלושה וכעין לדמיון דינא דצירוף נגעים מטעמא דשמואל והיינו שגרירי
דנובע מלשנא שגר בהמה זהו סברת רב אשי ונסתייע נמי לסברתו זו מהא
דמיייתי נמי בשם רבא דאמר כגון שבור מלכא זקיסר וכיון דשבור מלכא מלך
פרס דהיה בימי רבא היה רשע וכדאמר בחגיגה ה ע"ב וכדפירש"י יעו"ש
שפיר חזוין מהא דאמר רבא כגון שבור מלכא זקיסר דרצה לומר דוקא בידוע

לן בבירור דהצר והורע לישראל משא"כ בספק אין לדמותו לדינא דצירוף נגעים דב"ז ל"ל לרב אשי למייתי להא דאמר רבא כגון שבור מלכא וקיסר דמאי נ"מ בהאי דפרט רבא כגון שבור מלכא וקיסר דבלאו זה נמי ידעינן לה משום דאז לא היו כ"א הני תרי אומות פרס ורומי דנשתעבדו בישראל ובע"כ לומר דכיון דכוונת שמואל בירושלמי כמה דנקט לשנא שגדיריהן הוא לאשמעינן דגם אפילו דלא ברירא לן דאיפרכו דרומי רשעים וצוררי ישראל נינהו נמי לית בהו איסור ביוזי וזלזול למנקט משל לדינא דצירוף נגעים ומשום דהונח נמי עליהו גדר שגר בהמה דנכלל בלשנא דנקט שמואל שני שגדיריהן וכנ"ל וכוונת שמואל בסברתו זו אינה לפלוגי בזה על רבי חנינא דו"א וכ"א כוונת שמואל הוא דגם רבי חנינא מודה לו בסברתו זו והלכך לא מויתרי רב אשי להא דשמואל בסידורו לש"ס בבלי וכנ"ל משום דמלכא דסברת רב אשי הוא דאין לתאר תואר ביוזי כזה והיינו שגדירי דר"ל בגדר שגר בהמה על מלך אפילו דהוא צורר ישראל נסתיע נמי לסברתו זו מהא דאמר רבא כגון שבור מלכא וקיסר דרצה בזה לומר דוקא בירור דהצר והורע לישראל וכנ"ל.

ולפיכ"ש אתי שפיר הא דאמר רבא כגון שבור מלכא וקיסר ולא אמר נמי ואיפרכיהו והיינו כיון דעיקר מימרא דרבא קאי על הא דאמר התם מעקרא לתרי מלכי ולתרי אפרכי ושלם נטעה ונימא כסברת שמואל דגם אפילו דלא ברירא לן דרשע וצורר הוא נמי לא חיישינן לביוזי וזלזול וכעין לדמותן לדינא דצירוף נגעים וכנ"ל דייק רבא ואמר כגון שבור מלכא וקיסר דבהו היה ברור לן דהיו צוררי ושונאי ישראל ומהאי טעמא לא נקט נמי ואפרכיהו כיון דעיקר מימרא דרבא הוא לפרושי למאמר רבי חנינא ורב אדא ואינהו כבר נקטו נמי ואפרכי וכ"א רש"י פירש במימרא דרבא דאמר כגון שבור מלכא וקיסר וכל אחד יש לו איפרכוס וכמובן.

תו פש לברר שאלת רב פפא לרבא ותשובתו דרבא דלכאורה תמוה דאיזה שייכות הוא להאי ענינא דהתם וכהובא לעיל (סוף אות ה) יעו"ש נלע"ד דכיון דרב פפא שמע דאמר רבא כגון שבור מלכא וקיסר דנקט מעקרא שבור מלכא ובתרי הכי קיסר בע"כ לומר דשבור מלכא טפי חשיב ולפי"ז איכא התרשלות אמונה בגאולת ישראל וסטעמא כיון דאחו"ל עתידה פרס שתפול ביד רומי וכיון דפרס טפי חשוב מרומי וכדמשמע ממאי דרבא נקט מעקרא שבור מלכא דהוה מלך פרס וכנ"ל ואי דנימא דנהי דבעת חשיב טפי פרס מרומי מ"מ במשך הזמן תהא פרס שפילה מרומי ואז שפיר יקוים נמי עתידה פרס שתפול ביד רומי וזה דוחק לומר הכי ומטעמא דע"פ רוב דמי דהוא תקיף וחשוב טפי לא שכיח דיפול ועוד דאפילו נדחוק ונימא הכי מ"מ ברור דהוה אפשר במציאות לזמן רחוק וזהו גורם ח"ו לחולשת אמונה בגאולה אחרי דיסברו בגאולת ישראל מאחדת מאוד דתליא בזה דעתידה פרס שתפול ביד רומי

וכנ"ל וע"ז היתה תשובת רבא בהקפדה ומשום דרב פפא טעה בכוונת רבא דבאמת גם אז היתה פרס נמי שפלה מרומי והא דרבא נקט ברישא שבור מלכא וקיסר לאו מחשיבות פרס טפי מרומא כ"א מיראתו דרבא דהיה תחת מלכות פרס ורבא דנסתייע מרבי יוחנן דאמר דטבעה יצא לעולם באמת עיקר הגירסא ברבי יוחנן היתה זו רומי שטבעה יצא בכל העולם וכ"א רבא לצד יראתו משום דהיה תחת מלכות פרס נקט בשם רבי יוחנן זו פרס וכדפירש"י שם יעו"ש.

(אות יא) **והנה** מכל מה שבארתי (באותיות הקודמות) מבורר דלשנא דאמר שמואל בירושלמי שבועות פ"א הלכה א' לשני מלכים ולשני שגדיריהן דאין זה בגדר תואר מצויין ונפלא דחס ושלום להעלות זה על הדעת כ"א נהפוך הוא דסוגי שגדירי הוא בסוג ביוזי ושפלות דאין למעלה הימנה ויסודה ומקורה נובע מקרא דכתיב (בא) פטר שגר בהמה וכוונת שמואל כהא דנקט לשני שגדיריהן נמי ע"ד הביזוי ושפלות דהונח בלשנא שגר ועיקר דנקט האר לשנא דביזוי גדולה זו לאשמעינן דנהי דבאמת לא ידעינן אי הממונה מטעם המלך הצורר והאכזר הוא נמי רשע ואכזר וא"כ אפשר דמתסר למנקט משל לרמוזי לצירוף דינא דנגעים מ"מ כיון דאיהו בגדר שגר בהמה כלומר דנשלח למינוי במשרה נכבדה כזו מטעם מושל רשע ואכזר דע"ז הונח על מושל כזה גדר בהמה שוב גם על הממונה דידיה רמא תואר ביוזי ושפלות והלכך שפיר איכא למנקט משל לרמוזי לדינא דצירוף נגעים וכנ"ל.

(אות יב) **והנה** בגדר תואר דהונח על הממונה מטעם מלכות ישראל למשרה נכבדה בתור בא כחה ולמושל במדינה אחרת מפורש בכמה מקומות דהונח עליו תרי סוגי תוארים והיינו סוג נציב. וסוג תואר ציר ובחני תרי סוגי מתואר הממונה בתור סגן הממשלה במדינה אחרת וכדבארתי כ"ז לעיל (אות ט) יעו"ש

והנה הגם דלפי הטבואר בכתבי קודש מבורר דעל ממונה ופקיד מטעם המלך לשליחות ומשרה נכבדה במלכות היותר חשובה בישראל והיינו ברור ובשלמה (דחשובים בכל ישראל וגם לרבות בכל האומות עד עולם) הונח על הממונה ובא כחה תואר נציב (וכהובא לעיל אות ט יעו"ש) מ"מ תואר ציר או צירות הו"ל תואר חשוב ומצויין נפלא שאין למעלה הימנה דמלכא דכתיב (משלי יג יז) וציר אמונים מרפא. ועוד כתיב (משלי כה יג) כצנת שלג ביום קציר ציר נאמן לשולחיו דבפשטיה דקרא נמי מפורש דאינהו הסה בסוג תואר נעלה ומופלא וכדפירש המלבי"ם זצ"ל (בקרא דכתיב) (משלי יג יז) וציר אמונים מרפא וז"ל וציר אמונים אשר יישר דרכו ויתחלף באמת ואמונה ויהיה כציר ההזור אל אדוניו להשיב עשיתי ככל אשר צויתני מביא מרפא וזרחה לו שמיט צדקה ומרפא בכנפיה עכ"ל יעו"ש ומכ"ש לפי"מ דפירש"י זצ"ל (משלי ים) וזה לשונו וציר אמונים מרפא זה משה רבינו עכ"ל יעו"ש וזה ברור בלי שום ספק דפירשו זהו מקורו כהו"ל וכמובן

וביותר עוד מפורש בזה הקדוש פרשת שלח (דף קנו ע"א) בדבור המתחיל שלח וזה לשונו הקדוש רבי יהודה פתח כצנת שלח ביום קציר ציר נאמן לשולחיו ונפש אדוניו ישיב. כצנת שלח ביום קציר דמהני לנופא ולנפשא. ציר נאמן לשולחיו אלו כלב ופנחס דהו שליחי משיחיה לנבי יהושע ונפש אדוניו ישיב דאהדרו שכינתא לדירא בהו בישראל ולא אסתלקא מנייהו ואלין דשרר משה גרימו בכיה לדרין בתראין וגרימו לאסתלקא מישראל כמה אלה ורבבן וגרימו לאסתלקא שכינתא מארעא מבינייהו דישראל. אינון דשרר יהושע ונפש אדוניו ישיב עכ"ל יעו"ש.

(אות יג) **והנה** לפי"מ שבארתי מבואר ומפורש בכתבי קדש וברז"ל דסוג תואר ציר וצירות הוא נפלא במינו שאין למעלה הימנה דהונח על כלב ופנחס דאהדרו שכינתא לדירא בהו בישראל וביותר עוד הונח נמי האי תואר על משה רבינו (וכחובא באות הקדום) מכל זה מבואר ומפורש דיש להתאונן ולזעוק זעקה גדולה ומרה על פרצה זו דמעקרא ביום הוסדה מדינת ישראל הניחו על הפקיד מטעם המושלים במדינת ישראל בפה לונדון תואר ציר וצירות ישראל וכעת יען דזכתה דמלכות בריטניא הכיר לפקיד זה בתואר אמבאסדאר בשפת אנגלית לגורל שמחת המושלים במדינת ישראל וגם לרבות כל המשתתפים בפה לונדון בשמחתם הסכימו להמיר תואר ציר. צירות. דהו בגדר תואר קדוש וטוב שבמכות בתואר שגירות. דהוא בגדר תואר בזוי ושיקוף ורעה שברעות שאין למעלה הימנה וכדבארתי כ"ז (כאותיות הקודמות) ממקור תורתנו הקדושה וחז"ל.

(אות יד) **הנה** זה ברור דלשנא שגר בלשון הקודש הוא מקראי דכתיב (בא יג עקב ז) שגר בהמה. שגר אלפיד. דהונחו על לידת בהמה ולשנא שגר רצה לומר דנשלח מהבהמה לחוץ וכדפירש הרשב"ם (וכחובא לעיל אות ו יעו"ש) ומהאי מעמא נקט שמואל (ירושלמי שבועות פ"א הלכה א) לדינא דצירוף נגעים משל לשני מלכים ושני שגוריהן לאשמעינן דהגם דלא ידעינן בודאי ובבירור דהממונה למשרה הנכבדה מטעם המלך והמדינה להיות ממלא מקומו דהוא רשע ואכזר מ"מ היכא דידעינן דהמלך (דהממונה ממלא מקומו) הוא צורר ואכזר שפיר גם הממונה הו"ל בגדר צורר ואכזר ועי"ז מותר לרמוי ליה לדינא דצירוף נגעים וליכא בזה איסור ביזוי וזלזול משום כבוד מלכות עכ"פ היכא דהביזוי הוא סוג ביזוי שפלה וחלושה ונוסף עוד דהו"ל שלא בפניו וכחובא לעיל (אות ו) יעו"ש אמנם רבי חנינא דנקט משל דידה לדינא דצירוף נגעים לשנא מלכי ואיפרכי לא ס"ל להאי סברא דחידש שמואל והלכך לא נקט לשנא שגוריהן דהאי לשנא משמעו דנשלח מעצמיתו וכמשמעות הני קראי שגר בהמה שגר אלפיד וכ"א מלכי ואיפרכי ומטעמא דהני תרתי היו ידועים ומפורסמים לצוררים ואכזרים בעצמיתן ואפילו איפרכי ולא משום דהיה נשלח ממלך צורר ואכזר ודוקא בכה"ג ליכא בהו איסור ביזוי וזלזול מכבוד

המלכות ולהאי סברא הסכים נמי רב אשי ונסתייע לסברא זו מהא דרבא נקט לפריש למימרא דרבי חנינא כגון שבור וקיסר (שבועות ו ע"ב) משא"כ בסתמא והיינו היכא דהאיפרכי לא ברור וידוע לכני אדם דהוא צורר ואכזר שפיר איכא איסור ביזוי וזלזול אפילו במשל לדינא דצירוף נגעים וכדבארתי כ"ז באר היטב לעיל (אות ו) יעו"ש והאומר דכוונת שמואל במה דנקט (ירושלמי שבועות פ"א הלכה א) משל לדינא דצירוף נגעים שני מלכים ושני שגוריהן דרצה לומר דלשנא שגוריהן הוא בסוג תואר מצויין נפלא להממונה מטעם המלך והמדינה למשרה נכבדה ולהוכיח מזה דהני דעברו סדור תפלות והודאות דמדינת ישראל זכתה לתואר אמבאסדאר מטעם מלכות אנגליא יר"ה וע"י זכות זה הרימה תואר צירות ישראל לדרגת שגירות מלכד דהרביתי לתמוה על זה מכמה תמיהות עצומות וכחובא באריכות לעיל (אות ג' ד' ה') יעו"ש היטב ובררתי דלשנא שגוריהן דנקט שמואל (ירושלמי שבועות פ"א הלכה א) הוא בגדר שגר בהמה וזהו בסוג תואר ביזוי ושפלות מאד מאד ונוסף עוד דהמתעקש בזה לא זו דמכורר בבירור גמור דלא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש לעמוד על עומק כוונת חז"ל בהלכה זו דמקורה הוא בירושלמי ובבבלי שבועות וכחובא לעיל אות ג עד סוף אות ו יעו"ש אף זו קורא אני עליו מ"ש רבינו הראב"ע זצ"ל (בא יג) על מי דאומר דהא דכתיב (בא שם) ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו דכוונת התורה הוא דאם אינו פודה לפטר חמור אזי הוא מצוה וערפתו כלומר לכתוב על ערפו דחמור לשנא קדש וע"ז כתב הראב"ע זצ"ל דהמפרש כוונת התורה בהכי הו"ל חמור קשה עורף יעו"ש כן נמי מי שמפרש כוונת שמואל במאי דנקט (ירושלמי שבועות) לשנא שגוריהן דהו בסוג תואר מצויין הונח על המפרש זה גדר שגר בהמה קשה עורף ומשום דבאמת כוונת שגוריהן דנקט שמואל הוא בגדר קרא דכתיב שגר ואשמעינן דהנשלח בתור ממונה למשרה נכבדה מטעם המלכות בסתמא מחזיקין ליה דהוא בטבעו כהמלך כלומר אם ידוע בבירור דהמלכות דמיניה למשרה נכבדה זו הו"ל בסוג מלכות הרשעה שוב גם הממונה הו"ל בגדר צורר ורשע זולת אם גלוי וידוע בבירור דאינו צורר ואכזר זהו עיקר כוונת שמואל ומ"מ כיון דרבי חנינא לא ס"ל הכי כ"א דוקא היכא דמכורר נמי דהוא צורר ואכזר וכן הוא סברת רבא ורב אשי בסדורו לש"ס בבלי נמי מסיק זה להלכה ברורה מדחזין דלא מייתי למימרא דשמואל דחובא בירושלמי הכי מוסכמת לחז"ל וכדבארתי כל זה באר היטב לעיל (מן אות א עד סוף אות יא) יעו"ש.

(אות טו) **והנה** בזה"ל פרשת שלח (דף קנו) אמר רבי חזקיה ורבי ייסא הוּ אולי בארחא אמר רבי ייסא לרבי חזקיה חמינא באפך דהרחורא אית בגוונך אמר ליה הא ודאי האי קרא אסתכלנא ביה כיון דאמר שלמה (קהלת ג) כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו' ותנינן דכל מלוי דשלמה מלכא כוליהו סתימין מדרגין דהכמתא אי הכי האי קרא אית ביה לאסתכלא דהא פתחא לאינון דלאו בני מהימנותא אשתכח ביה. אמר ליה ידאי הכי הוא ואית ביה למנדע ולאסתכלא אדהכי חמו חד בר נש דהוה

אתי וכו' אמר ההוא בר נש אימא מלך וכו' אמר ליה האי קרא דאמר שלמה סח ליה אמר ליה וכי במה אתון פרישן משאר בני נשא דלא ידעי אמרו ליה ובמה אמר לון על דא אמר שלמה האי קרא ולא אמר האי מגרמיה כשאר אינון מלין אלא אהדר אינון מלין דטפשי עלמא דאמרי כך ומאי אמרי כי מקרה האדם ומקרה הבהמה וגו' טפשי דלא ידעי ולא מסתכלן בחכמתא אמרי דהאי עלמא אזיל במקרה וקב"ה לא אשגח עלייהו אלא מקרה האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחר וגו' וכד שלמה אסתכל באלין טפשיאין דאמרי דא קרא לון בהמה דאינון עבדין גרמיהו בהמה ממש בגין דאמרי מלין אלין. ומנלן קרא דעליה אוכח דכתיב (קהלת ג) אמרתי אני כלבי על דברת בני האדם לברם האלקים ולראות שהם בהמה המה להם (ולראות בהו אינון בני מהימנותא שהם בהמה ממש ודעתיהו) אמרתי אני כלבי וחשיבנא בהאי לאיסתכלא על מה. על דברת בני האדם על ההוא מלה דטפשותא דאינון אמרי לברם האלקים בלחודיהו ולא לאעלא לבני מהימנותא בדעתא דטפשותא דא וע"ד המה להם ולא לאהרנין ומה דעתא דלהון כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחר כלם וגו' תיפח רוחיהו דאינון בעירי. אינון טפשיא. אינון מחוסרי מהימנותא. ווי לון ווי לנפשייהו טב להו דלא ייתון לעלמא ומה אתיב לון שלמה על דא קרא אבתריה ואמר ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה הוורדת היא למטה לארץ. מי יודע באינון טפשיא דלא ידעי ביקרא דמלכא עלאה ולא מסתכלי באורייתא רוח בני האדם העולה היא למעלה לאתר עלאה לאתר יקר לאתר קדישא לאתונא מנהירו עלאה מנהירו דמלכא קדישא למהוי צורא בצרורא דחיי ואשתכחת קמי מלכא קדישא עולה תמימה ודא הוא העולה היא למעלה. ורוח הבהמה הוורדת היא למטה לארץ ולא לההוא אתר דהוה כל בר נש דכתיב ביה (בראשית ט) בצלם אלקים עשה את האדם וכו' (משלי כ) נר ד' נשמת אדם. היך אמרי אינון טפשיא דלא מבני מהימנותא ורוח אחר לכל תיפח רוחיהו עלייהו כתיב (תהלים לה) יהיו כמוי לפני רוח ומלאך ד' רוחה אלין ישתארו בניהנם לאינון דרגין תתאין ולא יסתלקון לדרי דרין עלייהו כתיב (תהלים קד) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ד' הללויה וכו' יעו"ש היטב.

(אות טו) **והנה** לפי"מ דמבואר בזוה"ק דכל אלו דלית בהו הימנותא בהקדוש ברוך הוא המה בהמה ממש (וכהובא באות הקדום) הלכך נהי דעל הממונה מטעם מדינת ישראל למשרה גבוהה בפה לונדון לתור דרגת שגירות אין להחליט ולומר דהוא נמי בגדר שגר בהמה ומטעמא דהסכמת חז"ל הוא דהיכא דאין ידוע בבירור דהוא בעצמיתו נמי בגדר צורר ואכזר ליכא למימר דהונח עליו גדר שגר בהמה (וכדבארתי כ"ז לעיל באותיות הקודמות יעו"ש) מ"מ כיון דגלוי וידוע דכל האוחזים רסן הממשלה במדינת ישראל דכומנינו המה בגדר דלאו בני מהימנותא נינהו ברור דהונח עלייהו תואר בהמה וכיון דאינהו הניחו על הממונה למשרה זו תואר שגריר ישראל דהוה בגדר שגר דמקורו הוא שגר בהמה והחליפו והמירו תואר ציר וצירות (דהונח מכבר כיום הוסדר מדינת ישראל) דהוה כפי המבואר בכתבי קודש תואר נכבד

ומצויין דאין למעלה הימנה כיון דתואר זה הונח נמי על משה רבינו ופנחס וכלב וכמ"ש בזוה"ק וכהובא לעיל (אות ט) יעו"ש והמה לגודל שמחתם דהני המושלים במדינת ישראל וגם לרבות כל המשתתפים בפה לונדון בשמחתם הסכימו להחליף ולהמיר תואר ציר. צירות. דהונח מכבר על הממונה למשרה זו דתואר זה הוא בגדר תואר טוב שבטובות וקדוש שבקדושים בתואר בזוי ושיקוץ שאין למעלה הימנה וחגנו שמחתם זו ברוב פאר והדר ובסדר תפלות והודאות בביהכ"נ ובפרסום גדול ובאמת לאמיתו זהו בגדר כפירה גמורה בכל התורה וכמ"ש ברבינו הגדול והקדוש הרדב"ז וצ"ל בתשובה חלק שלישי (שאלה צב) ברוב אריכות ובשלהי אריכותו כתב וזה לשונו זאת ועוד אחרת שצריך להודות שהיה שם אדם שמעלתו הוא למעלה ממעלת משה רבינו עליו השלום וזו הריסה בכל הדת עכ"ל יעו"ש היטב ובאמת יש לזעוק וזעקה גדולה ומרה על כל הני רבנים דבפה לונדון ומכללם גם המכונים והמכונים בפה בתור צדיקים ואדומורי"ם התאספו כולם זה לא כבר ומעומקא דלבא ומגודל הצער על פרצת הדת במדינת ישראל השמיעו קול חזק חוצב להבות אש ומדוע על פרצה דהוא בגדר כפירה והריסה בכל הדת והיינו להחליף ולהמיר תואר ציר צירות דהונח על משה רבינו ופנחס וכלב בתואר ביוזי ושפל שאין דוגמתה והיינו בתואר שגר בהמה על פרצת כפירה זו שמו כל הצדיקים והאדומורי"ם מחסום לפיהם ולא הוציאו הגה מפהם. ומדשתקו כולם בפרצת כפירה והריסה בכל הדת דנעשה בפומבי ובפרהסיא ובביהכ"נ לעיני כל ישראל בזה דהחליפו והמירו תואר קדוש שבקדושים ציר צירות בתואר שגרורי דמקורו הוא שגר בהמה וכנ"ל שוב על זעקתם על פרצת הדת במדינת ישראל איכא תשובת רבי טרפון תמה אני וכו' וגם לרבות קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.

(אות יז) **הנה** בברכות (ז ע"ב) אמרו חז"ל בקרא דכתיב (ויצא כט לב) ותקרא שמו ראובן אמר ר' אלעזר ראו מה בין בני לבן חמי וכו' מאי רות אמר ר' יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות מנא לן דשמא גרים דכתיב (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות וכו' ופירש המהרש"א וז"ל מנלן דשמא גרים כי הכא דשמא רות גרם שיצא וכו' וקמייתי לה מדכתיב לכו חזו מפעלות וגו' שאין ליחס פעולה הרעה שהיא השממה להקב"ה וע"כ דרשו שמות מלשון שמות שפעולות ד' נמשכים אחרי השם של אדם שהוא גרים עכ"ל ובביאור הכותב (בעין יעקב שם) כתב וז"ל ואמרו שרומז בשם זה מה בין בני וכו' ולא ידעה לאה העתיד הזה אבל הקב"ה יודע העתידות שם על לבה לקרות שם בנה בדרך שיהא רמוז בו הדבר העתיד וזאת כוונתו באמרם שמא גרים כי השי"ת יודע מה שעתיד להיות ובהכרעה סגולית משארת טבע האפשר כמו שאמרו הכל צפוי והרשות נתונה וזה פירוש אשר שם שמות בארץ ומן ההכרח לומר כן שהרי אמרו רות שריוהו בשירות וכו' וכי כשנולדה בתוך עמה בשדה מואב היו נביאים לידע שעתיד לצאת ממנה דוד ועל כן קראו שמה רות אלא ודאי האמת יורה דרכו כפי מה שכתבתי שכונת חז"ל לרמוז בזה ובכיוצא בו אמונה רבה ידיעתו יתעלה בעתיד ועם כל זה הרשות ביד

האדם לבחור בטוב עכ"ל ובזוה"ק (פרשת נח) (ס' ע"א) רבי אלעזר פתח ואמר (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ וכו' מאי חזו כמה דאת אמר (ישעיה כא) חזות קשה הוגד לי בעובדיו דקב"ה עביר אתגלי נבואה עלאה לבני נשא. אשר שם שמות. שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא וכו' ובזוה"ק (שמות ה ע"א) רבי אבא פתח ואמר (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות ואזלא הא כהא דאמר רבי חייא כגוונא דרקיעא עבד קב"ה בארעא ברקיעא אית שמהן קדישין בארעא אית שמהן קדישין וכו' ובזוה"ק (פקודי רכג ע"א) אמר רבי יוסי ורבי יצחק חזו אזלי באורחא אמר רבי יוסי ודאי דקב"ה אתרעו ביה בבצלאל לעבירת משכנא יתיר מכל ישראל. אמאי. אמר ליה שמא גרים והא אוקמוה דקב"ה שוי שמהן בארעא לאתעטרא בהו ולמעבד בהו עבירתא בעלמא דהא הוא דכתיב (תהלים מו ט) אשר שם שמות בארץ וכו' ע"כ מבואר מכתבי קדש תהלים ומחז"ל וגם לרבות מזוה"ק דפעולות ד' נמשכים אחר שמו של אדם דשמא גרים.

(אות י"ח) **והנה** כמו דאחז"ל דשמא גרים לטובה כן אחז"ל דשמא גרים לרעה והוא ביומא (פג ע"ב) דאמר התם רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקי בשמא כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיזא אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר (דברים לב כ) כי דור תהפכות המה רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסיהו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיהו אזל אותביה בי קיברי דאכזה איתחזי ליה בחילמיה תא שקיל כיסא דמנה ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חילמא דבי שמשי לית בהו ממשא אזל רבי מאיר ונטריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו ליה הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקיתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימא דאמרי אנא חששא אחזוקי מי אמרי וכו' ולכסוף הוו דייקי בשמא כי מטי לההוא ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה ריעה הוא דכתיב יחזקאל (כג מג) ואמר לבלה נאופים וכו' עכ"ל ובמהרש"א שם כתב וז"ל יש לעיין בזה לפי"מ שאמרו בפרק הרוואה (ברכות נה ע"ב) דחלום אמתי הוא ע"י מלאך וחלום של שקר הוא ע"י שד וא"כ זה החלום בודאי לא היה ע"י מלאך להודיע לבנו שיגנוב כיס זה של רבי מאיר וזה החלום ע"י השד נמי אינו שהרי אמת היה שהצניע רבי מאיר כיסו לשם וכו' יעו"ש בתירוץו.

ולע"ד נראה דבאמת היה חלום זה ע"י מלאך כיון דחלום אמתי היה והא דכתב המהרש"א דזה החלום בודאי לא היה ע"י מלאך ומשום דהמלאך יא יפתה אותו שיגנוב כיס זה של רבי מאיר אפשר לומר דטעמא דהמלאך בפיתוי דגניבת הכיס היתה בגדר עונש לרבי מאיר והיינו דכיון דהא דר"מ דייק בשמא לא היה בגדר דאחזקיה בבירור ובודאי כ"א דחשש לחור וכו"ל ובאמת מדינא הוא לדייק בשמא בבירור ובודאי כיון דמבואר בכתבי קדש

ובחז"ל דשמא גרים (וכהובא באות הקדום) וביותר עוד כמו דמחששא לא רצה ר"מ להפקיד אצלו כיסו כמו כן אסור נמי להתאכסן אצלו ומחששא שמא יהרגנו וכעין דאמר רבי אלעזר (פסחים מט ע"ב) עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר (דברים ל. כ) כי הוא חייך וארך ימך על חיו לא חס על חיי חבירו לא כל שכן ופירש"י וז"ל כי הוא חייך וארך ימך על חיו לא חס ללמוד תורה ולחיות: על חיי חבירו לא כל שכן ויש לדאג שמא יהרגנו עכ"ל יעו"ש.

ולכאורה אפשר לומר דכיון דהיו תלתא ר"מ ורבי יהודה ורבי יוסי תו ליכא למיחש לשמא יהרגנו וכ"א לחששא דכיסו לחור וכמובן.

אמנם זה אינו ומטעמא דאיכא למיחש לסכנת כשפים וכעין דאמר (פסחים ח ע"ב) כל עצמו בורק מפני הסכנה מאי סכנה אי נימא סכנת כשפים וכו' והא אמר ר"א שלוחי מצוה אינן נזוקין היכא דשכיח היוקא שאני וכו' יעו"ש הרי מבואר גמרא ערוכה דחששא לכשפים הו"ל בגדר שכיחא היוקא דבעינן למיחש אפילו במקום מצוה דחמירא טובא וכעין בדיקת חמץ ומוסכמת להלכה ברמב"ם פ"ב הלכה ה' מהלכות חמץ ומצה ובש"ע או"ח סימן תלג ס"ק ז וז"ל חור וכו' ושבין יהודי לאינו יהודי אינו צריך בדיקה כלל שמא יאמר כשפים הוא עושה לי ונמצא בא לידי סכנה ובמגן אברהם ס"ק יב כתב וז"ל ואע"ג דשלוחי מצוה אינן נזוקין היכא דשכיח היוקא שאני וכו' עכ"ל יעו"ש וכבר אחז"ל (ירושלמי יומא פרק א הלכה א) אבל בשני וכו' שהיו הורגין זה את זה בכשפים וכו' יעו"ש הרי דגם אפילו כהנים גדולים בבית שני היו הורגים זה את זה בכשפים ובסנהדרין (סו עב) אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה ופירש"י וז"ל כשפים נוטריקון כחש פמליא של מעלה שעל מי שנגזר לחיות ממיתין עכ"ל יעו"ש והגם דאמר נמי התם בקרא דכתיב (דברים ד לה) אין עוד מלבדו אמר רבי חנינא ואפילו לדבר כשפים כבר שני התם שאני רבי חנינא דנפיש זכותיה יעו"ש וכיון דמכל המבואר בחז"ל איכא נמי חששת סכנת נפשות ברור דהי"ל לרבי מאיר לחוש כמו דחשש להצלת כיסו וכיון דעבר רבי מאיר על זה הלכך בא המלאך להודיע להאי רשע דיגנוב כיסיה דרבי מאיר דעל ידי זה יבורר לרבי מאיר דנענש משום דהתאכסן אצל רשע זה ולא חש לסכנת נפשו כמו דחש על חיוקו דממון ובאמת מסבירא הוא דר"מ ילמוד האי דינא מהאי עובדא דרשע הנ"ל הגיד לו החלום ובאמת סברת חז"ל הוא דחלום אמתי הוא ע"י מלאך וא"כ היכי הודיע המלאך לרשע זה דיגנוב המעות ובע"כ דזהו ללמדו לר"מ האי דינא וכנ"ל וביותר עוד דגם רבי יהודה ול"בי יוסי דהיו עם רבי מאיר בחבורה כהאי עובדא ילמדו לדייק בשמא ואפילו בבירור ובודאי ומשום סכנת נפשות וכנ"ל ובאמת האי רשע הרג נמי לאיתתיה בזה דשקלוה לכיסיהו בנתינת סימנא וכדאמר התם ביומא (פג ע"ב) ושפיר אחז"ל התם ולכסוף הוו דייקו בשמא כי מטי לההוא ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב (יחזקאל כג מג) ואמר לבלה נאופים ע"כ כלומר דלא עיילו לגביה משום סכנת נפשות ולא משום חששא לממון דבזה אפשר לשמור

עיר הנדחת שיהרגו מיתת כופרים לא מיתת עונש ולזה ממונם בשריפה ואינו ליורשיהם כשאר הרגו בית דין. וכן אני אומר בעדה מישראל שזר לעבור על איזו מצוה שתהיה ועשו אותה ביד רמה יהרגו כולם וראיה לדבר ענין בני גד ובני ראובן שבא בהם ויאמר כל העדה לעלות עליהם לצבא ואחר כן באר להם בשעת ההתראה שהם כבר כפרו בהסכימם על העבירה ההיא וכפרו בתורה כולה והוא אמרם להם לשוב היום מאחרי ד' והשיבו הם ג"כ אם כמרד וגו' עכ"ל יעו"ש היטב.

והנה הרב"ז ז"ל בתשובה ח"ג שאלה צב כתב עור וז"ל זאת ועוד אחרת שצריך להודות שהיה שם אדם שמעלתו היא למעלה ממעלת משה רבינו ע"ה וזאת הריסה בכל הדת עכ"ל יעו"ש ושוב מכל המבואר בדברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל וגם מרבינו הרב"ז ז"ל אין שמץ ספק דפועלה זו להרמת תואר צירות ישראל לדרגת שגירות דזה יורה דתואר שגירות הוא יותר נכבד מתואר צירות ישראל דהונחה נמי על משה רבינו וכ"ז נעשית בפרהסיא וברוב פאר דזהו בגדר הריסת כל הדת ודינה כעיר הנדחת והיכא דעדה מישראל וזו בזה ביד רמה דיהרגו כולם מיתת כופרים ולא מיתת עונש וגם לרבות ממונם בשריפה ואינו ליורשיהם.

והנה לכאורה אפשר לפטור להני דעברו בפועלה זו מטעם שוגגים וכמובן.

אמנם זה אינו ומטעמא דבהאי ענינא כתב נמי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל וז"ל (שם פרק מא) ולמדנו מזה שכל עושה או מורה הלכה לפי השתכלותו אם לא יהיה בית דין גדול או כהן גדול הוא מכת המזיד ואינו נמנה בכלל השוגגים וכו' ומפני זה העיקר אמרו רבותינו ז"ל שגגת תלמוד עולה זדון וכו' שלא נצל הכתוב בחטא ההוראה בטענת שגגה אלא לב"ד הגדול לבד וכו' עכ"ל יעו"ש.

(אות כא) **והנה** ממה שכתבתי לעיל (אות יט) מבואר דעת רבותינו גדולי התנאים רבי מאיר רבי יהודה רבי יוסי (יומא פג ע"ב) להלכה ברורה ומוסכמת לדיוק בשמא ומי דנקרא בשמא בישא אסור להתחבר עמו ומשום דבהתחברותו איכא נמי סכנה ברורה דיהרגנו והלכה זו למדו ממה דהמלאך הודיע בחלום למי דהיה שמו כידור דזהו בגדר שמא בישא מדכתיב (דברים לב כ) כי דור תהפוכות המה ומקור כל זה הוא מדכתיב (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות וגו' וכבר מקובל ומוסכם מפי חז"ל ומוזה"ק דשמא בישא גורם שממה ולהיפוך שמא טב גורם פעולות והצלחות טובות לאין שיעור וערך וכדביארתי כ"ז לעיל (אות יח עד סוף אות כ) יעו"ש ושוב מכל מה דביארתי ממקור רבותינו חכמי הש"ס והזהר מבורר בלי שמץ ספק דבזה דהרימו תואר צירות ישראל דרומז לגדר ציר ישראל דהו"ל בסוג קדושה שבקדושות כיון דהאי תואר ציר הונח נמי על משה רבינו דהיה בתור ציר מהקב"ה לישראל וכן נמי פנחס וכלב הונח עליהו תואר ציר (וכהובא לעיל אות יב יעו"ש) לפי דכשליחותם אהרדי שכינתא לישראל וכנ"ל והני מושלים דמדינת ישראל

ממנו דלא ימסרו לו לשמירה מחילול שבת כ"א לא עיילו לגביה וטעמא משום דאיכא בכירור ובוראי סכנת נפשות וכנ"ל ומיושב שפיר תמיהת המהרש"א. (אות יט) **והנה** לפימ"ש בזה"ק נח (דף ס ע"א) רבי אלעזר פתח (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ האי קרא הא אתמר ואוקמוה אבל לכו חזו מאי חזו כמה דאת אמר (ישעיה כא) חזות קשה הוגר לי בעובדיו דקב"ה עביר אתגלי נבואה עלאה לבני נשא אשר שם שמות. שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא וכו' (וכהובא באריכות לעיל אות יז יח) מבואר דשמא טב רומז לטב ובגדר שם. ושמא בישא רומז לביש ובגדר שממון וכ"ז הוא בגדר אתגלי נבואה עלאה לבני נשא מכ"ז ברור ופשוט דגם שם התואר דהונח על הממונה מטעם הממשלה והמדינה וכעין ציר. צירות. שגורו שגירות נמי נכלל בהאי קרא דכתיב (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ לסוג טב וביש והיינו תואר ציר צירות דהו"ל בגדר טוב וקודש קדשים דיורה משה רבינו וגם לפנחס וכלב (וכהובא לעיל אות יב) יורה נמי על שם טוב שבטובות ותואר שגיר ושגירות דזהו בגדר שם ביש יורה זה על פעולת שממון ומשום דתואר ביש זה הונח על ביזוי ושקוץ בגדר שגר בהמה וכהובא לעיל (אות ה עד אות ט) יעו"ש.

והנה כל זה הוא היכא דהני תרי פעולות המה מעיקרן בתולדה כלומר בהתחלת הוויתן היתה בסוג פעולה טובה או בסוג פעולה רעה או אמרינן דסוג שם רע יורה נמי על רע והיינו פעולת שממון ומכ"ש היכא דתחלת הפעולה היתה בגדר טוב וקדש קדשים ובתר הכי הרימו האי פעולת טוב וקודש ותחתיה תעמוד בהכרת פעולת שיקוץ וביזוי ברור ופשוט דזהו בגדר דשם רע יורה פעולת שממון ושוב לפי"ז כיון דמכבר בעת הוסדה מדינת ישראל הונח על הממונה מטעם מושלי מדינת ישראל תואר ציר ישראל ועל מקום בית ועד למשרה נכבדה זו הונחה תואר צירות דהני שמות בגדר שם טוב נינהו ובסוג קודש קדשים נינהו ומשום דתואר ציר הונח נמי על משה רבינו וגם על פנחס וכלב וכדבארתי כל זה באר היטב לעיל (אות יב) יעו"ש וכ"א כעת לאחר דזכתה מדינת ישראל לתואר אמבאסאדאר דתואר זה הרשה לה לכנות להממונה ממדינת ישראל החליפה נמי תואר ציר וצירות דמכבר על תואר שגיר שגירות ובזה החליפה תואר ציר צירות דהו"ל בסוג קדש קדשים יען דתואר זה הונח נמי על משה רבינו והונחה עליו תואר שגיר ישראל ושגירות ישראל דיורה על גדר ביזוי ושקוץ וכפירה והריסה בכל הדת כיון דהרים תואר ביזוי והשפיל מעלת משה רבינו דהונח עליו תואר צירות וכמ"ש הרב"ז והובא לעיל (אות טז וגם באות כ) יעו"ש.

(אות כ) **ומה נפלא** ונורא מה שכתב רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בחיבורו הנכבד מורה נבוכים חלק שלישי פרק מא וז"ל וכן הוא הדין אצלי בכל עבירה שיראה ממנה סתירת התורה או המחלוקת כנגדה ואפילו אכל אדם מישראל בשר בחלב או לבש שעטנז או הקיף פאת הראש לבזיון התורה מפני דעת שיתבאר ממנו שאינו מאמין שזאת התורה אמת הוא אצלי הנאמר עליו את ד' הוא מגדף (שלה טו ל) ויהרג מיתת כפירה לא מיתת עונש כאנשי

דבזמנינו וגם הני מנהיגי הקהלה דבפה לונדון דנשתתפו בשמחתם להרמת תואר צירות ישראל (בממלכה המאוחדת) לדרגת שגרירות וגם לרבות על הממונה תואר שגרור ישראל מלכד דהלכה ברורה מעלין בקודש ולא מורידין וכבר אמרו חז"ל, וכי יש משפט לעצים ומכ"ש להפקיע מקדושה חמורה תואר ציר. צירות, ולהכניסו לתואר ביוזי ושקוץ איכא נמי בזה כפירה והריסה בכל הדת וכמו שהורה רבינו הגדול הרב"ז וצ"ל בתשובותיו ובהובא לעיל (אות טז) יעו"ש ובפעולה זו נעשה קהלה זו דכרוב פאר והדר חגגה שמחה זו בתפלות והודאות והוצאת שם שמים לבטלה בנגד עיר הנדחת דמדינתא הוא דתהא נהרגת ונשרפת במיתת כפירה וגם לרבות ממונם בשריפה וכדבארתי כ"ז לעיל (אות כא) יעו"ש.

(אות כב) והנה הגם דעל סוג הרמת תואר צירות לדרגת שגרירות דזהו בסוג כפירה גמורה והריסה עצומה בדת ובתורה הקדושה יש להתאונן ולזעוק זעקה גדולה ומרה וביותר עוד דאין גם אחד דיתן פרצה גדולה אל לבו מ"מ אפשר לדונם לכף זכות והנח להם לישראל זרע קדש בני אברהם יצחק ויעקב ואם אינם נביאים המה בני נביאים (פסחים) ובאמת פרצה זו הו"ל בנגד ירידה שהוא צורך עליה מעולה שבעליות והיינו כיון דבאמת האי גאולה דבזמנינו הו"ל בסוג גאולה חלושה מאד ובנגד דור שכולו חייב ועיקר התנוצצות גאולה חלושה זו דבזמנינו הוא משום למה יאמר הגויים וכו' ומשום הילול שמו יתברך דזהו היתה תפלת משה רבינו ועיקרה הוא להתקיים ודרו בכס שונאיכם וגו' וכדבארתי כ"ז היטב בחיבורי קדושת השם יעו"ש היטב וכ"א מוסכם הבטחה גדולה מהקב"ה וכפי המקובל לנו מחז"ל (סנהדרין צו) דבאם המלכות כולה תתהפכת למינות אז יהא גאולה שלימה בביאת בן דוד משיח צדקינו והלכך בפעולה זו דהו"ל בסוג שפלה שבשפילות כיון דכל המושלים במדינת ישראל הסכימו לפעולה בזויה זו להמיר תואר ציר. צירות. בתואר שגרירות דרצה לומר שגר בהמה וכנ"ל דזהו בנגד כפירה עצומה והריסה בכל הדת דניתנה לישראל מסיני ואין איש פוצה פה ומצפצף על עוצם כפירה זו דנעשה בפומבי ובפרהסיא בפה לונדון ובבית הכנסת בסידור תפלות והודאות והגם דבפה לונדון איכא גאונים ורבנים מובהקים ומכללם צדיקים ואדומורים מוכתרים בשם קדושים פועלי ישועות וטובלי שחרין השם יצילנו מהם ומהמונם ומ"מ אינם מרגישים בעוצם כפירה והריסה בכל הדת בפעולה בזויה זו דהמירו תואר ציר וצירות בתואר שגרירות יען דבמחילת כבוד תורתם וצדקתם וקדושתם כביכול אין להם אפילו ידיעת בית רבן בביאור לשנא שגרירות ונוסף עוד דכל המושלים במדינת ישראל המכונים הכנסת הסכימו בפעולה זו להמיר טוב שבטובות וקדושה שבקדושות ברעות שברעות דאין למעלה הימנה והיינו בסוג תואר שגרירות וכנ"ל ברור ופשוט דזהו בנגד דנתהפכה כל המלכות כולה דמדינת ישראל למינות ושוב מהראוי ע"פ הכטחת תוה"ק לשמוח בשמחה עצומה משום דבקרוכ בא יבא ברנה גאולה שלימה בן דוד משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

תם ונישלם שבה לבורא עולם.

שייך לאות כ"א (כדה כד) בין תיבת "מורידין" לתיבת "וכבר"

(אות כג) הנה מה שכתבו (החכמים בעיניהם) להסתייע מהירושלמי שבועות (פ"א הלכה א) דתואר שגרורי הו"ל תואר מצוין נפלא דהונח על הממונה למשרה נכבדה מטעם המלכות ומושלי המדינה לבא כחה וידו כידם (ובהובא כ"ז באריכות לעיל) וזוהי מבואר דהני (החכמים בעיניהם) בקיאים אפילו בגמרת ירושלמית וא"כ תמוה מדוע שכחו הני החכמים בעיניהם שתי מקומות בגמרת ירושלמית דהאריכו בהו חז"ל לפשיטות דאסור מן התורה אפילו דומם להחליף ולשנות ממקומו למקום אחר ובמקומו הראשון לקבוע דומם אחר והגם דתרווייהו שוין במעלה ובשינוי מקומן ליכא סוג הורדה במעלה כ"א שינוי מקומם לחוד מ"מ אפילו האי חילוף ושינוי מקום אסור מן התורה ומכ"ש לעקור הדומם לגמרי ממקומו ולקבוע במקומו דומם אחר ואפילו דומם השני חשוב בעצמיתו טפי מדומם הראשון מ"מ אסור מן התורה מקרא מפורש ושוב לפי"ז היכי נסתייעו הני החכמים בעיניהם מירושלמי שבועות (פ"א הלכה א) להתיר הרמת תואר צירות לדרגת שגרירות דלו אפילו יחכנא לסכרתם הכוזבת דהני (החכמים בעיניהם) דתואר שגרורי (חס ושלום) מצויין ונפלא טפי מדרגת צירות מ"מ נמי אסור מה"ל לעקרו ממקומו לגמרי ולקבוע במקומו תואר שגרורי וא"כ מתרי מקומות מפורשים בירושלמי מבואר סתירת התירם להרמת תואר צירות לדרגת שגרירות ולבירור האי דינא בהכרח להקדים הני תרי מקומות בירושלמי וזה החלי בס"ד.

תנן (ירושלמי שבת פרק יב הלכה ג) הכותב שתי אותיות וכו' בין משני סימניות בכל לשון חייב ובגמרא (שם) וחש לומר שמא יחליף וכו' ויחליף א"ר אימי והקמות את המשכן כמשפטו (תרומה כו ז) וכי יש משפט לעצים אלא איזהו קרש זכה להנתן בצפון ינתן בצפון בדרום ינתן בדרום. אילין דרבי הושעיא ודבר פוי הוון שאלין בשלמיה דנשייא בכל יום והוון אילין דרבי הושעיא עלין קדמאי ונפקין קדמאי אשתאלת לרבי אמי אמר לון רבי אמי והקמות את המשכן כמשפטו (תרומה כו ז) וכי יש משפט לעצים אלא איזהו קרש זכה להינתן בצפון ינתן בצפון בדרום ינתן בדרום. תרין זרעין הוון בציפריין בלוטיא ופגניא הוון שאלין בשלמיה דנשייא בכל יום והוון בלוטיא עלין קדמיי וכו' אילין פגניא וזכין באורייתא אתון בעי מיעל קדמי אשתאלת לרשב"ל שאלה רשב"ל לרבי יוחנן עאל רבי יוחנן ודרשה בבי מדרשא דרבי בנייה אפילו ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ וכו' ע"כ וכולי האי סוגיא הובאה נמי בירושלמי הוריות (פ"ג סוף הלכה ה) והרב בעל פני משה בביאורו (שם) כתב וז"ל אילין דבר פוי ודבר הושעיא שתי משפחות היו והיו רגילין לשאול בשלום הנשיא בכל יום ואותה משפחה דבר הושעיא היה מנהגם להכנס בראשונה יהיו השוברים מבני המשפחה דבר פוי והלכו אלו דבר פוי ונתחתנו במשפחת הנשיא ורצו להקדים לפניהן ושאלו לרבי אמי והשיב להן מן המקרא הוה דכתיב (תרומה כו ז) והקמות את המשכן כמשפטו והוה ליה לכתוב כאשר הראית

בהר אלא ללמדך שתשמור משפט סידורם כפי אשר יסדרו אותן בתחלה ואיזה קרש שוכה בצפון ינתן בצפון לעולם ושכדרום בדרום לעולם ושלא לשנותן וכיון שזכתה משפחה הראשונה להקדים בכניסה אין דוחין אותה ממנהג כידורה: תרתין ורעין שתי משפחות היו בציפורי בלוטיא ופגניא והיו אלו הבלוטיא נכנסין בראשונה להקביל פני הנשיא ויוצאין בראשונה והלכו משפחת הפגניא וזכו להתגדל בתורה והיו רוצים להקדים לפני הבלוטיא ושאלו לר"ש: אפילו ממזר ת"ח וכו' כלומר בזה ודאי חשיבות התורה היא קודמת עכ"ל יעו"ש היטב.

זאת תורת העולה

מהני תרי מקומות בירושלמי מפורש דגם אפילו דומם בעלמא אין להחליף ולשנות מקומו כפי דוכה מעקרא ומכ"ש בחי מדבר בית משרתו דהונה עליו תואר ציר צירות דאין להרים האי תואר ולקבוע במקומו תואר אחר והיינו שגוריו וכל זה אפילו היה האי תואר שגוריו חשובה כפי מתואר ציר צירות ודוקא חשיבות התורה הוא דקודמת לכל אפילו בזכה לתורה בטר דכבר זכה האחר במקומו ומטעמא דאמר בירושלמי מדכתיב (משלי ג) יקרה היא מפנינים דממזר תלמיד חכם קודם אפילו לכהן גדול הארץ וכיון דהלכה ברורה מפורשת בב' מקומות בירושלמי בלי שום חולק דגם אפילו בדומם בעלמא ותרווייהו אינם שוין במעלה כ"א השני טפי שוה במעלה מן הראשון דכבר זכה במקומו מ"מ כיון דמעקרא זכה הראשון במקומו שוב אין להחליפו ולשנותו ממקומו ולקבוע במקומו לזה השני ונהי דהשני טפי חשוב במעלה זולת היכא דהשני חשוב טפי במעלת התורה מן הראשון אז דין קדימה להשני (משום חשיבות תורתו) אפילו לשיזכה במקום הראשון ושוב לפי"ז בנוגע לנדון הרמת תואר צירות ובמקומה יתואר שגירות כיון דאין זה בגדר חשיבות התורה שפיר מדינא דתורה אין להחליף ולשנות תואר צירות ולקבוע תואר שגירות ונהי דבאיכותה חשובה במעלה טפי מתואר צירות וכמובן.

(אות כד) **והנה** כל זה הוא אפילו לפי מה דהחליטו הני (החכמים)

דתואר דרגת שגירות חשובה טפי מתואר צירות נמי דבריהם בטלין ומבטלין מדחזינן ב' מקומות מפורשים בירושלמי סותרים למה דהחליטו הני חכמים בעיניהם וכמובן.

ולקושטא דמלתא דבריהם דהני החכמים בעיניהם מלכד דהמה

דברי בורות ומשום דלהדיא מפורש בירושלמי דמעלת תורה קודמת אפילו דהיא באחרונה וא"כ לשנא ציר צירות דהונה בכתבי קודש טפי חשובה מלשנא שגוריו ונהי דמשתמשת בלשנא ארמית על שליחות מ"מ דוקא בשליחות פרטי על דבר אחד ולא על שליחות קבועה למלא מקום הממשלה בזה אין למנקט לשון שגור וראיה ברורה לזה מהא דחז"ל (יומא יט ע"א ובכמה דוכתי) נקטו לשנא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו יעו"ש ולא נקטו לשנא שגוריו דרחמנא נינהו כיון דלשנא דגמרא נמי ארמית הוא ומהא ראיה ברורה דאין לשנא שגר קבוע לסוג שליחות תמידית דקבוע במקום קבוע וכעין למלא מקום מושלי מדינה

בתור בא כחה ובאמת עיקר מה דאחז"ל (ירושלמי שבועות פ"א הלכה א) למה הדבר דומה לשני מלכים ולשני שגוריהן הוא לכוונה עמוקה וכדבארתי כ"ו באר היטב בפנים (אות ב עד סוף אות ט) יעו"ש ושוב לפי"ז מבורר באמת לאמתו דלשנות ולהחליף תואר צירות ובמקומה לקבוע תואר שגירות והו דברי בורות גמורה וכמובן. וכ"ז לרווחא דמלתא **ולקושטא** דמלתא לא זו בלבד דהאי ישינו מתואר צירות לתואר שגירות הוא דברי בורות גמורה כיון דמבואר להדיא בחז"ל (שבת קג ע"א) הכותב שתי אותיות וכו' לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם שכך כותבין על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו ופירש"י וז"ל משום רושם סימן שהיו עושים בקרשי המשכן מפני שמפרקין אותו ולכשיקמוהו לא יחלפו סדר הקרשים ואתא רבי יוסי למימר דאפילו לא כתב אלא רשם שני רשימות בעלמא לסימן חייב עכ"ל יעו"ש ועיקר דחששו לחילוף מבואר בירושלמי (שם) משום דילפינן לה מדכתיב (תרומה כו) והקטות את המשכן כמשפטו וכי יש משפט לעצים וכדבארתי לעיל יעו"ש וזמה מבואר הימר איסור חילוף בכה"ג עד דחז"ל ילפי מציווי זה חיוב מיתה בחילוף שבת בשתי רשימות ולפי"ז מבורר נמי דהאי חילוף ושינוי מתואר צירות לתואר שגירות הו"ל דברי בורות ולזה יודה כל מי שיש לו ידיעה כל שחוא בכתבי קדש וכמובן אף זו דבריהם אלו בחילוף ובשינוי מתואר צירות לתואר שגירות המה דברי מינות וכפירה והריסה בדת תוה"ק ומטעמא דתואר ציר. צירות. הוא נפלא במינו וטוב שבטובות וקדוש בקדושה שאין למעלה הימנה מדחזינן דהני תוארים הונחו על משה רבינו ופנחס וכלב וכדבארתי לעיל (מן אות יג עד סוף אות כב) יעו"ש וסוג תואר שגר הונה על תואר כוזי ושקוי וכיון דהמה החליפו תואר קדוש שבקדושות והיינו ציר. צירות. בלשנא תואר שגר דהונה על סוג כוזי ושקוי כהאי פעולה הורו דתואר זה חשיבא טפי מתואר ציר צירות דהונה על משה רבינו זהו מינות גמורה וכפירה והריסה בדת משה וכמ"ש הרשב"י (והובא לעיל אות טז. כ.) יעו"ש.

והנה בקרא דכתיב (תשא לב א) ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים וגו'

כתבו רבותינו בעלי התוספות בביאורם על התורה וז"ל לא לשם ע"ז נתכוונו כי אם להיות שופט במקומו של משה וכן משמע מדקאמר כי זה משה האיש אשר וכו' ומה שאמר דוד (תהלים קו כ) וימירו את כבודם בתבנית שור וגו' שהמירו משה שעשה להם הקב"ה כמה נסים על ידו והא דכתיב וישתחוו לו לכבוד היה ולא לשם ע"ז עכ"ל יעו"ש מבואר דעת רבותינו בעלי התוספות דעיקר עון העגל היתה במה שהמירו למשה רבינו וכו"ל וזהו ממש כמ"ש הרשב"י דמי שאומר דמעלת אחד הוא טפי ממעלת משה רבינו זהו כפירה והריסה בכל התורה ונוסף עוד דבחילוף ושינוי מתואר ציר צירות לתואר שגירות מלכד כפירה במשה רבינו איכא נמי כיווי לפנחס וכלב דהונח עלייהו תואר ציר צירות משום דגרמו לאהדרא שכינתא לישראל וכהובא לעיל (אות יב) יעו"ש. וכיון דעל פעולה כזויה זו חגגו ושמחו ובסדור תפלות והוראות בבית הכנסת ובהוצאת שם שמים לבטלה רמיא חיובא רבא על כל מי אשר

בשם ישראל יכונה לעזוק ועקה גדולה ומרה ולומר אוי ואבוי **מעשה עגל** שלישי נקרא ומתרגם

וימירו את כבודם הקדושה והטהורה. {כיומר ציר צירות דהונחו על בתבנית ביווי ושיקוץ שגר הפרה.} **משח רבינו ופנחם וכלב.**

ודינם ככפירת עיר הנדחת דחמירא {וכמ"ש הרמב"ם להלכה ברורה בחיבורו למען ישיב ד' מחרון אפו ולעם כפרה} **מורה נבוכים חלק ג' פרק מא יעו"ש**

(אות כה) **והנה** הא דכתבתי ובוה הלשון ודינם כעיר הנדחת דחמירא אין כוונתי לומר דזהו בדיוק גמור כעיר הנדחת דזה אינו ומטעמא דא"כ שוב ליכא להו בפעולה בזויה זו שום עונש כיון דלדין עיר הנדחת בעינן נמי כמה תנאים וכדאמר בסנהדרין קיא ע"ב וברמב"ם פ"ד מהלכות עכו"ם יעו"ש וביותר עוד לרבי אליעזר דאמר (סנהדרין עא ע"א) כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת וכו' עד דמחאי טעמא אמרונן דלר"א עיר הנדחת לא היה ולא עתידה להיות והגם דלא קי"ל בהא כרבי אליעזר מ"מ אפילו לרבנן דאמרו דאיכא דין עיר הנדחת מ"מ כיון דבעינן עכ"פ אינך כמה תנאים דתהוי בגדר עיר הנדחת ובפעולה בזויה זו כיון דליכא הני כוליה תנאים שוב לכאורה אין להחליט על פעולה בזויה זו גדר עיר הנדחת וכמובן אמנם עיקר כוונתי כמה שכתבתי וזה לשוני ודינם כעיר הנדחת הוא דעבירתם בפעולה זו הוא בעין עבירת עיר הנדחת כלומר בגדר כפירה ואזהרתו מקרא דכתיב (שלה טו ל) והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ד' הוא מגדף וגו' וזהו דכתב הרמב"ם ז"ל (בחיבורו הנכבד **מורה נבוכים** חלק שלישי פרק מא) וזה לשונן אבל העושה ביד רמה הוא המזיד שיעיזו פניו ויעבור בפרהסיא שזה אינו עובר לתאבון לבד ולא לעשות מה שמנעה התורה לעשותו לרוע מדותיו לבד אבל לחלוק על התורה ולעמוד כנגדה מפני זה אמר את ד' הוא מגדף והוא יהרג בלי ספק. ולא יעשה זה אלא מי שעלה בלבו דעת אחרת לחלוק בו על התורה ומפני זה בא הפירוש המקובל בע"ז הכתוב מדבר מפני שהוא חולק על פנות התורה וכו' וכן הוא הדין אצלי בכל עבירה שיראה ממנה סתירת התורה או המחלוקת כנגדה ואפילו אכל אדם מישאל בשר בחלב או לבש שעטנז או הקיף פאת הראש לבזיון התורה מפני דעת שיתבאר ממנו שאינו מאמין שזאת התורה אמת הוא אצלי הנאמר עליו את ד' הוא מגדף ויהרג מיתת כפירה לא מיתת עונש כאנשי עיר הנדחת שיהרגו מיתת כופרים לא מיתת עונש ולזה ממונם בשריפה ואינו ליורשיהם כשאר הרוגי בית דין. וכן אני אומר בעדה מיישראל שזדו לעבור על איזו מצוה שתהיה ועשו אותה ביד רמה ויהרגו כולם וראיה לדבר ענין בני גד ובני ראובן שבא בהם (יהושע כב יב) ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה לעלות עליהם לצבא. ואחר כן באר להם בשעת ההתראה (שם פסוק טו) שהם כבר כפרו בהסכימם על העבירה ההוא וכפרו בתורה כולה והוא אמרם להם (שם) לשופ היום מאחר ד'. והשיבו הם ג"כ אם במרד וגו' עכ"ל יעו"ש היטב ועל דרך זה שכתב הרמב"ם מבואר היטב דגם בפעולה ובזויה זו להמיר כבוד מעלת משה

רבינו בתואר אחר ביווי ושיקוץ שגר פרה דזהו בגדר כפירה והריסה בכל התורה כחטא העגל דהמירו כבוד משה רבינו בתבנית שור אוכל עשב (וכדבארתי לעיל) ועונשם בזה הו"ל מיתת כפירה ולא מיתת עונש ודומיא דעונש עיר הנדחת.

והלכך לפי דעת תורתנו הקדושה הונח על פעולה בזויה ושיקוץ כזו בלי שמין ספק **מעשה עגל** שלישי נקרא ומתרגם

וכ"ז נעשה ונגמר בהסכמת המושלים במדינת ישראל וגם לרבות הכנסת וזהו הו"ל בגדר דנתהפכו כל המלכות למינות ומשום דאין מינות גדולה מזו להמיר כבודם בתבנית בזויה ושיקוץ שגר פרה ושוב מוסכם בחז"ל (אשר כל דבריהם מסיני) דבנתהפכה כל המלכות למינות יבא משיח בן דוד וכדאמר רבי יצחק לסייע להא דתניא בשם רבי נחמיה (סנהדרין צו ע"א) שפיר יקוים בקרוב גאולה שלימה בכיאת בן דוד משיח צדקינו אמן סלה.

(אות כו) **הו פש** לברר מלתא דלכאורה תמוה מאד מאד עד דכמעט לית נגר ובר נגר דיפרקניה (ע"ז נ ע"ב) והיינו כיון דהני אינשי דהמציאו להרים תואר צירות לדרגת שגירות המה אומנים ומומחים ובקאים (לפי דברת בני אדם) בשפת עברית היכי טעו בדבר פשוט כזה שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין דשגורוי מקורו בשפת עברי הוא מקראי דכתיבי (כא יג יב) שגר בהמה וגו' (עקב ז יג) שגר אלפיך וגו' וא"כ תואר שגורוי ר"ל שגר בהמה בשפת עברית ומסבא ברורה והפשוטה הוא דתואר זה לא יאי ויאי אפילו לחי מדבר בעלמא ומכ"ש עוד לתואר אדם השכלי וק"ו בן בנו של ק"ו להרים תואר ציר. צירות. דתואר זה הוא מצוין בקדושה למעלה מעלה דהונח על משה רבינו ופנחם וכלב (וכדבארתי לעיל אות יב יעו"ש) ובמקום האי תואר קדוש ברבוא קדושות וכמובן לתאר תואר שגירות אתמהא

ויתכן לומר ביישוב תמיהה נפלאה הנ"ל לפי"מ דאחז"ל (סוטה לה ע"ב) דנענש דוד כמה דעוזא מת על ידו בנשיאת הארון כמה דטעה דוד בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו וטעותו זה היה בגדר עונש על הטא ולולא תורה דקרא לרביר תורה זמירות ומזה מבואר דשיטת הש"ס (סוטה שם) דנהי דלא מפורש בקרא סיבת עונש מיתת עוזא מ"מ מסבא ברורה והפשוטה הוא דנימא כיון דדוד טעה בדבר תורה מפורשת דידוע אפילו לתינוקות של בית רבו בע"כ לומר דעונשו היה משום דלולא בתורה וקראן זמירות והלכך נענש במדה כנגד מדה ושכח קרא מפורש דגם תינוקות של בית רבן יודעין אותו ובוה נודע לדוד דאין ללולא ח"ו בתורה לקרותן זמירות כ"א כי הוא חייך ואורך ימך ואסור להסית דעתו מדברי תורה וזהו כוונת חז"ל (סוטה לה ע"ב שם) אמר לו הקב"ה דברי תורה שכתב בהן (משלי כג ה) התעיר עיניך בו ואיננו אתה קורא אותן זמירות הרניי מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו וכו' ופירש"י וז"ל התעיר לשון וכפלת מתרגמינן ותעיר וגו' (תרומה כו ט) שאם תכפיל עיניך לסתום עין בהסח הדעת מהסתכל בהן מיד ואיננו עכ"ל יעו"ש היטב וכיון דחזוין שיטת הש"ס מסבא ברורה והפשוטה להוכיח ממעשה מפורשת בכתבי קדש

(שמואל ב ו) דהיכא דטעה איש גדול בקרא הידוע אפילו לתינוקות של בית רבן סברא ברורה ופשוטה הוא משום דמכבר זלזל בהאי מלתא והלכך היה זה עונשו להודיע לרבים דזלזל בזה מכבר ושוב לפי"ז מסברא הברורה והפשוטה (דמוסכמת לחו"ל מקרא מפורש בכתבי קדש וכו"ל) דנימא דכיון דתואר ציר צירות חשובה למעלה מעלה לאין שיעור וערך ומשום דתואר זה הונח על משה רבינו ופנחס וכלב נהי דנימא דתואר ציר צירות אינה בגדר דאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו מ"מ תואר שגירות דמקורו הוא מקראי מפורשין (בא יג יב) שגר בהמה וגו' (עקב ז יג) שגר אלפיק וגו' ברור ופשוט דזהו בגדר דתנוקות של בית רבן יודעין דשגוריו הוא תואר כזוי ומשוקץ דאינו ראוי לתארו אפילו לבעל חי מדבר בעלמא וכמובן וא"כ היכי טעו הני דבקיאים ומומחים בשפת עברית להרים תואר צירות לדרגת שגירות בע"כ לומר להראות לבני אדם דמכבר זלזלו בלשנא צירות להכי טעו בחילוף האי תואר דבזה יבואר ויבורר דפעולתם הכוזבה זו הוא בגדר קרא דכתיב (תהלים קו כ) וימירו את כבודם בתבנית שגר בהמה וכו"ז ברור ופשוט.

(אות כז) **ולפימ"ש** (באות הקדום) אפשר להסביר ולהבין הא דבברכות (ג' ע"א) תניא אמר רבי יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבת ירושלם להתפלל בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח וכו' אמר לי שלום עליך רבי וכו' ואמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו ואמרתי לו שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתם לבין האומות ואמר לי חייך וחיי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום ויום ג' פעמים אומרת כך ולא זו בלבד אלא בשעה שישאל נכנסין לבתי כנסיות ובתי מדרשות ועונין יהא שמיא הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם ע"כ בגמרא יעו"ש וברייתא זו אם אמנם כמה סודות קדושים בה מ"מ בפשוטו נראה להסביר כוונת ברייתא זו ובהקדם מה דלכאורה תמוה חדא הא דאמר שמעתי בת קול שמנהמת כיונה דמ"ש לשנא כיונה דנקט והגם דבכמה מקומות ומהם (שבת מט ע"א) אחו"ל משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה וכו' יעו"ש מ"מ בעובדא זו טעמא בעי להא דנקט לשנא שמנהמת כיונה כיון דהקב"ה אמר זה אוי לבנים וכו' לאיזה טעם השמיע הקב"ה מאמרו בלשנא נהימה כיונה וכמובן. ועוד כיון דהקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך למה באמת אינו גואלם ויביאם לארצם ועוד כמה דנקט לשנא מה לו לאב וכו' ואוי לבנים וכו' למה נקט מה לו לאב וכו' ואוי לבנים הי"ל למנקט בתווייהו חד לשנא ולומר דזהו בלשנא כנוי כלפי מעלה הוא דחוק ומשום דכיון דכ"ז הקב"ה אומר שוב אין בזה משום כינוי כלפי מעלה וכעין דתנן (סנהדרין מו ע"א) בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי ופירש"י וז"ל שאדם מצטער שפורענות באה עליו בעונו: מה הלשון אומרת באיזה לשון היא קובלת ומתנודדת עליו: קלני מראשי כמו שהאדם שיגע ועייף אומר ראשי כבד עלי

וזרועי כבד עלי והיינו קללת קל לית אני איני קל עכ"ל מבואר דהיכא דהשכינה בעצמה אומרת לית בה משום כינוי כלפי מעלה ואומרת נמי כלשנא דאדם אומר ושפיר תמוה האי שינוי לשנא מה לו לאב וכו' ואוי להם לבנים וכמובן. (אות כח) **ולחב"ן** נלע"ד דנהי דבכמה מקומות דנקטו חו"ל דכנסת ישראל אימתלא ליונה נקטו הרמיון (ברכות נג ע"ב) מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף ישראל אינן נצולין אלא במצות ובאינך מקומות בש"ס נמי הרמיון להכי מ"מ בכמה מקומות אימתלא נמי כנסת ישראל ליונה לרמיון דאינה נוקטת אלא במינה וכעין דבחה דאחו"ל (גיטין מה ע"א) בעובדא דרב עיליש אישתכאי והוה נמי בהדיה גברא דהוה ידע בלישנא דציפורי אתא יונה וקא קריא וכו' עיליש ברח אמר כנסת ישראל כיונה מתילא וכו' וכתב המהרש"א וז"ל וזה היונה ודאי אינו משקר בשליחותיה כמפורש גבי נח אבל אמר דשמא ההוא גברא משקר אלא שאמר שהאמין בדבר כיון דכנסת ישראל מתילא ליונה ש"מ דקושטא הוא ומתרחיש לי ניסא עכ"ל וה"ה לענין אינך מדות טובות וכעין עריות דאינה נוקטת אלא במינה והובא כ"ז בכמה מקומות וכיון דעיקר החורבן והגלות היה בעון עריות וגם בבעילת נכריות וכל התנ"ך מלא מזה בתוכחות הנביאים רמז זה הבת קול במה שמנהמת כיונה ולומר בצער נהימה דמהראוי היה דתהא גדורה בצניעות כיון דבמדה זו אמתלא כנסת ישראל ליונה ואוי לבנים שבעונותיהם וכו' כלומר בבעילת אינו מינם החרבתי ביתי ושרפתי היכלי והגליתם לבין האומות ואמר לו דבכל יום ויום ג' פעמים אומרת כך והקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין וכו' ומסיים בדבריו בלשנא מה לו לאב שהגלה את בניו רצה במאמרו זה לאשמעין דאם ירצה השואל לשאול כיון דהקב"ה מנענע ראשו למה שמקלסין אותו שוב מה לו תועלת בזה שהגלה את בניו לבין האומות הי"ל להענישם על חטאם בארצם ולכוונה זו רמז הקב"ה תשובה לשאלה זו ואמר ואוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם כלומר דלא אני הגליתם מדעתי ומרצוני הם הבנים הוא שגלו מעל השלחן לאביהם דבמעשים שעשו על שלחנם גלו לאביהם דלא יכול לשבת אתם יחד וגרשוהו משלחנם ומביתם וכיון דלא היה הקב"ה עמהם בא השונא והגלם מארצם ועי"ז ליכא עוד לשאול מה לו לאב שהגלה את בניו כיון דגם בגלותם נמי הם חמה במעשיהם הגלו להקב"ה משום דע"י מעשיהם מתדחיא השכינה בגלות זהו עיקר ביאור כוונת חו"ל בברייתא הנ"ל ובאמת כתב בזוה"ק פרשת לך עיקר ביאור כוונת חו"ל בברייתא הנ"ל ובאמת כתב כדן כביכול דחו לה לשכינתא מאתרה ואתקרבת לדוכתא אחרא וכדן שלטין שאר עמין ואתייהיב לון רשו לשלטא. תא חזי ארעא דישאל לא שליט עלה ממנא אחרא בר קב"ה בלחוריו ובשעתא דחאבו ישראל והוו מקטרינן למעוון אחרינן כגו ארעא כביכול אדחייא שכינתא מאתרה ומשכי ומקטרינן לאתקשרא טעוון אחרינן גו שכינתא וכדן אתייהיב לון שלטנותא בגין דקטרת קטרא הוא לאתקטרא וכדן שלטו שאר עמין ובטלו נביאים וכל אינו דרגין עלאין לא שלטו בארעא ולא אעדיו שולטנותא דשאר עמין בגין דאינון משכו לשכינתא לגבייהו וע"ד בבית שני הא שלטנותא משאר עמין לא אעדיו וכ"ש בגלותא

דשכנתא בשאר עמין אתר דשאר ממנן שלטין ובגין כך כולוה ינקין מן שכינתא דאתקריבת גבייהו וכו' ע"כ יעו"ש מבואר דעת הוזה"ק ודעת חו"ל דעיקר הגלות הוא במה דיישראל במעשיהם המכוערות דחו שכינתא מביניהם ולפי"מ דאחו"ל (ברכות ג) דאוי להם לבנים שגלו לאביהם משלחנם נמי ר"ל דלא הקב"ה הגלה לישראל מארצם כ"א ישראל הגלו להקב"ה ע"י מעשיהם המכוערות מארצם ועי"ז שלטו בהם שונאיהם והגלום מארצם וכעין זה הוא נמי בגלות הגם דגם בגלות בין האומות הקב"ה שומרנו ומצילנו מהשמדה וכליה וכהבטחתו לאבות הקדושים מ"מ בעונות הגורמות ח"ו השמדה וכליה וכעין דיבוק מין באינו מינו עונשם קשה וכעין דהיה בזמנינו ע"י הצורך היטלר והבורתו ימה שמם וזכרם ועיקר עונשם הוא במה דיישראל בעונותיהם דחו לשכינתא מביניהם וביותר עוד בבעילת מין באינו מינו וכמעשה דומרי וכדכתיב (פנחס כה יא) פנחס בן אלעזר השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי ע"כ ובזוה"ק (פנחס דף ריג) כתב וזה לשונו תא חזי כל מאן דוכי לאתתקף בשכינתא יסתמר גרמוהי מאנון מלין דאחידן לקבלה כגון מאן אינון דלא משקרי באת קדישא כגון בת אל נכר וכל מאן דנטר גרמיה כביכול כנסת ישראל אחידא ביה ונטרא ליה והיא אקדימת ליה שלם וכ"ש אי זכי וקני להאי ואמר רבי שמעון אתחזיין ישראל לאשתצאה בהקוא שעתא בר דאקדים פנחס להאי עובדא ושכיך רוגזא וכו' ע"כ יעו"ש ומהתם מבואר להדיא דבזהירות מבת אל נכר מתאחדן כביכול וכנסת ישראל ונטרא ליה והיא אקדימת ליה שלם וכ"ז מפורש בתוה"ק והו"ל בגדר דגם אפילו תנוקות של בית רבן יודעים זה ועב"ז טעו בזה כו"כ גדולי חכמי ישראל להמציא התירים (ע"י פלפולים מזויפים ועקומים) בגירות בתר דכמה שנים עברו בבעילת בת אל נכר בפרהסיא וכעת בקנאת ד' צבאות ועל עוצם השמדה וכליה יותר משישה מליונים נפשות מאחב"י בחמת הצורך האכזר היטלער והבורתו ימ"ש וזכרו בררתי חומר האי איסורא דנשואי התבוללות דשוב ליכא שום תקנתא בגירות והראיתי לדעת דכל הני גדולי הרבנים בהתירם בגירות טעו בזה ומ"מ ליכא דמישנה על מה שבררתי והגם דשום אחד מגדולי חכמי ישראל לא השיב להשיג על מה שבררתי מ"מ אין שום אחד מהמפורסמים הודה לדברי הגם דלו היו מעיינים בכל מה דבררתי וכתבתי ממקור הש"ס ומגדולי הראשונים ומכללם הרמב"ם ז"ל ומיוסדים על הוראת עורא ובית דינו היו רואים דהצדק אתי בהוראה זו וגם לרבות דהיו רואים דכל השמדות דבזמנינו (ע"י הצורך היטלער והבורתו ימ"ש"ו) הכל היה בפרצת נשואי התבוללות (ציוויל עהע בלע"ז) וע"י התרים מזויפים ופלפולים עקומות ומ"מ להתרשלותם ועצלותם וביותר לזלזולם לדברי מך ערך ושפל כמוני (דבין גדולי הרבנים דמכהנים פאר בקהלות גדולות וחשובות לא נחשבתי ואפילו למקום ועיר קטנה לא נתקבלתי לכהן בתור רב) וע"י זלזולם זה לא מצאו לנכון לעיין היטב במה שבררתי דכיון דצריך עיון עמוק לא רצו להעמיד עול קשה כזה היכא דאיכא גדולי הרבנים מכמה דורות הקודמים דהתירו זה בפשיטות וסמכו על זה מדינא דתורה אחרי רבים להטות ובפרט מי אנכי שאזכה לחלוק בהוראה

זו על כל הני גדולי חכמי ישראל דהיו מפורסמים לגאונים וצדיקים והלכך לו הייבנא להו בזה דהצדק אתם מ"מ זהו בגדר זלזול גדול לתורה וכיון דהאי זלזול נוגע לסילוק שכינה מישראל וכמ"ש בזוה"ק דכביכול וכנסת ישראל מתאחדו כחדא בזה דנטרי ברית קדישא דלא משקרי באת קדישא כגון בת אל נכר (וכהובא לעיל) ובעונש זלזול זה דגורם לסילוק שכינה טעו נמי הני (דמומחים ובקאים בשפת עברית) בדבר שתינוקות של בית רבן יודעים והיינו להרים תואר ציר צירות לדרגת שגירות דטעות זה הוא בגדר עגל וכדכתיב (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב והמה בטעותם קיימו וימירו את כבודם בתבנית שגר פרה וזהו סילוק השכינה ועיקר טעותם לחומר עון זה דגורם סילוק שכינה הוא משום דחכמי ישראל דבזמנינו בזלזולם (שלא לעיין בכל מה שכתבתי) וכ"א סמכו עצמם מחמת עצלות והתרשלות על גדולי חכמי ישראל מכמה דורות הקודמים דבהתירם המזויפים ע"י פלפולים עקומים גרמו לסילוק שכינה מישראל והלכך להורות זה טעו נמי כל הני המומחים והבקאים בשפת עברית בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים והיינו דתואר שגוריו הוא תואל כווי ושיקוץ ולהבדיל ברבוא רבבות תואר ציר צירות הוא תואר קדוש ונעלה ועיקר האי טעות הוא משום דבזה איכא סילוק שכינה ובגדר וימירו את כבודם בתבנית שגר פרה ותמוה היכי באו חכמים ובקאים ומומחים בשפת עברית לטעות מפורש כזה ובע"כ משום דמכבר זלזלו חכמי ישראל הגדולים להתיר נשואי התבוללות בגירות דאין מועיל ועי"ז גרמו לסילוק שכינה מישראל וכ"ז לע"ד ברור ונכון בס"ד.

(אות כט) **הנה** בעת דכתבתי להאי ענינא בכיאר כוונת הש"ס (ברכות ג ע"א) במאמר הקב"ה ואוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם והסברתי דלשנא אביהם נפרד מתיבת שלחן דסמך לו וכ"א דמחובר ללשנא שגלו והכוונה בזה דאוי להם לבנים שגלו לאביהם מעל השלחן ור"ל דבמעשיהם המכוערים גרשו לאביהם מהם (וכהובא באות הקדום) אתא ליד ספר מדרש רבינו ישראל בעל שם טוב והוא מלוקט מספרי רבותינו גדולי תלמידי הבעל שם טוב זצ"ל זי"ע ובעיוני בו מצאתי העתק מספר הקדוש דרך חסידים וזה לשונו אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם. שמעתי בשם הרב המגיד דק"ק מעזריטש ע"ד שאמר הבעש"ט זצ"ל שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים פירוש כי המת מתגלגל במאכל אדם כדי שיאמרו עליו ד"ת ועי"ז מחיה אותו המת שהיה בגלגול זה אבל אם לא אמר ד"ת אז זוכח אותו המת שנתגלגל במאכל זה ומשליך אותו לדומם וזה שכתוב מזבחי מתים. וזה שאמר ג"כ אוי לבנים שגלו מעל שלחן. ולמי גלו. לזה אמר לאביהם פירוש אפשר שהיה אביו של זה אוכל נתגלגל במאכל זה וזה שכתב אביהם ע"כ בספר הקדוש דרך חסידים ובשם ספר באר מים על הגדת פסח יעו"ש ועיקר דהעתקתי זה ונהי דאין זה סיוע למה שכתבתי ובסדרם אל תבא נפשי וכל מה שכתבתי בחיבורי הנוכחי הוא לבירור ענין דמקורה הוא תורה נגלית השוה לכל נפש מ"מ להורות בזה דמה שכתבתי בכיאר מאמר חו"ל (ברכות ג ע"א) ומכללם נמי דלשנא אביהם קאי על תיבת שגלו ולומר דכוונת חו"ל

בוה הוא לאשמענין דישאל דחיא לשכונתא ולא דלשנא אביהם מחובר לתיבת שלחן (וכדבארתי באות הקדום) ואפשר דיתעקש המתעקש לומר דזה אינו משום דכ"ע ס"ל דלשנא אביהם מחובר לתיבת שלחן ור"ל דבנים גלו מעל שלחן אביהם ומהאי טעמא מצאתי עצמי מחויב בדבר כיון דבשעת עוסקי בהאי ענינא מצאתי דאתא לידי ספר הנ"ל מסברא הוא דמשמאי קא זכו לי האי מציאה להסתייע למה שכתבתי מהני תרי צדיקים גמורים וקדושי עליון ממש כמלאכי מעלה ה"ה רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב ורבינו הקדוש רבי דובער המגיד ממעזריטש זכרם לברכה זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(אות ל) והנה מה שכתבתי לעיל (אות כד כה) דהני החכמים בעיניהם דהרימו תואר צירות בממלכה המאוחדת לישראל לדרגת שגירות דבאמת לאמיתו זהו בגדר ע"ז—עגל ממש כמו העגל במדבר ומטעמא דכמו על חטא העגל במדבר כתיב (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב כן בזמנינו בפעולה בזויה זו להרים תואר צירות לדרגת שגירות זהו ממש זימירו את כבודם בתבנית שגר בהמה ומשום דזהו מקורו ושרשו של לשנא שגירות דמקורו כפי דעת החכמים בעיניהם הוא מירושלמי שבועות פ"א הלכה א ובאמת עיקר דטעו בזה עם כי הני החכמים בעיניהם ידועים ומפורסמים למומהים ובקיאים בשפת עברית בע"כ לומר דזהו עונש מהקב"ה בסיבת זלוול באיסור עריות דנשואי התבוללות (ציווי עה בעל"ז) וכדבארתי כ"ז לעיל (אות כו) יעו"ש נלע"ד להסתייע להאי סברא מגמרא ערוכה (סנהדרין סג ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעכו"ם שאין בהן ממש ולא עבדו עכו"ם אלא להתיר להם עריות בפרהסיא ע"כ יעו"ש ותמוה דמהאי לשנא משמע דעיקר איסור עריות מה"ת אינה כ"א בפרהסיא ולא בצנעא והלכך עבדו ע"ז להראות פריקת עול מהקב"ה ומתורתו בכדי דיוכלו לשא עריות בפרהסיא ובאמת איסור עריות דנצטוו ישראל מהקב"ה בתורת משה רבינו דנתנה לישראל מפי הגבורה בסיני היתה לעולם ואפילו בצנעא ודבר זה ידוע לכ"ע בלי שמיז ספק ואפילו כבר בי רב דחד יומא ושפיר תמוה הא דרב יהודה בשם רב נקט לשנא בפרהסיא וכמדומה דלית נגר ובר נגר דיפרקה לתמיהה זו וכמובן.

ולישוב תמיהה זו נלע"ד בהקדם להא דבסנהדרין (לכ ע"ב) ת"ר צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל תנא קול ריחים בבורני שבוע הבן. אור הנר בברור חיל משתה שם משתה שם ע"כ ופירש"י וז"ל קול ריחים שמשמעין בבורני מקום. שבוע הבן שבוע הבן סימן הוא שיש שם ברית מילה כמכריו ואומר שבוע הבן כאן והריחים סימן לשחיטת סממנין למכת התינוק ושעת גזירת המלכות היה שגורו שלא למוץ והיו יראים להוציא קול וקבעו סימן זה: אור הנר בברור חיל ביום או נרות נראים הרבה בלילה סימן הוא כמי שצועק משתה שם משתה שם ברית מילה קרי שבוע הבן על שם שהיא לסוף שבוע עכ"ל ובתר הכי עוד בגמרא (בסמוך לברייתא הנ"ל) תנו רבנן צדק צדק תרדוף הלך

אחר חכמים לשיבה אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל אחר רבי יהושע לפקיעין אחר רבן גמליאל ליבנה אחר רבי עקיבא לבני ברק אחר רבי מתאי לרומי אחר רבי חנניא בן תרדיון לסיכני אחר רבי יוסי לציפורי אחר רבי יהודה בן בתירא לנציבין אחר רבי חנניא בן אחי רבי יהושע לגולה אחר רבי לבית שערם אחר חכמים ללישכת הגזית ע"כ ופירש"י וז"ל אחר חכמים לשיבה בית הוועד ששם ב"ד קבוע כגון אחר רבי אליעזר ללוד וכן כולם כל אחד למקומו: לגולה לפומבדיתא וכו' שעיקר ישיבת בכל שם היתה: אחר חכמים סנהדרין גדולה עכ"ל יעו"ש והאי ענינא לכאורה הסבר בעי חדא הא דבבב"א תרי ברייתות נקט מעקרא אחר רבי אליעזר ללוד ובתר הכי אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל כיון דרבי אליעזר היה תלמידו ורבי"ז הו"ל למקט מעקרא ריב"ז ומ"ש דמעקרא נקט רבי אליעזר תלמידו ונדחתו (אבות פרק ב משנה ח) יעו"ש ועוד הא דמיייתי הי"ש להני תרי ברייתות דבחר סגי למכללינהו כולו כחידא ברייתא ומ"ש דחלקינהו בתרי ברייתות כיון דבברייתא השניה תניא נמי רבי אליעזר ורבן יוחנן בן זכאי שוב סגי בברייתא השניה לחוד. ועוד הא דבברייתא קמייתא הביא קול ריחים בבורני שבוע הבן שבוע הבן אור הנר בברור חיל משתה שם משתה שם אינו מובן לכאורה מאי שייכות האי להא דתניא צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה ובכל הני דקדוקים לא מצאתי במפרשי הי"ש שרגישו בהו וטעמא בעי להבנת הי"ש הנ"ל.

והנה על דקדוקי הראשון במה דהש"ס נקט מעקרא רבי אליעזר קודם רבן יוחנן בן זכאי דהיה רבו באמת בספרי (שופטים שם) תניא דבר אחר צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד היפה אחר בית דינו של רבן יוחנן בן זכאי ואחר בית דינו של רבי אליעזר ע"כ שוב לא קשיא דקדוקי הראשון ואמנם לפי גירסת הי"ש שלפנינו אכתי דקדוקי הראשון במקומה עומדת והנה בתור"ה אמר ר"ע וכו' (ע"ז מה ע"א) כתבו וז"ל ונראה דתלמיד חבר היה לו רבי יוסי הגלילי לר"ע ואע"ג שמוכירו בפרק בתרא דגיטין מקמי ר"ע לא קשיא דכמו כן מוכיר באגרת הפסח ר"ע קודם ר"ט שהיה רבו וכו' ומדבריהם נראה דאין קפידא בזה דמוכיר תלמידו מקמי רבו וכנ"ל מ"מ בתור"ה בן עזאי (סוטה ד ע"א) כתבו וז"ל אבל תימא אמאי מקדים רבי ישמעאל למיתתיה דרבי אליעזר ורבי יהושע מיהו יש לומר דסדר אכילה ושתייה סמך עכ"ל יעו"ש ומה מבואר דטרחו התוס' למיהב טעמא למה דחו"ל הקדימו באיזה מקום לתלמיד לפני רבו והכי נמי כתבו תור"ה דחשיב וכו' (כתובות קה ע"א) וז"ל דעל הא דאשכחן (כהגדה של פסח) מעשה בר"א ור"י ורבי אלעזר בן עזריה ור"ע וכו' אע"פ שר"ע היה חשוב מרבי אלעזר בן עזריה שהוא היה ראש לחכמים וכו' ואפילו הכי מוכיר רבי אלעזר ברישא והיינו טעמא שהיה ממשפחה מיוחסת יותר מר"ע שהיה עשירי לעזרא וגם בשביל נשיאותו וכו' עכ"ל יעו"ש ונראה מפורש עד כמה טרחו רבותינו בעלי התוספת לאשכוחי טעמא היכי דחו"ל הקדימו תלמיד לרבו וא"כ ברור דבהאי ברייתא דחו"ל הקדימו לר"א קודם רבו רבי יוחנן בן זכאי דטעמא בעי וכמובן. ועוד על דקדוקי האחרון במאי דבברייתא קמייתא הביא קול ריחים בבורני וכו' אור הנר בברור חיל דאיוזה

שייכות הני תרי להברייתא מצאתי כעת דרבינו הרמ"ה ז"ל (מגדולי הראשונים) בחידושי סנהדרין (שם) כתב ז"ל ואיירי דאדכרינן הכא ברור חיל איתנין האי מתניתא אחרייתא דקתני בה קול ריחים בבורני וכו' אור הנר בבורני חיל וכו' יעו"ש ולע"ד אינו מובן דא"כ ל"ל להש"ס למתני תרי ברייתות דסגי בחדא והיינו ברייתא השניה לחוד ומקורם למתני אחר ר"א אחר ריב"ז וכו' וכולהו אינך ובתר דסיים לכולהו למייתי הני תרתי קול ריחים אור הנר וכמו דהיכי דהש"ס סמך למימרא אחרייתא דלא שייכת בהאי ענינא סמכה בתר דנמרה לענינא דראשון וכעין בהא דאמר (שבת כב ע"א) למימרא דרב כהנא דדרש רב נתן דבתר דסיים מימרא ראשונה אמר למימרא שניה ולא דהיכי דעדיין לא סיים לעיקר ענינא כ"א בעומד עוד בלשנא אחר ריב"ז לברור חיל תיכף יאמר קול ריחים בבורני וכו' אור הנר בבורני חיל ועוד כיון דעיקר דנקט לשנא אור הנר בבורני חיל משום דנקט אחר ריב"ז לברור חיל נמי קול ריחים בבורני וכו' אור הנר בבורני חיל משום דאמר אחר ריב"ז לברור חיל נקט נמי קול ריחים בבורני זה דוחק דא"כ הו"ל למנקט אור הנר בבורני חיל מעקרא כיון דהיא העקריית משום דנקטה בתר לשנא אחר ריב"ז לברור חיל ואח"כ למנקט קול ריחים בבורני כיון דעיקר טעמא דנקט נמי ריחים בבורני הוא משום דנקט אור הנר בבורני חיל וכמובן.

וביותר תמוה הפלא ופלא הא דבברייתא קמייתא תניא צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל ובברייתא בתרא תניא צדק צדק תרדוף הלך אחר חכמים ליישיבה ופירש"י ז"ל אחר חכמים ליישיבה בית הוועד ששם ב"ד קבוע כגון אחר רבי אליעזר ללוד וכן כולם כל אחד למקומו עכ"ל וכיון דבהני תרי ברייתות חד כוונה במה דהסבירה לקרא דכתיב צדק צדק תרדוף והיינו ב"ד יפה וכדפירש"י להדיא דהא דנקט בברייתא בתרא ליישיבה ר"ל בית הוועד ששם ב"ד קבוע וכו' יעו"ש א"כ שפיר תמוה הני שינוי לשנא דבברייתא קמא תניא לשנא ב"ד יפה ובברייתא בתרא תניא הלך אחר חכמים ליישיבה דכיון דחד טעמא לתרווייהו הו"ל למנקט בתרווייהו חד לשנא או ב"ד יפה בתרווייהו או אחר חכמים ליישיבה בתרווייהו וכמובן ומדשני בהו מסבא הברורה הוא דבעינן טעמא להני שינויי משום דידוע ומוסכם ומקובל דרבני חז"ל בדיוק גדול ובכוונה עמוקה נינהו.

(אות לא) **ולאחרי** נלע"ד דהני תרי ברייתות בדיוק ובכוונה נסדרו בתר מימרא דרב אשי (סנהדרין לב ע"ב) דאמר התם מתניתין כדשנין קראי אחר לדין ואחר לפשרה ופירש"י ז"ל אבל קראי דרמי להו ריש לקיש לא קשו דצדק צדק לאו דלרישה ולחקירה אתי אלא צדק דין שלך וצדק פשרה שלך לפי ראות עיניך ולא תרדוף את האחד יותר מחבירו עכ"ל מבואר מהתם דרב אשי לשנויי רומיז דר"ל קראי אהדדי דבקרא (קדשים יט טו) כתיב בצדק תשפט עמיתך ובקרא (שופטים טו כ) כתיב צדק צדק תרדוף וגו' עיקר כוונת התורה בכפילת לשנא צדק צדק לאשמעינן דגם הפשרה תהא בצדק לפי ראות עיני השופט והיינו היכא דהשופט בעצמו הוא שופט ראוי והגון וכפי ציווי

התורה רמיא עליו חיובא רבא לדון נמי כפי ראות עיניו בצדק ובתר האי שינויא דרב אשי סדרו חז"ל להני תרי ברייתות ברייתא קמא אשמעינן דכמו בכפילת לשנא צדק נכלל דהפשרה תהא כפי ראות עיני הדיין וכשינויא דרב אשי דסדרו חז"ל סמוך להאי ברייתא קמא כמו כן נכלל נמי בכפילת האי לשנא צדק כל סוגי ערמוניות מה דלפי ראות עיני הדיין (הראוי והגון ע"פ התורה) יצדיקו הדין לאמיתות של תורה וכוונת הברייתא בזה נכלל במאי דנקטא לשנא צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה האי לשנא יפה יורה נמי על כל סוגי יופי ואפילו בדברים נעימים וערכים דבכחם לפעול דיבורר הדין לאמיתות של תורה ולהציל העשוק מיד עושקו וכעין דבקרא דכתיב (שיר השירים ב יג) רעיתי יפתי וגו' תרגומו שם ז"ל כנשתא דישאל פתחת פומה ואמרת שירתא על ימא דסוף ואף עולמיא וינקיא שבחו למרי עלמא בלשנהון מן יד אמר להון מרי עלמא קומי לך כנשתא דישאל רחמתי ושפרתי ע"כ יעו"ש הרי מפורש בכתיב קדש דעל לשנא דשיר ומליצה נאה הונח סוג יופי עד דעל כנשתא דישאל ועולליהם ויונקיהם דפתחו פיהם בשירה אמר להון הקב"ה רעיתי יפתי וכו"ל ומהאי טעמא נראה ברור דזהו כוונת ברייתא קמא במה דנקטא לשנא הלך אחר ב"ד יפה ולהורות בזה דמכפל לשנא צדק שומעין נמי דרמיא חיובא רבא למהדר בתר ב"ד יפה כלומר מלבד מופלגים בחכמת התורה ע"ד אמתי יהיו נמי מופלגים בערמוניות ומשום דלפעמים הוא במציאות דאי אפשר להעמיד הצדק והיושר כ"א ע"י תחבולה וערמה דלמראית עין נראה כרמאות והיינו היכא דהדיין רואה דאחר מבעלי הדינים (התובע או הנתבע) הוא מופלג ברמאות ואי אפשר להעמיד הדין על אמתת התורה ולהציל עשוק מיד עושקו כ"א ע"י רמאות לרמאות להעשוק וכעין בעובדא דכידור (יומא פג ע"ב) דרבי יהודה ורבי יוסי משכוח (להאי רשע כידור) ועיילוהו לחנותא חזו מלפתי אשפמיה אזלו ויהבי סימנא לדיבתהו ושקלוהו לכיסויהו אזל איהו וקטלה לאיתתיה וכו' יעו"ש ושוב אפשר דתיסק אדעתא לומר דגם ככה"ג אסור לב"ד הגון לרמאות להעשוק בכדי להציל העשוק מיד עושקו ונהי דהני תנאי רבי יהודה ורבי יוסי עבדי זה וכו"ל אפשר להמתקש לומר מאן יימר דשפיר עבדי וכעין דבברכות (ה ע"ב) בעובדא דרב הונא נחשב זה לעון ורב אדא בר אהבא ורבנן אמרו ליה היינו דאמרי אינשי בתר גנבא גניב ומעמא טעים זה אינו ומשום דכיון דעולם קאי על משפט ודין אמת שוב כל מצדקי דאפשר ע"י להעמיד הדין על אמתתו ולהציל עשוק מיד עושקו לא זו דמצוה עבדי אף זו דחיובא רבא היכא דאי אפשר לבידור הדין לאמיתות כ"א באמצעות רמאות שפיר מדינא הוא דהב"ד ישתדלו ויעשו רמאות כזה ורמאות כזה הו"ל בסוג מצוה גדולה משום דזהו קיום להעולם דעומדת על הדין וכל הדין דין אמת לאמתו כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית (שבת י ע"א) א"כ באם אינו דין אמת לאמתו גורם חורבן העולם ומהאי טעמא סהדרינן נמי לכתחלה על חליצה מוטעת (יבמות קו ע"א) וע"כ לא פליגי ר"ל ור"י אלא משום דבעינן כוונת שניהם משא"כ משום רמאות ליכא על הב"ד במה דהטעו אותו לחלוץ ומה"ט חליצה מוטעת בפסיקת דמים שפיר מהני אפילו בלא

נתקיים התנאי ולא טעינו דזהו תהא בגדר רמאות מהב"ד כיון דעבדי לתיקון העולם מפני הרמאין לעגן הוקקה להליצה ויסוד לכל זה הוא מהא דאחז"ל (ב"ב כג ע"א) דרחל אמרה ליעקב ומי שרי לצדיקא לסגויי ברמאותא היתה תשובת יעקב אין עם נכר תתכר ועם עקש תתפל יעו"ש וכעין זה אחז"ל (מסכת כלל) אמרו עליו על רבי טרפון שהיה עשיר גדול ולא היה נותן מתנות לאבינונים פעם אחת מצאו ר"ע אמר לו רבי רצונך שאקח לך עיר אחת או יתים אמר לו הן מיד עמד רבי טרפון ונתן לו ארבעה אלפים דנרי זהב נטלן ר"ע חלקן לעניים לימים מצאו רבי טרפון א"ל היכן העיירות שלקחת לי תפסו בידו והביאו לבית המדרש והביא ספר תהלים והיו חולקין וקורין עד שהגיעו לפסוק זה פזר נתן לאבינונים וגו' א"ל זו העיר שקנתי לך עמד רבי טרפון ונשקו ואמר לו רבי אלופי רבי בחכמה ואלופי בדרך ארץ והוסיף לו ממון יבזבו ע"כ יעו"ש מבואר דעת רבותינו גדולי התנאים הראשונים ר"ט ור"ע דלא זו דאין כזה בסוג רמאות כ"א אף זו בסוג מצוה וגם לרבות בגדר דרך ארץ ועיקר טעמא דזהו נמי מסברא הברורה דהיכא דאי אפשר לבא לתועלת חיוס התורה והמצוה כ"א ע"י גדר רמאות מצוה וחיוס לעשות פעולת הרמאות דע"ז יסובב קיום התורה והמצוה ובאמת עיקר רמאות דיעקב בנטילת הברכות ע"פ אמו היתה בתחבולה וערמה והקב"ה הסכים לזה וכידוע בחז"ל וכוונתו ק.

כלל של דבר כוונת ברייתא קמייתא בלשנא הלך אחר ב"ד יפה לאשמעין דמהאי כפילת צדק כוונת התורה להורות דהדין רמיא עליו נמי חיובא רבא להשתמש בכל סוגי ערמה ורמאות במקום דבזולתן אי אפשר להעמיד הדת על תלה וגם אפילו היכא דהוא במקום רבו או היכא דאיכא גדול ממנו בחכמה היכא דרואה דמתרשל בזה או בסיבה אחרת בנוגע לקיום או ביטול מצוה חמירא טובא אז לא זו דמותר אף זו דחיובא רבא רמיא עליו הגדור גדר ולעמוד בפרץ ואפילו במקום רבו וכעין דאמר (עירובין סג ע"א) רבא ולאפרושי מאיסורא אפילו בפניו שפיר דמי הובא להלכה ברמב"ם פ"ה הלכה ב' וג' מהלכות תלמוד תורה וז"ל ואסור לאדם להורות בפני רבו לעולם וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה וכו' ולהפריש מן האיסור אפילו בפני רבו מותר להורות וכו' ואע"פ שלא נתן לו רשות שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין בכבוד לרב עכ"ל יעו"ש זהו עיקר כוונת ברייתא קמייתא במה דנקטא לשנא הלך אחר ב"ד יפה דמכפל לשנא צדק שמעינן נמי ב"ד יפה כלומר דמומחים בלשון יפה להטעים רמאות דיכנס בלכות אנשים דע"ז יוכלו להעמיד הדת על תלה ולשבור זרוע רשעים ורמאים וכעין זה יוכלו נמי להורות אפילו במקום רבו דאינו מומחה בכוה ומהאי טעמא תניא בברייתא קמא ברישא אחר רבי אליעזר ללוד מקמי דתניא בתר הכי אחר רבי יוחנן בן זכאי לברור חיל לאשמעין דנהי דר"א לא אמר דבר שלא שמע עפי רבו לעולם (סוכה כה ע"א) מ"מ היכא דאי אפשר לעשות תיקון לפרצת חיוס מצוה כ"א בהוראה לרבר שלא שמע מפי רבו נמי רמיא עליו החיוב ומשום דלא עדיפא האי מדה מסוג ערמה ורמאות דחיוב מה"ת מכפל לשני צדק לרמאות היכא דע"ז יהא קיום ועמידה לתורה וזהו הסוכן במה דנקטא

ברייתא קמייתא ברישא אחר רבי אליעזר ללוד ובתר הכי אחר ריב"ז לברור חיל ובתר הכי תניא קול ריחים בבורני שבוע הבן שבוע הבן אור הנר בברור חיל משתה שם משתה שם וכיון דהני תרתי סימני לברית מילה תניא בהאי ברייתא מסברא הוא דהני תרי תנאי דהוזכרו בהאי ברייתא המה תקנו הני תרי סימני ומסברא הוא דבורני דהוזכרה בראשונה תקנת ר"א היתה דהוזכר בברייתא בראשונה וברור חיל דהוזכרה באחרונה תקנת ריב"ז היתה וא"כ תמוה מדוע הקדימה הברייתא לר"א ותקנתו בראשונה וריב"ז ותקנתו בביור חיל באחרונה כיון דהיה רבו דר"א ובע"כ לומר דעיקר טעמא יען דהני תרי תקנות בבורני ובברור חיל היה חיוס לקיום מצות מילה דשקולה ככל מצות שבתורה (כדאמר בנדרים לב ע"א יעו"ש) ככה"ג רמיא חיוב רבא להערים בכל סוגי ערמומיות ומכ"ש שלא להחמיר בנוגע להוראה במקום רבו זהו עיקר כוונת הברייתא במה דנקטא ברישא ר"א ובתר הכי ריב"ז וגם ברישא תקנת בורני ובתר הכי תקנת בברור חיל לאשמעין דכך היה המעשה בתיקונם רבי אליעזר ותיקונו בבורני בראשונה וריב"ז ותיקונו בביור חיל באחרונה והגם דאסור להורות בפני רבו ומכ"ש ר"א שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם וכיון דריב"ז עדיין לא עשה סימן לקיום מצות מילה בברור חיל היכי קדמו ר"א בנתינת סימן בבורני מ"מ כיון דעיקר האי ברייתא למדרש מכפל לשני צדק דלפרצה וחששא לקיום וביטול מצוה רמיא חיובא רבא להשתדל בכל סוגי אמצעים ואפילו בערמומיות דקרובים לסוג רמאות בכדי לעשות קיום וגדר לחיוס התורה וקיום המצות שפיר עשה רבי אליעזר בניגוד למנהגו ודינו והיינו להחמיר שלא לומר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם וכיון דעיקר ברייתא קמייתא דלא נקטא כ"א ר"א וריב"ז ותקנתא דידהו בנתינת סימן לקיום מצות מילה בבורני ובברור חיל היתה משום כפילת לשני צדק דרב אשי שני בזה רומיא דר"ל הלכך נקט הי"ס להאי ברייתא מקודם משום דבזה אשמעין דעיקר כוונת הברייתא הוא מדרשא דרב אשי דסמך להברייתא וכן"ל ובתר האי ברייתא קמייתא סדרו חז"ל לברייתא אחריתא כלומר דהאי ברייתא תנינא לא מיירי מכפילת לשני צדק ולאשמעין דנהדר בתר ב"ד יפה כלומר יפה בדברים נאים בערמומיות לשישתדלו בכל סוגי אמצעים ואפילו בערמומיות דקרובים לסוגי רמאות בכדי לעשות קיום וגדר לחיוס התורה וקיום המצות וכעין הסבר כוונת ברייתא קמייתא וכן"ל דו"א כ"א עיקר כוונת האי ברייתא תנינא הוא לסוג צדק לחוד כלומר צדק דין שלך דיהיו חכמים מופלגים בתורה וביראה לחוד ונהי דאינם בגדר יפה להיות נמי מומחים בקיאים בסוגי ערמומיות והלכך חשבה האי ברייתא תנינא לכל הני גדולי חכמי ישראל דהיו בגדר גדולים בחכמה וביראה ולאשמעין דלגדר צדק לחוד בעינן דיינים דלהוי גדולים בתורה וביראה אנשי צדק וכן"ל ודומיא דכל הני דחשיב בברייתא תנינא דבומנם היו הם הגדולים בתורה ובחכמה וביראה כמו כן בעינן דלהוי הדיינים דאינם בגדר ב"ד יפה לערמומיות עכ"פ גדולים בתורה וביראה בומנם וכן"ל.

(אות לב) **והנה** לפימ"ש (באות הקדום) דעיקר כוונת ברייתא קמייתא

מראה צירות ישראל כהן מא

(אות לג) **תו** פש לברר הא דאמר רב יהודה אמר רב (סנהדרין סג ע"ב) יודעין היו ישראל בע"ז שאין בה ממש ולא עבדו ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא דנהי דנימא דכוונת רב היתה להוכיחם ברמו על חומר עון דבעילת ארמית בפרהסיא והלכך נקט לשנא בפרהסיא דכזה מובן דתוכחתו היתה למתלי חומר איסור בעילת ארמית בפרהסיא בע"ז (וכדבארתי באות הקדום יעו"ש) מ"מ אכתי תמוה כיון דחוינן דלהפקיע אינך כולוהו איסורי תורה לא בעי לעבוד ע"ז וכ"א שפיר נתרצו לקבל עליהם עול תורה ומצות מאיזה טעם בעי לעבוד ע"ז בכדי דעי"ז יפקע מנייהו איסור בעילת ארמית בפרהסיא ואי דיצרא דבעילת בת אל נכר תקיף עליהו טובא טפי עדיפא דיעברו על חר איסורא דבעילת בת אל נכר משיעברו תרי איסורי חמירי והיינו עבודה זרה ובעילת בת אל נכר ואי דנימא דכוונת רב הוא דביעברו ע"ז יותר להו ממילא בעילת ארמית בפרהסיא זהו טעמא בעי לתלות התר בעילת ארמית בפרהסיא באם יעברו עבודה זרה ובאמת אפילו נימא דאם יעברו עבודה זרה יפקע מנייהו איסור בעילת ארמית בפרהסיא נמי תמוה דאם יותרו בחיתון ארמית אכתי ע"ז עבודה זרה דעברו הו"ל כופר בכל התורה כולה וכדאמר בחולין (ה ע"א). ומפשטות לשנא דרב משמע דבאם יעברו עבודה זרה יותרו בבעילת ארמית בפרהסיא וממילא דלא יהיו נמי בכלל עובדי ע"ז וזה תמוה וכמובן.

וביותר תמוה הפלא ופלא מנ"ל לרב האי מלתא דעיקר דעברו ישראל ע"ז היתה דעי"ז יותרו בבעילת ארמית בפרהסיא והיכי תליא התר בעילת ארמית בפרהסיא בהפקעת איסור עבודה זרה ומלתא דא צריכא רבא וכמובן.

ועוד הא דאמר רב דלא עברו ישראל עבודה זרה כ"א להתיר בעילת ארמית בפרהסיא תמוה לפי"מ דתניא (מכילתא שמות) רבי אלעזר הקפר אומר ארבע מצות היו בידן של ישראל שאין העולם כולו כדאי להן שלא נחשדו על העריות וכו' ולא נחשדו על לשון הרע וכו' ולא שנו את שמן וכו' ולא היה בהן זנות וכו' ובזית רענן (חובר מהגאון בעל מגן אברהם ז"ל) על הילקוט שמות שם כתב וז"ל לעיל קאמר מעריות והכא קאמר אפילו מפנויות עכ"ל ובזוה"ק (שמות דף ג') בחר דהאריך בהני עונות דחמירי טובא דרחיין שכינתא מעלמא וגרמין דדיוריה דקודשא בריך הוא לא הוי בעלמא ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון והמה מאן דשכיב בנדה ומאן דשכיב בבת אל נכר ומאן דקטיל עוברא דמתעברא אתתיה כתב עוד וזה לשונו הקדוש תלתא בישין עביר דכל עלמא לא יכיל למסבל ועל דא עלמא מתמוגגא ועיר ולא ידע וקודשא בריך הוא אסתלק מעלמא וחברא וכפנא ומותנא אתיין על עלמא וכו' וכו' זכאין אינון ישראל דאע"ג דהוו בגלותא דמצרים אסתמרו מכל הני תלתא מנדה ומבת אל נכר ומקטול ורעא ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה דאע"ג דגזירה אתגזרת כל הבן

דנסדרה מחו"ל סמוכה למימרא דרב אשי למדרש כפילת לשנא צדק דמדינא דתורה בעינן נמי דלהוי כ"ד יפה כלומר דלהוי נמי מומחים ומופלגים בשפת חלקות ובסוגי ערמוניות כי היכי דלעת מצוא יוכלו להטעים דבריהם בסימנא לתיקון וקיום הדת וכעין קול ריחים בבורני ואור הנר בבורר חיל מובן שפיר הא דאמר רב יהודה אמר רב (סנהדרין סג ע"ב) יודעין היו ישראל בע"ז שאין בה ממש ולא עבדו ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא ע"כ דתמוה דמהאי לשנא משמע דעיקר איסור עריות הוא בפרהסיא ולא בצנעא וזה אינו ומשום דבאמת איסור עריות הוא לעולם ואפילו בצנעא ובחדרי חדרים ובתמיהתי דהובא לעיל (אות 5) יעו"ש והיינו דהאי דרשא דרב היתה נמי בגדר ב"ד יפה ובגדר ותבחר לשון ערומים למיהב סימנא להבין עיקר כוונת דרשתו דטמונה וצפונה ברמו בלשונו ומטעמא דיראה מגזירת המלכות לדורשה ברבים והיינו כיון דרב היה בבבל דנתפרצו העם בבעילת נכריות וכעין עוברא דרבי שילא דאכלי קורצא בי מלכא דנגדי' לגברא דבעל ארמית והיה עי"ז בסלנת מיתה וכ"א דניצל ע"פ נס משום דאתא אליהו ואסחיד דהאי גברא בעל חמרתא יעו"ש וכיון דרב דר נמי באותה עיר (וכדאמר ביבמות קכא ע"א) דאמר לשמואל תא ונשמתי וכו' יעו"ש והיה ירא להוכיחם בפרהסיא על בעילת ארמית ומכ"ש לדונם באיזה עונש הראוי עכ"פ למגדר מלתא כיון דאמר רב (שבת יא ע"א) תחת ישמעאל ולא תחת נכרי תחת נכרי ולא תחת חבר דהוי בבבל והיו רשעים ביותר ולסמוך על נס וכעין דאירע ברב שילא דאתא אליהו ואדמי ליה כסהדא לא רצה רב וכעין דאמר רב להדיא (תענית כ ע"ב) לא צריכנא האידנא דאיכא רב אדא בר אהבה בהדן דנפיש זכותיה ולא מסתפינא יעו"ש ומוזה משמע מפורש דעל זכותא דידיה ודשמואל מסתפי ולא רצה לסמוך על נס ומכ"ש על זכותא דידיה לחוד והלכך היה ירא להוכיחם בגלוי על חומר עון דבעילת ארמית וביותר עוד לדונם באיזה עונש וכמובן והלכך לחומר האי עון דגורם לסילוק שכינה מישראל וגם לרבות עונש חמור חס ושלום להשמדה וכליה בחר לשון ערומים בתוכחתו ואמר לא עברו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא מלשנא פרהסיא דנקט רב מבורר להשומע דכוונת רב כזה להוכיחם על בעילת ארמית בפרהסיא ומטעמא דבאמת בכולהו עריות אין שום נ"מ דאיסורן הוא בין בצנעא ובין בפרהסיא וכ"א בעונשין הלוקין והיינו דבצנעא בדליכא עדים אין לקיים בהו עונש ב"ד ואפילו בעד אחד וכדאיכא עדים לחוד נמי איכא עונש מיתה ומלקות ונהי דבעדים ליכא גדר פרהסיא ומשום דלענין דתהוי פרהסיא בעינן בפני עשרה מישראל וכדאמר בסנהדרין (עד ע"ב) יעו"ש וכ"א לענין בעילת ארסית איכא חילוק אפילו באיסור תורה והיינו איסור תורה ועונש דינא קנאין פוגעין בו הוא דוקא בפרהסיא לחוד משא"כ בצנעא ליכא איסור תורה כלל וכמ"ש תוד"ה קסבר וכו' (יבמות טז ע"ב) וז"ל וי"ל אע"ג דביאת היתר הוא מדאורייתא בצנעא וכו' יעו"ש וכ"כ הרמב"ם בפ"ב הלכה ב' מהלכות איסורי ביאה וז"ל ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל הבא על העכו"ם דרך זנות מכין אותו מכת מדרות מדברי סופרים גזירה שמה יבא להתחתן עכ"ל יעו"ש.

הילוד היאורה תשליכוהו לא אשתכח ביניהון מאן דקטיל עוברא במעהא דאתתא כ"ש לכתר ובזכותא דא נפקי ישראל מן גלותא ע"כ יעו"ש ורז"ל (במדרש חזית) שיר השירים ד אות ב אמרו כנסת ישראל אמתלא ליונה מה יונה צנועה כך ישראל צנועים יעו"ש וכיון דחזינו דגם אפילו בהיות ישראל עבדים משועבדים במקום טומאה במצרים דשטופי זימה מ"מ היו ישראל נזהרים מאד בקדושה היותר מעולה בעריות ובצאתם לחירות ומוקפין בענני כבוד וענן ד' חופף עליהם וכבר קבלו תורה ואמרו נעשה ונשמע עבדו בלי שום כפיה ואונס כ"א מרצונם הגמור ע"ז בכדי דיותר להם עי"ז בעילת ארמית בפרהסיא אתמהא.

(אות לד) ול"שוב תמיהות הנ"ל בע"כ לומר דעיקר טעמא דרב דתלי התר בעילת ארמית בפרהסיא בהפקעת איסור עבודה זרה עד דאמר דעיקר דעברו ישראל עבודה זרה היתה דעי"ז יותרו ממיילא נמי בבעילת ארמית בפרהסיא משום דלכאורה תמוה טובא היכי באו ישראל לשפלות נורא כזה והיינו לכפור בהקב"ה ולעשות עגל ולומר אלהיך ישראל אשר העלוך ממצרים כיון דבאמת היו ישראל במצרים במדרגה גדולה וקדושה עד דראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא וביותר עוד דאמרו נעשה ונשמע עד דהקב"ה אמר מי גילה רז זה לבניי והלכך מכל הני תמיהות חידש רב מסברא הברורה והפשוטה דהוה ממש כמפורש בתורה שבכתב והיינו דמסברא הברורה הוא דנימא דבאמת היו ישראל במדרגה גדולה בקדושה ובטהרה אפילו במצרים ומכ"ש במתן תורה ופשיטא דהאמינו בד' ובתורתו דנתנה להם ע"י משה רבינו ואמנם כיון דביום השני לביאתן להר סיני עלה משה אל אלקים להר סיני ונצטוו לאמר לישראל ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (יתרו יט ג) וכבר מוסכם מרבתינו וכמ"ש הרמב"ן בבאורו על התורה (תצא כג יח) וז"ל ולפי דעתי כולם מלשון קדושה כי הפורש מן הזנות נקרא קדוש כמו שנאמר אשה זונה וחללה לא יקחו כי קדוש הוא לאלקיו והנה הנשמרת מן הערוה והזמה נקראת קדושה וכו' עכ"ל יעו"ש ומקורו מרז"ל ויקרא רבה (פרשה כד אות ו) מפני מה נסמכה פרשת עריות לפרשת קדושים אלא ללמדך שכל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא קדושה ואתיא כהדא דר' יהודה בן פוי דאמר כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש ע"כ יעו"ש ומכ"ז מסברא הברורה הוא דנצטוו משה רבינו להגיד לישראל כל סוגי עריות בנוגע לקדושה וביותר עוד בחיתון דארמית דקנאים פוגעין בן ומשום דחיתון הו"ל בגדר פרהסיא וכמ"ש הרמב"ן בביאורו על התורה (תצא כג יח) לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל וז"ל ויראה לי שכן דעת אונקלוס אבל צירף לזה העבר והשפחה הכאים בישראל דרך נשואין מפני שהכל יודעין בעבר הזה שנשא בת ישראל שאין לו בה קידושין והיא עמו כאשה עם בעלה א"כ היא קדשה לעיני השמש עכ"ל יעו"ש וה"ה בישראל דנשא נכרית בתורת אישות שוב

הו"ל זה בפרהסיא ומדינא דתורה קנאין פוגעין בו וכזה מובן שפיר הא דאמר פנחס למשה רבינו (סנהדרין פב ע"א) אחי אבי אבא לא כך למדתני בדרתך מהר סיני הבעל ארמית קנאין פוגעין בו ואין כוונת פנחס במה דאמר בדרתך מהר סיני לאחר מתן תורה דא"כ תמוה הא דאמר רב יהודה אמר רב לא עברו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא (סנהדרין סג ע"ב) כיון דבעת דעברו הע"ז דעגל עריין לא ירד משה מן ההר וא"כ עריין לא ידעו איסור חיתון בעילת ארמית והיכי שייך לומר דעיקר דעברו הע"ז היתה להתיר חיתון ארמית בפרהסיא כיון דעריין לא ידעו דאתסרו ובע"כ לומר דבאמת מכבר בימי הגבלה כבר נצטוו ע"ז מפי משה רבינו והא דפנחס אמר למשה רבינו לא כך למדתני בדרתך מהר סיני בע"כ לומר דגם בימי הגבלה ירד מן ההר לישראל וצוה להם כל איסורי עריות דנכללו במאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ובאמת להדיא כתב הרשב"ע זצ"ל (יתרו יט ז) וז"ל ויבא משה אל מחנה ישראל ואין צורך להזכיר כי ירד עכ"ל יעו"ש. ויען דשמעו מפי משה רבינו האי דינא דחיתון בארמית דהו"ל בגדר פרהסיא קנאים פוגעין בו ולא מדינא דתורה כיון דבאמת אינו מפורש בתורה כ"א עובדא דפנחס בזמרי ועיקר איסורו וגם פגיעת פנחס בזמרי נמי מהלכה למשה מסיני ועוד דבצנעא ליכא עוד שום איסור תורה בע"כ דמסברא הברורה הוא דנימא דבאמת בעצם הבעילה בחיתון ארמית ליכא שום איסור תורה דאי נימא דבעצם הבעילה איכא איסור חמיר עד דקנאים פוגעין בו שוב אין לחלק בין פרהסיא לצנעא וכמו בכל איסורי תורה אין חילוק בין פרהסיא לצנעא כיון דעונשין בב"ד על ב' עדים דהוה נמי בצנעא ומשום דפרהסיא אינה כ"א בפני עשרה ומדחזינו דבחיתון ארמית מחלקין בעונש קנאים פוגעין בו בין בפרהסיא לצנעא ומן התורה ליכא בצנעא שום איסור בע"כ לומר דבאמת בעצם הבעילה ליכא שום איסור ועיקר הא דקנאים פוגעין בו בפרהסיא זהו משום חילול שם הקב"ה וביותר עוד לפימ"ש בזה"ק דתלתא בישין דחזין שכינתא וגרמין דדיווריה דקדושה בריך הוא לא הוי בעלמא וחד מהני תלתא הוה חיתון בת אל נכר (וכהובא באות הקדום יעו"ש) ומהאי טעמא שפיר אמר רב להצדיק עון עגל דעשו ישראל במה שאמר (סנהדרין סג ע"ב) יודעין היו ישראל דע"ז אין בה ממש כלומר דבאמת אינו כ"א דומם וצורה בעלמא ועיקר דעשו עגל זה היתה דעל דומם וצורה זו יהא חופף אור זיוו של הקב"ה וכעין ברכוא רבון הברלות דהיה שכינתו של הקב"ה על משה רבינו ועיקר שכינתו של הקב"ה יהא בשמי שמים ולפי האמת כבר לקח הקב"ה לישראל בגדר חלקו ממש וכמ"ש (האזינו יב) ד' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר ושוב כמה שעשו העגל דהיה אמצעי בין הקב"ה לישראל זהו בגדר ע"ז גמורה בעצם ואמנם כוונת ישראל במה דעשו העגל היתה כיון דחיתון בארמית דהוה בעילת ארמית בפרהסיא עונשו חמור מאד מאד דלא זו דקנאים פוגעין בו איכא נמי ח"ו השמדה וכליה לכ"ע בעון חיתון בעילת ארמית בפרהסיא וביותר עוד דדחיא שכינתא מעלמא

וכמ"ש בזה"ק שמות (דף ג) וכהובא באות הקדום יעו"ש וכיון דבאמת בעצם פעולת ביאת ארמית בפרהסיא ליכא שום איסור תורה מדחזינן דבצנעא ליכא איסור תורה וכ"א עיקר האיסור דבפרהסיא הו"ל משום חילול השם ועי"ז מלכד השמדה וכליה דחיינ נמי שכינתא וגרמין דדיווריה דקודשא בריך הוא לא הוי בעלמא מוטב דיעבדו הם ע"ז כלומר עגל זהב דומם ועי"ז יותר להו עון חמור זה והיינו חיתון ארמית בפרהסיא דליכא בזה עוד חילול השם בפרהסיא כיון דדיווריה דקודשא בריך הוא בשמי שמים זהו היתה עיקר כוונת ישראל במה דעשו העגל בשביל דיותר להם חיתון בעילת ארמית בפרהסיא ולא דנימא דבזה דעשו העגל היתה כוונתם ח"ו לכפור בהקב"ה ולפרוק מעליהם עול תורה ומצות דח"ו להעלות על הדעת ומשום כל הני תמיהות (דהובאו באות הקדום יעו"ש) וכ"א באמת האמינו בד' ובמשה עבדו וגם לרבות לקיים עליהם לעולם כל התורה והמצות ואמנם יען דחשבו דמשה רבינו נפטר לעולמו ושוב אין להם מנהיג דינהגם ע"פ הקב"ה וכמשה רבינו בחרו להם מנהיג מדומם המתקיים לזמן מרובה והיינו עגל זהב ומשום דסוג מתכות זהב הוא המתקיים לזמן מרובה טפי מכל סוגי דומם אחריני ועל זה יהא יפעת כבוד הקב"ה ושוב לא יהא בחיתון בעילת ארמית בפרהסיא שום חילול השם כיון דהקב"ה אסתלק מעלמא ודיווריה בשמי שמים ובצנעא הבעילה ליכא שום איסור תורה זהו מה דאמר רב יהודה אמר רב להמליץ זכות על ישראל במה דעבדו ע"ז וכנ"ל. ולהסביר מה שאני כותב לברר כוונת רב במאמרו לא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא בהכרח להקדים דעת רבותינו הקדמונים זצ"ל בביאורם כוונת ישראל בעשייתם לעגל וזה החלי בס"ד.

(אות לה) **הנה** בקרא דכתיב (תשא לב א) וירא העם כי בושש משה וגו' כתב רבינו הגדול הראב"ע זצ"ל וז"ל אמר אברהם צריך אני להאריך על דבר העגל יש מהקדמונים שאמרו שנהרג חור והנה אהרן פחד. ויש מי שאמר כי פחד על ישראל אם יהרגוהו שד' ימיתם כלם. ועל דרך הפשט אם מעשה העגל ע"ז למה פחד אהרן שיהרג והלא מתו אחריו כמה חסידים מישראל שלא הגיעה מעלתם למעלת אהרן בחסידות לפרסת כף רגל אהרן על יחוד השם. והנה חבירי דניאל הושלכו לכבשן האש בעבור שלא השתהוו לצלם ואיך יעשה אהרן פסל שהמעשה קשה מהשתחוויה. והלא אהרן קדוש השם היה ונביא על ישראל ומצות רבות נתנו על ידו עם משה אחיו. והנה יהיה חור טוב ממנו ואם הוא עשה ע"ז חייב היה משה להורגו קודם עובדי העגל והנה משה התפלל בעדו והעובדים הרגו. ואיך היה אח"כ כן מכפר על בני ישראל הוא וזרעו עד סוף כל הדורות וכו' והנה ראינו שאמר משה לפני מותו תמיד ואוריד לאיש חסידך והנה לא הזכיר דבר העגל רק לא נמצא בו אלא מה שנמצא במשה והמה מי מריבה כאשר אפרש במקומו ויש אומרים כי ישראל רמו אהרן שעשו דפוס עגל והשליך אהרן הוהב באש ולא הרגיש וראייתם ואשליכיהו באש ויצא

העגל הזה (תשא לב כד) וזה אינו נכון כי אהרן איך בחרו השם אם היה טפש שירמוהו פתאים (כוונתו ז"ל להא דאחוז"ל נדרים לה ע"א) אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר חכם ועניו וכו' יעו"ש ועוד למה בנה מזבח לפניו. וכו' ועתה אחל לפרש דרך קצרה קצת הסוד חלילה חלילה שעשה אהרן ע"ז גם ישראל לא בקשו ע"ז רק חשבו שמת משה שהסיעם מים סוף כאשר פירשתי כי ראו אינו יורד בהר סיני ומשה התעכב שם ארבעים יום ואין כח באדם לחיות זה הזמן בלא מאכל כי הוא לא אמר להם מתי ירד גם הוא לא ידע כי השם אמר לו עלה אלי ההרה ושב שם עד שאתן לך לחות הברית. ומלת אלקים כבוד חונה בצורת גויה וככה אמרו אשר ילכו לפניו וכו' והנה לכבוד השם נעשה וכו' וחשבו מעטים מישראל שהיתה ע"ז והביאו זבחים והשתחוו לו ואמרו אלה אלקיך ישראל וכו' יעו"ש והרמב"ן ז"ל בביאורו על התורה שם כתב וז"ל אבל הכתוב הזה הוא מפתח לדעת ענין העגל ומחשבת עושייו כי בידוע שלא היו ישראל סבורים שמשה הוא האלקים ושהוא בכחו עשה להם האותות והמופתים וזה טעם שיאמרו כיון שהלך משה ממנו נעשה אלקים וכו' ועד הנה שהיו המסעות ע"פ ד' ביד משה הנה אבר ממנו נעשה לנו משה אחר שיורה הדרך לפנינו ועל פי ד' בידו וזה טעם הזכירם משה האיש אשר העלנו לא האל אשר העלם כי יצטרכו לאיש אלקים וכו' יעו"ש בדבריהם הקדושים ובספר הכוזרי (מאמר ראשון אות צו) לאחר שאלת הכוזרי בגנות ישראל דעשו העגל האריך החבר בתשובה לברר אמיתת הענין בעשיית העגל ותו"ד החבר בתשובתו היתה כי באמת לא עלה בלב ישראל ח"ו לכפור באלקי אבותם ולעבוד ע"ז וכ"א יען דכל האומות היו עובדים צורות המורגשות לעין וגם אפילו היו הפלוסופים מביאים מופתים ברורים שאל אחד בארץ והיו מקבלים להאמין האחרות בשמים מ"מ היו אומרים כי צריך לתקן צורה חצובה מגשמית אשר אליה ישתחוו המונייהם ויאמינו כי שפע אלקית חונה על זאת הצורה דומה כמו שאנחנו עושים במקומות המכובדים כגון בתי כנסיות ובתי מדרשות והיינו מפני שפע ד' השוכן שם וכעין דאחוז"ל בריש יבמות (ו ע"ב) ומקדשי תיראו לא מן המקדש אתה מתירא אלא ממי שהזהיר על מקדש יעו"ש עד דאנו מחבבים אפילו העפר והאבנים שבמקומות הקדושות ובוה הסביר החבר כל מהות כוונת עשיית העגל והיינו דישראל האמינו במשה שעלה אל האלקים להוריד להם הלוחות ולכן בתוך משך כל הזמן שנשתהה משה לא נתנו לב להתאבל עליו וכ"א לאחר דבושש משה לבא חשבו כי לא עצר כת בענין הנפלא הזה ומת בהר לכן חשבו בלבם שראוי שיעשה להם איזה מורגש מדומם חזק מדבר המקיים ביותר עד שיהיו מכוונים לבם נגד הפסל ההוא להודות לאלקים המשפיע אלקותו על הפסל ההוא לפי מחשבתם ועושה להם על ידו נפלאות זהו היה כל כוונתם בעשיית העגל ולא דעגל הוא ח"ו אלקית כ"א צורה מורגשת דעלה שפע אלקית והו"ל אמצעי בין עצם אלקית לבינם ועיקר כוונתם במה דהשתחוו לנגדו ואמרו עליו אלה אלקיך ישראל

משום דחשבו לעגל צורה מורגשת לעולם אשר שם יחנה שפע הקב"ה יען כי זהב מתקיים ביותר ולא יופסד לעולם לא באש ולא במים יעו"ש היטב באריכות ובאמת כעין זה כתבו נמי רבותינו בעלי התוספות בביאורם על התורה ובשם דעת זקנים (תשא לב א) בקרא דכתיב (שם) עשה לנו אלקים לא לשם ע"ז נתכוונו כי אם להיות שופט במקומו של משה וכן משמע מדקאמר כי זה משה האיש אשר וכו' ומה שאמר דוד (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור שהמירו משה שעשה להם הקב"ה כמה נסים על ידו והא דכתיב וישתחוו לו לכבוד היה ולא לשם ע"ז עכ"ל יעו"ש היטב ובמה שהעתיק דעת רבותינו גדולי הקדמונים ה"ה הראב"ע והרמב"ן והחבר בספר הכוזרי מובן שפיר מה שכתבתי (באות הקדום) להסביר כוונת רב כמה שאמר (סנהדרין סג ע"ב) ולא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא וכמובן להמעין היטב כמה שכתבתי.

(אות לו) **והנה** הגם דלכאורה זהו מליצת זכות אלימא טובא על ישראל והסבר עמוק בכוונת רב מ"מ לפי האמת לא זו דהו"ל בגדר עבודה זרה גמורה ומשום קרא דכתיב (האזינו יב) ד' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר ועוד כתיב (האזינו לב ט) כי חלק ד' עמו יעקב חבל נחלתו וכמ"ש בזה"ק (שם) וז"ל והא תנינן הנהו ענפי דאילנא היך מתאחדן בגו אילנא והא אוקימנא כדון קב"ה ברר לון לממנן תריסין על שאר עמין ואתון מה כתיב (האזינו לב ט) כי חלק ד' עמו יעקב חבל נחלתו ע"כ דלא יהיב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא והאי עמא דקב"ה נסב לחולקיה באן אתר אשכח ליה ימצאהו בארץ מדבר וגו' דכתיב (יהושע כד) תרח אבי אברהם וגו' ואקח את אביכם את אברהם וגו' ומהכא דבר להו לישראל בכל דרא ודרא ולא אתפרש מנייהו ודבר להו ברחמי וכו' ע"כ יעו"ש ושוב זהו כפירה וע"ז גמורה לומר דיעבדו לדומם דעליו כבוד ד' חופה להשפיע לישראל ועיקר שכינתו מסולק מדירי עלמא ועי"ז יותר חיתון ארמית בפרהסיא דהו ע"ז גמורה וכנ"ל ומלבד דמהאי טעמא אין להתיר חיתון ארמית בפרהסיא וכמובן איכא נמי עיקר הטעם לחומר עון דחיתון בעילת ארמית בפרהסיא והיינו דנהי דעיקר פעולת עצם הבעילה בארמית בפרהסיא אינה משום עצם הבעילה מדחוינן דבצנעא ליכא איסור תורה מ"מ איסורו חמיר טובא ושקולה ככל עבירות שבתורה ומטעמא דהו משום דיבוק מין באינו מינו דחמיר טובא ומשום דמוליד בנים אויבים למקום והמה מסוכנים מאד מאד להויק בני אדם (וכדבארתי כ"ז באר היטב בחיבורי **מנחת** זרע ברוך **כהן** יעו"ש) ועיקר דחלקה תורה בבעילת ארמית בין בפרהסיא לבצנעא זהו משום דבפרהסיא עיקר הכוונה בנשואין ומשום דבאמת אין שום אדם חשוד לבעול בפרהסיא משום טבע בושע דנטועה אצל בני אדם וכ"א סוג פרהסיא רצה לומר בנשואין וזהו בגדר פרהסיא דהכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה וכמ"ש הרמב"ן

והובא לעיל (אות לד) יעו"ש והיכא דבעילת ארמית הו"ל בחיתון ובנשואין כיון דהו אינה בגדר בושע ברור דיולדו ולדות והמה סכנה ברורה להעולם משום דנולדו מדיבוק מין באינו מינו והלכך שפיר החמירה תורה בחומר עון חיתון ארמית משום דהולדות המה מסוכנים להעולם משא"כ בדרך זנות הו"ל בצנעא משום דהזונים במחשך מעשיהם משום בושע מצורה ליראת בני אדם ושוב לא שכיח דבזנות יולדו נמי בנים משום בושע וכבר אחז"ל (יבמות לה) אשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר והלכך ליכא מטבע חשש לולדות דיולדו הזונים בצנעא ומשו"ה לא אסרה תורה האי ביאה בצנעא ואי דניחוש נמי לזנות משום שמא לא נתהפכה יפה וז"א ומשום דכבר כתב הרמב"ם ז"ל במורה נבוכים (חלק ג פרק לד) וז"ל מה שצריך שתדעוהו ג"כ שהתורה לא תביט לדבר הזר ולא תהיה התורה כפי הענין המועט אמנם יכוון בו הענינים שהם על הרוב ולא יביט לענין הנמצא מעט וכו' יעו"ש וכ"ז ברור ופשוט כפי המוסכם להלכה בתוה"ק שכתב ושבע"פ בחו"ל ובזה"ק וכנ"ל.

(אות לז) **והנה** לפי"מ שבארתי כוונת רבי יהודה בשם רב דאמר (סנהדרין סג ע"ב) ולא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא דרצה לומר דכוונת ישראל היתה דאיסור חיתון ארמית תליא דוקא באם דהשראת השכינה הוא בארץ משא"כ היכא דהשכינה הוא בשמי שמים לחוד שוב ליכא בחיתון ארמית איסור תורה ומטעמא כיון דחיתון ישראל בארמית איסורו אינו משום עצם הבעילה כיון דבצנעא ליכא איסור תורה ובע"כ דעיקר איסור חיתון ישראל בארמית הוא משום חילול השם וזהו דוקא בפרהסיא והלכך טעו ישראל כמה דעבדו ע"ז לומר דבאמת האמינו בד' ובתורתו וכ"א יען דמשה רבינו אינינו עוד כיון דלא בא המה רוצים להיות תחת מנהיג דומם בצורה גשמית דעלה חופה הופעת שכינתו וכעין דהיה במשה רבינו ושכינתו יתברך הוא בשמי שמים ומסולק מן הארץ והלכך ליכא עוד בחיתון ארמית חילול השם ושפיר מותר חיתון ארמית ונהי דהו פרהסיא ולפי"ז כפי דעת ישראל תליא איסור חיתון דישאל בארמית בגדר אמונה בהקב"ה ע"ד אמיתי והיינו היכא דישאל מאמינים דהמה לעולם בגדר הא דכתבה תורה (האזינו) ד' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר וגם לרבות בהא דכתבה תורה (שם) כי חלק ד' עמו יעקב חבל נחלתו (וכהובא באות הקדום יעו"ש) שפיר איסור ישראל בחיתון ארמית הוא מה"ת וכ"א היכא דח"ו ישראל כופרים בזה וכ"א דהמה נמי תחת ממונה מהקב"ה יהיה בצורה גשמית דומם או אפילו תחת כוכב או מלאך שוב ליכא איסור חיתון דישאל בארמית כיון דאינה בגדר פרהסיא ומשום דשכינתו הוא מסולק מהארץ ח"ו וכנ"ל מיושב שפיר הא דלכאורה תמוה מאד על הני אינשי דהמציאו להרים תואר ציר. צירות. לדרגת שגירות דהו בגדר ע"ז גמורה כמו פעולת עגל דעשו ישראל במדבר כיון דהני אינשי מומחים ובקיאים בשפת עברית היכי טעו בדבר פשוט כזה שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין וכהובא לעיל (אות כו) יעו"ש

וביותר תמוה כיון דאחז"ל (יומא סט ע"ב וסנהדרין סד ע"א) דכבר בטלו ליצרא דע"ז א"כ שוב ליכא סיבה דיטעה ח"ו ישראל בלתי דע"ז מחיבן טעו הני מומחים בזה דבשלמא אי היה יצרא דע"ז במציאות לישראל היה אפשר לומר דיצרא דע"ז אטעתא להו וכעין דאחז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות משא"כ דבאמת כבר בטלו ליצרא דע"ז שפיר תמוה על טעות הני מומחים להרים תואר ציר. צירות. לדרגת שגירות דוהו בגדר עגל במדבר וטעות זה מלבד תואר ציר מפורש דהונח על משה רבינו ופנחס וכלב (וכהובא לעיל אות יב יעו"ש) הונח נמי תואר ציר בהתעוררות דהקב"ה להאמוות למלחמה על אדום וכדכתיב (עובדיה א א) וציר כגוים שלח וגו' ומזה נראה דגם על שליחות דהקב"ה הונח על השליח תואר ציר ולא שגיר ושפיר תמוה מאד על הני מומחים דמשלתי ישראל להרים תאר ציר. צירות. הקדושה לדרגת שגירות הבזויה ובע"כ לומר דוהו עונש מהקב"ה יען דגדולי חכמי ישראל ולולו בהאי איסור דחיתון ישראל בארמית להחיר בתיקון גירות לאחר דכבר רמיא עליהו עונש קנאין פוגעין בו דוהו בגדר עונש השמדה וכליה ח"ו והחירן זה הוא בפפולים עקומות ומוזיפות ועי"ז סבבו עונש חמור כמעט קרוב להשמדה וכליה יותר מששה מליונים נפשות מאחינו בני ישראל ומכללם גאונים מובהקים וקדושי חכמי ישראל וכיון דעון זה גורם דרחיין שכינתא מארעא היה טעותם דהני מומחים בשפת עברית בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים דשגירות מקורו הוא שגר בהמה וטעותם הוא בגדר ע"ז גמורה דג"כ עונשו הוא השמדה וכליה וכדכתיב (עקב ט יד) הרה ממני ואשמירם וגו' וראה ברורה לזה מהא דאחז"ל (שיר השירים רבה פרשה ז אות יג) שני יצרים ברא הקב"ה בעולמו יצר ע"ז ויצר זנות יצר ע"ז כבר נעקר ויצר זנות הוא אמר הקב"ה כל מי שהוא יכול לעמוד בזנות מעלה אני עליו כאלו עומד בשתייהן ע"כ יעו"ש ושמעין דבאם אינו עומד בזנות דטועה בע"ז ועוד שם בסמוך כך עקר הקב"ה יצר ע"ז הניח של זנות אמר כל מי שעומד ביצר זנות מעלים לו כאלו עומד בשתייהן ע"כ יעו"ש.

מראה

בענין תפלה כהן

שיל"ת ה בראשית שנת תשי"ג דארקינג יע"א.

החיים השלום ובט"ס למע"כ ידידי וחביבי הרה"ג ומוכתר בנימוסין כש"ת רבי ישכר דובעריש פינקעלשטיין שליט"א רב במחוז ווילסדען לאנדאן יצ"ו אחדש"ת יקרת מכתבו בצירוף תמיהתו לנכון קבלתי והנני להשיבו וזהו החלי (אות א) **הנה** בשלחי מכתבו הנחמד כתב כח"ר וזה לשונו. אנכי בדרך לימודי זה לא כבר נברקו נגד עיני דברי התוספת (ב"מ קו ע"א) ד"ה לניסא זוטא מיהא חזיא כו' באמרם בזה"ל דמסתמא לא הוה מקבל הקב"ה תפלתו של זה שיצליח בכל אשר יזרע אם לא שנעשה לו גם ולא קאמר לעיל הוה מקיים בי ותגור אומר רק לפי שמתפלל על מין אחד עיי"ש. דבריהם ז"ל נפלאים בחידושם

כמבואר. אבל לא אדע אם החילוק בין דבר אחד או בכלל זהו במקרה דאכילת חגב או שדפון דוקא או שבכלל על האדם לפי דעתם ז"ל לצמצם את תפלתו בר"ה רק על דבר אחד ואז מסתבר שתפלתו תתקבל ביותר משיתפלל תפלה כללית. איך שיהיה דברי התוספת הללו הנם בודאי מאירים את עינינו באופן התפלה שלנו בר"ה. כעת לא ראיתי עוד מי שעמד על דברי התוספת האמורים. יודיעני נא מה דעתו בבירור כוונתם ז"ל ואם בכלל אם בזכרוננו מי הוא מבעלי המוסר והחסידות התכונן בדבריהם ז"ל הללו עכ"ל במכתבו וכעת אבא בתשובה למעב"ת בביאור כוונת התוספת ולישוב תמיהתו וזה החלי בס"ד.

(אות ב) **הנה** על מה שכתבו תור"ה לניסא זוטא וכו' (ב"מ קו ע"א) לחלק בין הך דשמואל דאמר ליה זרע כל מה שתרצה להיכא דאמר ליה זרעה חיטי והיינו דהיכא דאמר ליה זרע כל מה שתרצה ליכא למימר דיתקיים ותגור אומר ויקם לך דדוקא היכא דאמר ליה זרעה חיטי איכא למימר דיתקיים ותגור אומר ויקם לך ומטעמא לפי שמתפלל על מין אחד של חיטין ועל זה כתב כת"ר במכתבו וז"ל דבריהם ז"ל נפלאים בחידושם. וכת"ר עלה ונסתפק בכוונת תוספת הנ"ל אם חילוקם זה דוקא לסוג אכילת חגב או שדפון או דוהו לעולם על סוג אדם בכללית דדוקא בתפלה על דבר אחד מסתבר שתקובל ביותר משיתפלל תפלה כללית ור"ל כמת דברים ביחד וע"י ספיקו זה רוצה לחדש דלפי דברי תוספת הנ"ל טפי עדיפא להמעיט בתפלה על כמה דברים הנצרכים וביחד ולקבוע תפלתו ביחוד על דבר אחד זהו תו"ד בביאור כוונת תוספת הנ"ל וכשאני לעצמי לא אדע ולא אבין שותא דמר בזה וישתקע הדבר ולא יאמר דאי נימא דכוונת התוספת בחילוקם דכתבו עיקר טעמא הוא משום דתפלה על דבר אחד טפי מסבירא הוא דתקבל מתפלה דהיא כללית כלומר דתפלתו הוא על כמה וכמה סוגי דברים דנצרכים והכרחים לו א"כ תמוה הא דתניא (מגילה יז ע"ב) מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר ועוד אמר ריב"ל (ע"ז ח ע"א) אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו אפילו בסדר של יוה"כ אומר ע"כ יעו"ש מהאי לשנא צרכיו דנקט משמע כל סוגי צרכיו כלומר הרבה דברים הצריכים לו דוהו בסוג תפלה כללית דאל"כ הי"ל למנקט צרכו לשון יחיד ומ"ש דנקט לשנא צרכיו לשון רבים ולהדיא כתב נמי הרמב"ם ז"ל בפ"ו הלכה ג' מהלכות תפלה וז"ל ואם רצה לשאול כל צרכיו בשומע תפלה שואל עכ"ל יעו"ש מדבריו ז"ל אלו מבואר דנהי דכבר התפלל על כל צרכיו בסדר שמונה עשרה מ"מ יכול נמי לשאול בשומע תפלה כל סוגי צרכיו השונות דאינם בכלל כל הני שמונה עשרה ולפי הכנת כת"ר במ"ש תוספת ב"מ הנ"ל דטפי מקובלת תפלה דהיא על דבר אחד מתפלה כללית כלומר תפלה על כמה וכמה דברים איזה תועלת יהא למי שרוצה עוד להתפלל על כמה צרכיו אחר דכבר התפלל תפלת שמונה עשרה ברכות עכ"פ עד שומע תפלה וגם דיוסף עוד כמה תפלות על כמה וכמה צרכיו וכמובן.

(אות ג) ולקושטא דמלתא זה ברור בלי שמיץ ספק דמדינא יכול אדם להתפלל על כמה דברים בסוגים שונים דהכרחים לו ותפלתו זו עם דהמה על כמה וכמה דברים והונח עליהו גדר תפלה כללית מ"מ אפשר נמי דיתקיים בהו ותגור אומר ויקם לך כמו היכא דתפלתו הוא על דבר אחד ובאמת עיקר כוונת התוספת בחילוקם בין הך דשמואל דאמר ליה זרע כל מה שתרצה לבין היכא דאמר ליה זרעה חיתין אין כוונתם בזה לומר דמסברא הוא לחלק בין היכא דמתפלל על דבר אחד דאז שפיר איקיים ותגור אומר ויקם לך משא"כ היכא דמתפלל על כמה דברים מסברא הוא דלא אתקיים ותגור אומר ויקם לך דו"א וכנ"ל כ"א כוונת התוספת במ"ש לחלק בין שמואל דאמר ליה זרע כל מה שתרצה להיכא דאמר ליה זרעה חיתין עיקר טעמיהו משום דבתפלה בעינן דיפרש הדבר דמתפלל עלה והלכך היכא דאמר ליה זרעה חיתין יכול לומר אילו זרעתה חיתין הוה אתקיים בי ותגור אומר ויקם לך והיינו משום דתפלתו היתה מפורש יוצא דהחיתין יצמחו ויעשו יפות וכמובן משא"כ בהא דשמואל דאמר ליה זרע כל מה שתרצה שוב בתפלתו אינו יכול לפרש סוג מין פרטי מיוחד דתהא נצמחת ונעשית יפה כיון דאינו יודע מה זרע כ"א אפשר לומר דתפלתו תהא בגדר כללית כלומר דכל מה שזרע חבירו תהא מוצלחת ונצמחת יפה ואמנם באמת תפלה כזו אינה מקובלת להקב"ה כ"א לכל היותר ע"צ פעולת נס ולזה לאו כל אדם זוכה וזהו הונח שפיר בלשנא דכתבו תוספת (שם) וז"ל דשמואל מיירי כגון שאמר ליה זרע כל מה שתרצה דהשתא לא מצי למימר ליה הוה מקיים בי ותגור אומר ויקם לך "דבסתמא" לא היה הקב"ה מקבל תפלתו של זה שיצליח כל מה שיזרע אם לא שיעשה לו נס וכו' עכ"ל וכוונתם בזה לומר יען דתפלתו הו"ל בסתמא ולא במפורש מין פרטי מיוחד דמתפלל עלה שוב אין תפלתו מקובלת להקב"ה אם לא ע"פ נס ועיקר דמצי למימר דהוה איקיים בי ותגור אומר ויקם לך היכא דאמר ליה זרעה חיתין דאז היתה תפלתו מקובלת להקב"ה משום דתפלתו היתה מפורשת על מין מיוחד חיתין וזהו ברור ופשוט בכוונת התוספת במה דנקטו לשנא "דבסתמא" כלומר כיון דבהאי לשנא אין תפלתו כ"א על זרעה דהיא אצלו בסוג סתמא כיון דאינו יודע מה דזרע חבירו ושוב בכה"ג אין תפלתו מקובלת אם לא ע"פ נס ואמנם כת"ר בהעתיקו במכתבו מ"ש התוספת שגה וכתב לשנא "דמסתמא" וזהו דהטעמו נמי להעמיד בכוונת התוספת לחלק בין תפלה כללית לתפלה על דבר מיוחד ובאמת ז"א וכ"א עיקר כוונת התוספת הוא לחלק בין היכא דתפלתו הוא על זרעה דהוא אצלו בסוג "בסתמא" לבין היכא דתפלתו על זרעה דהוא אצלו בסוג מפורש וכנ"ל וזהו כעין דתנן (נזיר כה ע"ב) היו לו מעות סתומין יפלו לגדבה מעות מפורשין דמי חטאת ילכו לים המלח ופירש הרמב"ם בפירושו למשניות (שם) וז"ל וענין סתומים שלא נתבאר איזה מהם חטאת ואיזה מהם עולה ואיזה מהם שלמים ומפורשין הוא שנתבאר עכ"ל יעו"ש וזהו עיקר כוונת התוספת במה שכתבו לחלק בין הך דאמר שמואל להיכא

דפירש להדיא זרעה חיתין ובאמת סברת התוספת דתפלה דאינה מפורשת באר היטב אינה מקובלת להקב"ה אם לא ע"פ נס מוסכמת הוא בזוה"ק ומקורה הוא בתוה"ק והנני להעתיקה ולבארה וזה החלי בס"ד.

(אות ד) והנה בקרא דכתיב (תהלים פו טז) פנה אלי וחנני וגו' והושיעה לבן אמתך ע"כ פתח רבי שמעון ואמר (זוה"ק פרשת לך דף פד ע"א) וכי לא הוה בריה דישו איהו עד דאיהו אמר בשמא דאימיה ולא בשמא דאבוי אלא הא אוקימנא דכד ייתי בר נש לקבל מלה עלאה לאדכרא בעי למיהך במלה דאיהו ודאי ועל דא אדכר לאמיה ולא לאבוי ע"כ.

ועוד בקרא דכתיב (וישלח לב יב) הצילני נא מיד אחי מיד עשו וגו' כתב הוזה"ק (שם דף קסט ע"א) וז"ל מכאן מאן דצלי צלותיה דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות. הצילני נא ואי תימא דהא שובת לי מלבן. מיד אחי. ואי תימא קריבין אוחרנין סתם אחין אקרון. מיד עשו. מאי טעמא בגין לפרשא מלה כדקא יאות. ואי תימא אנא אמאי אצטריך כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני. בגין לאשתמודעא מלה לעילא ולפרשא ליה כדקא יאות ולא יסתים מלה: ובקרא דכתיב (שם יג) ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב ע"כ כתב הוזה"ק עוד (שם דף קסט ע"א) וז"ל ואתה אמרת היטב איטיב עמך מאי ואתה כמה דאת אמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם אוף הכא ואתה אמרת. תא חזי דוד מלכא אמר (תהילים יט טז) יהיו לרצון אמרי פי אלין מלין דאתפרשן. והגיון לבי אלין מלין דסתמן דלא יכיל בר נש לפרשא לון בפומיה דא הוא הגיון דאיהו בלבא דלא יכיל לאתפרשא ועל דא אצטריך מלה לאתפרשא בפומא ומלה דתליא בלבא וכלא רוא איהו. חד לקבל דרגא תתאה וחד לקבל דרגא עלאה. מלה דאתפרשא לקבל דרגא תתאה דאצטריך לאתפרשא ההוא דתליא בלבא איהו לקבל דרגא פנימא יתיר וכלא כדדא איהו ועל דא אמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ד' צורי וגואלי. כנוונא דא אמר יעקב בקדמיתא פריש מלה כדקא יאות ולכתר סתים מלתא דאיהו תליא בהגיונא דלבא דלא אצטריך לפרשא דכתיב (וישלח לב יג) ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. הכא איהו מלה דתליא בלבא דלא אצטריך לפרשא וכו' ע"כ מהנצרך לענינינו יעו"ש בזוה"ק.

(אות ה) והנה הא דכתב הוזה"ק דבתפלה בעי לפרשא מלה כדקא יאות לכאורה תמוה הא דאמר (ברכות לד ע"א) כל המבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו שנאמר (בהעלתך יב יג) רפא נא לה ולא קמדכר שמה דמרים ע"כ יעו"ש ומשום דלא נימא דהש"ס (ברכות הנ"ל) והוזהר חלוקין בהאי דינא מלבד דמוסכם דכל כמה דאפשר להשוותם טפי עדיפא משנימא דחלוקין נמי אין לומר בנדרון זה דחלוקין כיון דתרווייהו התלמוד והוזהר נסתיעו למאמרם זה מתוה"ק דבגמרא (ברכות שם) נסתיע מתפלת משה רבינו דלא קמדכר שמה דמרים וכוזהר נסתיע מתפלת יעקב דפירש בתפלתו מיד אחי מיד עשו מסברא הברורה והפשוטה הוא דרמיא עלן לשנויי קראי אהרדי וכמובן.

ולזהבן בהכרח להקדים הא דבתשובות הגאונים (הוצאת מקיצי נרדמים) סימן שעג הובא תשובת רב שרירא גאון ז"ל וזה לשונו ושאלתם הא דאמר רב יהודה אמר רב (שבת יב ע"ב) לעולם לא ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית הכין חזינא דהכי קאמר רב מילתא דתבע אדם מן מלאכי השרת אל ישאל בלשון ארמית אבל מלתא דתבע אדם מלפני בוראו ישאל בכל לשון ולהכי קאמר (שבת יב ע"ב) שאני חולה דמן רחמנא תבע דשכינה עמו והאי דקאמר דשכינה עמו משום שיש כמה דברים שהמלאכים עושין בהן לפום דחזו ולא צריכין רשות מלמעלה וכו' וקאמר יעקב המלאך הגואל וגו' (ויחי מה טז) וישעיה אמר ומלאך פניו הושיעם וגו' וזהו שר הפנים והא חזינן דקא משבח ליה רחמנא ומודיע למשה כבודו וגדולתו דכתיב (משפטים כג כא) הנה אנכי שלח מלאך וגו' השמר מפניו וגו' וקחזינן מלאכים שעושין רצון נביאים וצדיקים מדקאמר ליה מלאך ללוט הנה נשאתי פניך וגו' (וירא יט כא) שמע מינה נתנה לו רשות לעשות כמה שיראה וכו' כגון דברים אלו מי ששואל דבר ממלאכי השרת קאמר רב יהודה אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי וקאמר ר' יוחנן שאין מלאכי השרת מכירין בו וחולה שאני דשכינה עמיה ואין מלאכי השרת עושין בו כלום אלא ברשות הכין איכא למימר בפירושא דשמעתא עכ"ל יעו"ש ולפי"ו מובן נמי הא דבזוה"ק נסתיע מיעקב ודור דבתפלה בעי לפרשא מלה כדקא יאות והיינו מפורש ולא בסתומת לשנא והיינו היכא דשואל דבר ממלאכי השרת דאז בעינן לשנא מפורשת משא"כ בתפלת משה רבינו דהיתה להשכינה וכמ"ש (בהעלתך יב יג) אל נא רפא נא לה בזה לא בעי לשנא מפורשת וגם לא הזכרת שמה. ובוה מובן מ"ש במגן אברהם (או"ח סימן קיט סק א) וז"ל המבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו (ברכות לד) וה"מ בפניו אבל כשמתפלל שלא בפניו צריך להזכיר שמו מהרי"ל עכ"ל יעו"ש ולכאורה אינו מובן מאיזה טעם נימא לחלק בין בפניו לבין שלא בפניו ולפימ"ש רב שרירא גאון דבחולה דשכינה עמיה יכולין לשאול בכל לשון ממילא ה"ה בהזכרת שמו נמי דוקא היכי דמבקש רחמים ממלאכי השרת בעי נמי להזכיר שמו משא"כ היכי דמבקש רחמים מכוראו יתברך לא בעי להזכיר שמו דקמי שמיא גליא ובוה מובן שפיר מה שכתב המגן אברהם בשם המהרי"ל דהא דאמר המבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו דוקא בפניו והיינו משום דשכינה עמיה משא"כ שלא בפניו כיון דאינו מבקש רחמים מהשכינה כ"א מן המלאך והוא אינו מכיר כ"א במפורש ולא בסתמא שפיר צריך להזכיר שמו.

והנה הא דכתב רבי שרירא גאון לחלק בין סוג תפלה דכ"ע לסוג תפלה על חולה ומטעמא דשכינה עמיה כתב נמי בזוה"ק וכתובא (באות הקדום) בביאור קרא יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי ובסוג דרגא תתאה ודרגא עלאה ומאד הארכתי בביאור כוונת הזוה"ק הנ"ל ואין כאן מקומו.

(אות ו) **והנה** הגם דהמגן אברהם (סימן קיט ס"ק א) בשם מהרי"ל מחלק בתפלה על החולה בין בפניו לבין שלא בפניו ולומר דבפניו יכולים להתפלל עליו בלי הזכרת שמו משא"כ שלא בפניו צריכים נמי להזכיר שמו ובחילוק זה מיושב הא דתמיהו כמה מגדולי האחרונים ומכללם הפרי חדש דבגמרא אמר דא"צ להזכיר שמו ובוזרר אמר דבתפלה בעי לפרשא מלה כדקא יאות וכדאשכחן ביעקב דפריש בצלותא הצילני נא מיד אחי מיד עשו ובסברת חילוקם הנ"ל אתי שפיר והיינו תפלת יעקב להקב"ה היתה שלא בפני עשו והלכך הוכרח לפרש שמה דעשו משא"כ משה רבינו בתפלתו על מרים היתה בפני מרים והלכך לא פריש שמה דמרים וטעמא דידהו בחילוקם זה הוא לפי סברת רב שרירא גאון (וכדבארתי באות הקדום יעו"ש) ומ"מ נלע"ד דאין לחלק בתפלה על החולה בין בפניו לבין שלא בפניו וכ"א לעולם ואפילו שלא בפניו נמי המבקש רחמים בעבורו א"צ להזכיר שמו וכדמישמע הכי בגמרא (ברכות לד ע"א) דנקטא לשנא בסתמא כל המבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו ולבירור האי דינא בהכרח לבאר כוונת הגמרא ברכות הנ"ל דלכאורה תמוה טובא וזה החלי בס"ד.

(אות ז) **גרסינן** (ברכות לד ע"א) אמר רב יעקב אמר רב חסדא כל המבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו שנאמר (בהעלתך יב יג) א-ל נא רפא נא לה ולא קמדכר שמה דמרים ע"כ יעו"ש ותמוה טובא דהא דנקט נמי לשנא כל כיון דסגי למנקט לשנא המבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו ועוד מ"ש דנקט חבירו ואטו לא סגי למנקט לשנא המבקש רחמים על החולה וכמובן ועוד מנ"ל לחז"ל למילף דלבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו מדחזינן דמשה רבינו לא קמדכר שמה דמרים דלמא שאני משה דרב גובריה (ע"ז ח ע"א) ופירש"י וז"ל גדולת מעשיו וחכמתו רבה וכו' יעו"ש והלכך שפיר כהו יפה לבקש רחמים ביחוד להשכינה בלי אמצעות מלאך ומשו"ה שפיר לא קמדכר שמה דמרים ומשום דקמי שמיא גליא וכסברת רב שרירא גאון דהובא לעיל (אות ה) יעו"ש משא"כ לאינך כולוהו אינשי דמבקשים רחמים על החולה בקשתם להקב"ה הו"ל באמצעות מלאך וכיון דהמלאך אינו יודע שם החולה בעצמו בלי הזכרת שמו מפי המבקשים עליו רחמים שפיר מדינא הוא דנימא דהמבקש עליו רחמים צריך נמי להזכיר שמו של החולה וכמובן.

ולכאורה אפשר לומר דכוונת חז"ל במה דילפי להאי דינא ממשה רבינו הוא על דרך זה דמדחזינן דמשה רבינו לא קמדכר שמה דמרים בתפלתו עלה ונהי דכתיב מקרא מלא (וישלח לב יב) דיעקב אבינו בתפלתו פריש שמה במאמרו הצילני נא מיד אחי מיד עשו בע"כ לומר דטעמו דמשה רבינו בזה היתה יען דתפלתו בתמידות הו"ל ביחוד להשכינה בלי אמצעות מלאך והלכך א"צ להזכיר שמה בתפלתו משום דקמי שמיא גליא ושוב לפי טעמו דמשה רבינו בזה שמעינן שפיר דהיכא דכל המבקש רחמים על החולה ביחוד מהקב"ה

בלי אמצעות מלאך נמי א"צ להזכיר שמו של החולה מהאי טעמו דמשה רבינו הנ"ל דקמי שמיא גליא וממילא שמעינן נמי דהמבקש רחמים על החולה בפניו כיון דבכל חולה שכינה עמיה א"כ בקשת רחמים בפניו של חולה הו"ל ביחוד להשכינה עצמה ושוב שפיר א"צ להזכיר שמו מטעמו דמשה רבינו הנ"ל דקמי שמיא גליא וכן"ל.

אמנם זה אינו ומכמה טעמי חדא דא"כ הי"ל לחו"ל לאשמעינן מעקרא נמי האי מלתא דשכינה הוא למעלה מראשותיו של חולה וגם דסועד את החולה בכדי דעי"ז נדע דטעמא דהמבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו של החולה משום דשכינה הוא עמיה וקמי שמיא גליא וכעין דעל קושית הש"ס (שבת יב ע"ב) על מאן דברכו בלשנא ארמית כיון דאין מלאכי השרת נזקקין בלשון ארמית שני הש"ס שאני חולה דשכינה עמו ומייתי נמי על זה ראיא דשכינה הוא מראשותיו של חולה וגם דסועד את החולה יעו"ש והבא (ברכות לד ע"א) עיקר חסר מן הספר דנדע דהשכינה הוא עמיה וגם דמיירי דהמבקש רחמים הוא בפני החולה בכדי דעי"ז נדע כוונת הש"ס בטעמא דהמבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו משום דהשכינה הוא עמיה ויוכרח נמי לצרופי לסברת רב שרירא גאון והגם דסברתו מקורה היא (שבת יב ע"ב) וכן"ל.

ועוד דא"כ הי"ל לחו"ל לומר המבקש רחמים על חבירו בפניו א"צ להזכיר שמו בכדי דלא נטעה ונימא דלעולם ואפילו שלא בפניו נמי א"צ להזכיר שמו כיון דאמרין דהמבקש רחמים על חבירו שלא בפניו צריך להזכיר שמו וכמובן.

ועוד דא"כ דעיקר טעמא דמשה רבינו לא אדכר שמה דמרים משום דתפלתו היתה ביחוד להשכינה אכתי תמוה הא דיעקב אבינו פריש בתפלתו שם אחיו עשו הרודפו ומבקש רעתו ועיקר טעמו במה דפריש שמו כתב בזה"ק דבתפלה בעי לפרשא מלה כדקא יאות ומסברא הברורה והפשוטה הוא דתפלת יעקב אבינו בעת צרתו זו היתה נמי ביחוד להשכינה ושוב א"צ לפרש מלה כדקא יאות כיון דקמי שמיא גליא וכן"ל.

וביותר תמוה הפלא ופלא לפימ"ש המגן אברהם בשם המהרי"ל לחלק בבקשת רחמים על החולה בין בפניו לבין שלא בפניו ולומר דדוקא בפניו הוא דא"צ להזכיר שמו משא"כ שלא בפניו אפילו בבקשת רחמים על החולה נמי צריך להזכיר שמו וכיון דכל זה ילפינן ממרים דמשה רבינו בתפלתו עלה להקב"ה לא קמדכר שמה דמרים ושוב בע"כ לומר דמרים היתה בגדר חולה בפניו ובאמת זה אינו וכ"א ברור ופשוט בלי שמץ ספק דמרים היתה בגדר חולה שלא בפניו ומטעמא דעיקר סוג חולה בפניו הוא משום דשכינה עמיה והלכך היבא דהחולה הוא לפני המבקש עליו רחמים שפיר הו"ל מעליותא בגדר חולה בפניו משום דשכינה עמיה והמבקש עליו רחמים מבקש ביחוד מהשכינה דעם החולה בפניו משא"כ במרים כיון דגם אפילו בחוליה או לא

היתה השכינה עמה לסועדה דמקרא מלא כתיב (בהעלתך יב ט) ויחר אף ד' בם וילך שוב לפי"ז ליכא שום מעליותא במרים בזה דהיתה חולה בפניו כלומר דהיתה לפני משה בעת תפלתו עלה דנידוק מזה דטעמא דמשה רבינו לא קמדכר שמה דמרים משום דבקשתו עלה היתה בסוג חולה בפניו דהו"ל ביחוד להשכינה וקמי שמיא גליא ומזה נידוק ונימא דבכל חולה שהוא בגדר חולה בפניו א"צ להזכיר שמו דזה אינו כיון דמרים לא היתה כלל בגדר חולה בפניו כיון דשכינה כבר נסתלקה ממנה ממילא גם בחוליה לא היה עמה שכינה ושוב לפימ"ש המגן אברהם בשם מהרי"ל צריך להזכיר שמה ובע"כ לומר דטעמא דמשה רבינו לא קמדכר שמה דמרים משום דרוב גובריה (ע"ז ח) ושוב אין ראיא מילפותא דמרים דכל המבקש רחמים על החולה א"צ להזכיר שמו והדרא קושיא לדוכתה מנ"ל דגם אפילו חולה בפניו דשכינה עמיה דא"צ להזכיר שמו וכמובן.

(אות ח) **ולחבן** כ"ז נלע"ד דטעמא דמשה רבינו דלא קמדכר שמה מרים כ"א בסתמא רפא נא לה משום דבכל חולה איכא חששא לקטרוג משום דאתרע מוליה וכעין דאמר רבא (נדרים מ ע"א) יומא קמא דחלש לא תיגלו לאינש דלא לתרע מוליה ופירש הרא"ש (שם) וז"ל דנפיל תורא חדרו סכיני (שבת לב ע"א) ואולי בבקשה מועטת שיבקש שונאו רעתו יתוסף חליו עכ"ל יעו"ש וכבר כתב הרמ"א (יו"ד סימן של"ה סוס"ק ט) וז"ל וכן נהגו לברך חולים בבית הכנסת לקרא להם שם חדש כי שינוי השם קורע גור דינו עכ"ל ומקור מנהג זה הוא מחז"ל (ר"ה טו ע"ב) ועוד בראשית רבה (פרשה מד אות טו) יעו"ש ומכ"ל מבואר דעת חז"ל דבכל חולה איכא חששא לקטרוג ומכ"ש במרים כיון דכתיב נמי גבה (בהעלתך יב ט) ויחר אף ד' בם וילך מסברא הברורה והפשוטה הוא דבהזכרת שמה איכא קטרוג גדול ומהאי טעמא חשש משה רבינו להזכיר בתפלתו על מרים שמה מפורש ואין זה אפילו בסוג שמץ דמיון לתפלת יעקב אבינו דפריש בתפלתו שמו של עשו הרשע ומטעמא דבזה דפריש שמו של אחיו עשו הרשע לא זו דאין זה בסוג קטרוג על יעקב אף זו דזהו בגדר זכות גדול ליעקב לעורר רחמי הקב"ה להצילו מיד עשו הרשע וכמובן וכיון דמחששת משה רבינו לקטרוג על מרים בהזכרת שמה וביותר עוד דהיה נמי עלה חרון אפו של הקב"ה ברור ופשוט דבהזכרת שמה מרים בתפלתו להקב"ה יתעורר עלה קטרוג גדול ממדת הדין וכעין דאמר בשבת (נה ע"א) והלכך המציא משה רבינו בחכמתו הגדולה עצה ותכונה לעורר רחמי הקב"ה על מרים אחותו בתפלתו עלה בלי הזכרת שמה והגם דהקב"ה יודע אפילו בלי הזכרת שמה על מי מבקש מ"מ היבא דליכא קטרוג מקבל הקב"ה תפלת החוטא היבא דמבקשים עליו רחמים מעומקא דלבא וכעין משה רבינו דתפלתו על מרים היתה מעומקא דלבא ולא משום דמשה רבינו רב גובריה כ"א משום דהיתה אחותו ורחמנא לבא בעי ובאמת לאו משום קורבא לחוד להיתה אחותו דאטו משוא פנים יש בדבר וביותר עוד למשה רבינו מכח

היצורים עד הקב"ה בעצמו העיר עליו (בקנאתו על כבודו בעובדא דאהרן ומרים בהעלתך יב ז) בכל ביתי נאמן הוא כ"א לעוצם רחמנותו ואהבתו לישראל ומכללם נמי לאחותו המציא משה רבינו בחכמתו הגדולה עצה ותבונה לעורר רחמי הקב"ה על כללות ישראל לדורות עולם דיקבל תפלה כל איש יהיה מי שיהיה היכא דמבקש רחמים על חולה (כיון דריע מזליה ואיכא חששא לקטרוג) אפילו בלי הזכרת שמו ועיקר תיקון תפלה זו המציא משה רבינו בתפלתו על מרים כיון דלא היתה בגדר חולה בפניו ומשום דבאותו מעשה נסתלקה ממנה שכינה וכדכתיב (בהעלתך יב ט) ויחר אף ד' במ וילך ועי"ז היתה מרים בגדר חולה שלא בפניו ושוב מדינא הוא דבתפלה עבורה בעינן להזכיר שמה וכמ"ש המגן אברהם בשם המהרי"ל וכנ"ל ובהזכרת שמה תהא כבירור קטרוג עצום כיון דמעקרא נמי חרה בה אף ד' עד דנסתלקה מהם השכינה וכיון דלעוצם רחמנותו המציא משה רבינו בחכמתו עצה לבקש רחמים עבור אחותו מרים דיקבל הקב"ה תפלתו בלי הזכרת שמה לחששותו לסיבוב קטרוג בהזכרת שמה מצא נמי חוב קדוש למכלל בתפלתו זו כללות ישראל לדורות עולם דכל מי (יהיה מי שיהיה) דיתפלל מעומקא דלבא על חולה כיון דריעא מזליה ואיכא חששא לקטרוג אם יתפלל על החולה בהזכרת שמו דהקב"ה יקבל בעצמו תפלה זו מהמבקש רחמים על החולה אפילו בלי הזכרת שמו ובאמת כעין זה ארו"ל (דברים רבה ואתחנן פרשה ב אות ד) דבר אחר בעת ההוא לאמר מהו לאמר א"ר עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה שהרי משה אע"פ שנאמר לו (דברים ג) לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן ע"כ יעו"ש ולפימ"ש רז"ל בהסבר לשנא לאמר ברור ופשוט דאין זרות להסביר נמי תפלת משה רבינו על מרים אחותו דבאמת היתה נמי נכללת בתפלתו על אחותו תפלה כללית לכל ישראל לדורות עולם וכיון דבאמת נתרפאה מרים רפואה שלימה ע"י תפלת משה רבינו נתברך דתפלת משה רבינו על מרים דהיתה נמי בסוג תפלה כללית לכל ישראל לדורות עולם נמי נתקבלה לרצון להקב"ה דכל המתפלל על חבירו החולה א"צ להזכיר שמו ומשום דתפלה על החולה מתקבלת להקב"ה בעצמו בכדי דלא יסובב עלה קטרוג וכנ"ל.

(אות ט) ולפימ"ש (באות הקדום) מיושבים כל התמיהות דנפרטו לעיל (אות ז) והיינו חדא למה נקטו לשנא כל. חבירו. כיון דסגי לשנא המבקש רחמים על חולה לחוד ועוד דהי"ל לחז"ל לומר המבקש רחמים על החולה בפניו א"צ להזכיר שמו לפימ"ש המגן אברהם בשם המהרי"ל. ועוד מנ"ל למשה רבינו גופיה האי מלתא דא"צ להזכיר שמו כיון דבעצמו ומפי הקב"ה כתב בתורה (וישלח לב יב) דיעקב אבינו בתפלתו להקב"ה פריש שמה דעשו הרשע וביותר עוד מה דתמוה הפלא ופלא הא דכתב המגן אברהם בשם המהרי"ל לחלק בהזכרת שמו דחולה בין בפניו לבין שלא בפניו ולומר דבחולה בפניו א"צ להזכיר שמו ובחולה שלא בפניו צריך להזכיר שמו והאי חילוק

הוא לפימ"ש רב שרירא גאון דבחולה בפניו מבקש רחמים מהקב"ה והוא עם החולה והלכך א"צ להזכיר שמו דקמי שמיא גליא משא"כ בחולה שלא בפניו שוב המבקש רחמים הוא בבקשתו להמלאך והמלאך אינו מכיר בלי הזכרת שמו של החולה והלכך צריך המבקש רחמים להזכיר שמו של החולה והוא פליאה עצומה כיון דעיקר האי דינא דהמבקש רחמים א"צ להזכיר שמו של החולה ילפינן ממה רבינו דבתפלתו על מרים לא קמדכר שמה דמרים ובאמת מרים היתה בגדר חולה שלא בפניו כיון דנסתלקה ממנה שכינה וכדבארתי לעיל (אות ז) יעו"ש וא"כ בעי לאדכרי שמה וכמובן.

אמנם כמה שכתבתי ביאור כוונת חז"ל מיושבים כל התמיהות וראשון תחלה נאמר דמחלקינן בין תפלה לכולהו צרכיו לבין תפלה על חולה משום סברא דריע מזליה והלכך אין לתמוה על משה רבינו דלא הזכיר שמה של מרים כמו דיעקב אבינו פריש שמה דעשו הרשע מלבד עוד טעמא אחרינא דבארתי לעיל (אות ח) יעו"ש. ועוד בלשנא כל. חבירו. אשמעינן דבחולה כל מי שמבקש רחמים עליו בין בפניו ובין שלא בפניו א"צ להזכיר שמו כלומר דלא בעינן דהמבקש רחמים יהא בגדר רם המעלה וכעין צדיק. חכם. איש עושה פלא. והיינו משום דילפינן זה ממה רבינו דזה אינו כ"א כל המבקש רחמים ובלבד שיהא חבירו כלומר אוהב דבוק מאד דתפלתו עליו הוא באמת מעומקא דלבא וכעין דהיתה תפלת משה רבינו על מרים אחותו וגם לרבות דתפלה זו דעל החולה בין בפניו ובין שלא בפניו א"צ להזכיר שמו ומטעמא דבחולה בפניו דשכינה עמיה שוב בקשתו הוא להקב"ה בעצמו וכיון דקמי שמיא גליא שוב מסברא הברורה הוא דנימא דא"צ להזכיר שמו משום חששא לקטרוג כיון דריע מזליה משא"כ בדאינו מזכיר שמו נהי דקמי שמיא גליא מ"מ כיון דליכא קטרוג ממדת הדין כיון דלא ידוע שמו להמקטרג שוב הקב"ה מקבל שפיר תפלת המבקש רחמים עליו ולא פש תו כ"א בחולה שלא בפניו בזה איכא טעם אלים ותקיף דא"צ להזכיר שמו של החולה והיינו כיון דחזינן דמשה רבינו לא קמדכר שמה דמרים דהיתה חולה שלא בפניו כיון דנסתלקה ממנה שכינה בחרון אף (וכדבארתי כ"ז היטב לעיל סוף אות ז יעו"ש) ונהי דבחולה שלא בפניו הכרח גמור להזכיר שמו והגם דבמשה איכא למימר שאני משה דרב גובריה (ע"ז ח) והיינו דלפי דמשה רבינו לעולם בקשתו הוא להקב"ה בעצמו והלכך אפילו שלא בפניו נמי א"צ להזכיר שמו ומשום האי סברא דקמי שמיא גליא מ"מ כיון דחזינן דחז"ל (ברכות לר ע"א) ילפי ממה רבינו לכ"ע דגם בחולה שלא בפניו אינם צריכים להזכיר שמו של החולה ונהי דכב"ע ליכא טעמא דקמי שמיא גליא משום דבקשתם הוא באמצעות מלאך בע"כ לומר דזהו משום דברור ופשוט לחז"ל דתפלת משה רבינו על אחותו דהיתה בגדר חולה שלא בפניו כיון דמעקרא באותה מעשה נסתלקה ממנה שכינה בחרון אף לא היתה על מרים אחותו לחוד כ"א בתפלתו

זו על אחותו הפעיל נמי לכללות ישראל לדרורות עולם וכדבראיתי כ"ז היטב לעיל (באות הקדום) יעו"ש.

והנה באמת התפשטות פעולה קדושה לדרורות עולם אינה בגדר זרות ומשום דלהדיא כתב הרמב"ם ז"ל בספר המצות (מ"ע לה) וז"ל הוא שצונו שיהיה לנו שמן עשוי על מתכונת המיוחד מוכן למשוח בו כה"ג שיתמנה וכו' וכבר נמשח בו המשכן וכל כליו לא ימשחו בו הכלים לדרורות כי בבאור אמרו בספרי שבמשיחתן של אלו רוצה לומר כלי המשכן הוקדשו כל הכלים לעתיד לבא וכו' עכ"ל ומקורו (ספרי פרשת נשא) דתניא רבי אומר וימשחם ויקדש אותם ומה ת"ל וימשחם ויקדש אתם מגיד שבמשיחתן של אלו הוקדשו כל הכלים לעתיד לבא וכו' עכ"ל ובמדרש ויקרא רבה (פרשה לה) ובשיר השירים רבתי (פרשה ד) שרה אמנו ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה ונגדרו כל הנשים בזכותה יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו ישראל בזכותו עכ"ל יעו"ש הרי מבואר ומפורש בתוה"ק שבכתב ושבע"פ מוסכם בפשיטות לחז"ל דתוקף פעולה קדושה מתפשטת נמי לדרורות עולם שוב מסבירא הברורה והפשוטה הוא דנימא דתפלת משה רבינו לטובת אחותו והיתה בגדר חולה מסוכנת שלא בפניו ונוסף עוד דהיה עלה קטרוג גדול עד דלעוצם הקטרוג חשש משה רבינו להזכיר שמה דלא יסובב עלה קטרוג העצום דרמיא עלה ותפלת משה רבינו עלה היתה בגדר דהקב"ה ירחם עליה וירפאה בלי שום שמץ הזכרת שמה לשום בריה זולת הקב"ה דקמיה גליא אין שום ספק דמשה רבינו ברוב אהבתו ומסירת נפשו על ישראל כלל בתפלתו זו על מרים נמי התפשטותה לדרורות עולם דבאם יהא חולה מסוכן שלא בפניו דהחכם ואיכא חששא לקטרוג היכא דיתפללו עליו בהזכרת שמו דבכה"ג יקבל נמי הקב"ה התפלה שמתפללין עליו בסתמא בלי הזכרת שמו ומשום עוצם מסירת נפשו על ישראל באהבתו אותם ובאמת מלבד כל הנ"ל מפורש נמי להדיא (במדרש רבה ואתחנן אות ד) דמלתא כעין זו עבד נמי משה רבינו בעצתו הטובה לישראל וכהובא לעיל (סוף אות ח) יעו"ש היטב.

(אות י) **והנה** לפימ"ש להסביר כוונת חז"ל בתפלת משה רבינו על מרים בלי דקמדר שמה מרים אפשר להבין הא דדרש ר' פנחס בר חמא (ב"ב קטז ע"א) כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנאמר (משלי טז יד) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה ופירש רשב"ם וז"ל חמת מלך היינו צער שבאה לו חימה מאת המקום מלאכי מות היינו חולה שנוטה למות: יכפרנה יקנחנה עכ"ל יעו"ש.

ותמוה מכמה טעמי חדא הא דנקט כל שיש לו חולה בתוך ביתו בפשיטות הי"ל לומר מי שחלה ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים ועוד מלשנא דגמרא ויבקש עליו רחמים משמע דהליכתו להחכם עקרו דיבקש עליו רחמים ומ"מ אפילו בבקשת החכם להתעורר עליו רחמים מהקב"ה נמי רפואתו מתלא תליא וקאי וכתנן (ברכות לד ע"ב) אמרו עליו רבי חנינא בן דוסא שהיה

מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת וכו' אמר להם אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ובגמרא שם יליף לה מקרא דכתיב (ישעיה נז) בורא ניב שפתים שלום וגו' ופירש"י וז"ל כשהניב בריא באדם או מובטח על השלום עכ"ל יעו"ש מבואר מסתימת המשנה במעשה רב דרבי חנינא בן דוסא דגם בתפלת החכם לא ברירא מלתא דתהא מקובלת ובאמת מסבירא הוא דא"כ אין במציאות למיתת אדם ח"ו ומשום דכל אחד ואחד ילך לחכם דאיכא בכל דור ודור דיבקש עליו רחמים ויחיה וכיון דעיקר כוונת הגמרא במ"ש ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים הוא לומר דבקשת החכם להתעורר על החולה רחמים מהקב"ה מציאות הוא דתקובל וקרוב הדבר דיתרפא בזכות תפלת החכם וכמו דהיה ברבי חנינא בן דוסא וא"כ מאי מייתי הגמרא ראיא להאי מימרא מקרא דכתיב (משלי טז) ואיש חכם יכפרנה וכפירוש הרשב"ם יקנחנה דמשמעו הוא לדבר ברור דלעולם הוא יכפרנה ועוד דבמועד קטן (טז ע"ב) בקרא דכתיב (שמואל ב כג) נאם דוד בן ישי וגו' צדיק מושל יראת אלקים וגו' מאי קאמר וכו' לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזירה ומבטלה ופירש"י וז"ל צדיק מושל בי ומבטלה עכ"ל יעו"ש וכיון דכבר אמרה דוד דצדיק בכחו לבטל בתפלתו גזירת הקב"ה א"כ מאי חידש שלמה בזה דאמר דאיש חכם יוכל לכפר חמת מלך מלאכי מות וכו"ל ועוד כיון דרוד נקט בלשוננו תואר צדיק דהוא הוא המושל בהקב"ה לבטל גזירתו יתעלה מדוע שלמה בנו נקט לשנא ואיש חכם יכפרנה ולא נקט נמי לשנא וצדיק יכפרנה וכלשנא דרוד ובאמת הני שינויי טעמא בעי וכמובן.

וביותר תמוה הפלא ופלא כיון דבאמת עיקר בקשת רחמים ותפלה דמתקבלת תליא בצדקות ובחסידות דהמבקש רחמים והמתפלל וכדאמר בברכות (כ ע"א) מ"ש ראשונים דמתרחיש להו ניסא ומ"ש אנן דלא מתרחיש לן ניסא אי משום תנויי וכי הוה מטי רב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה ואנן קא מתנינן שיתא סידרי וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצין וכו' אמר הויות דרב ושמואל קא חזינן הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואלו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מטרא ואנן קא מצערינן נפשין ומצוח קא צוהינן ולית דמשגח בן א"ל קמאי הוה קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם עכ"ל יעו"ש וא"כ כיון דמבואר בגמרא לברירא מלתא במעשה רב דעיקר דנתקבלה תפלה ובקשת רחמים תליא בצדקות ובמסירת נפש בעבודת השי"ת דהמתפלל ולאן בחכמה תליא מלתא שוב לפי"ז למה תלה לה שלמה במעלת חכם הי"ל למנקט ולומר בלשנא וצדיק יכפרנה וכדאמר דוד אביו וכו"ל וכמובן.

אמנם לפימ"ש לעיל (אות ח) דתפלת משה רבינו על מרים היתה בלי הזכרת שמה יען דמרים בחוליה היתה בסכנה גדולה ובסוג מת ונוסף עוד עלה חרון אפו של הקב"ה עד דנסתלקה שכינה ממנה והלכך המציא משה רבינו בחכמתו תחבולה בבקשת רחמים עלה בלי הזכרת שמה ותפלתו היתה להקב"ה

בעצמו דבעת צרה גדולה כזו דמרים היא מסוכנת ובסוג קרוב למיתה ואיכא עלה קטרוג עצום עד דע"ז נסתלקה ממנה נמי שכינה והגם דבכל חולה שכינה עמיה וליכא עוד שום תקוה לבקשת רחמים יען דלבקשת רחמים בעי להזכרת שם וגבה איכא בהזכרת שמה קטרוג עצום דמרת הדין ובוה הפעיל משה רבינו בבקשת רחמים מהקב"ה דהוא ירפאה בעצמו ובלי הזכרת שמה דמרים בכדי דלא יסובב עלה קטרוג העצום ובתפלתו זו דהיתה ביחוד להקב"ה וב"י הזכרת שמה דמרים נכללה נמי בקשת משה רבינו לכללות ישראל לדורות עולם ובפעולת התפשטות תפלת משה רבינו על מרים דהיתה נמי בלי הזכרת שמה דמרים וכיון דבאמת נתקבלה תפלת משה רבינו על מרים ונתרפאה שוב מבומר דעל ר"י סוג חולה בדמיון למרים איכא נמי תיקון גדול לרפואה בהתפשטות תפלת משה רבינו לדורות עולם וכל מי דמבקש רחמים על חולה מסוכן קרוב למיתה ושלא בפניו תפלתו זו נתקבלת להקב"ה בלי הזכרת שמו של החולה וישועה קרובה לבא בבירור וכ"ז בהתפשטות תפלת משה רבינו על מרים לדורות עולם על כללות ישראל וכדבארתי כ"ז היטב לעיל (אות ח ט) יעו"ש.

ולפ"ז מובן שפיר הא דדרש רבי פנחס בן חמא (ב"ב קטז ע"א) כל שיש לו חולה בתוך ביתו והכוונה בזה דהוא מסוכן ונוטה למות וכדפירש"ם והיינו משום דנפקא ליה מרבתיב (משלי טז) חמת מלך מלאכי מות (וכהובא לעיל) אז איכא נמי תיקון להאי חולה דיתרפא והיינו דילך הוא (דבכיתו מוטל החולה) להחכם ולא דהחכם יבא לביתו דהחולה שם אז יהא זה בגדר חולה בפניו נהי דאיכא בזה מעליותא דא"צ להזכיר שמו וכמ"ש המגן אברהם בשם מהר"ל וכמו שהסברתי בשם רב שרירא גאון (וכהובא לעיל אות ה יעו"ש) מ"מ כיון דהוא חולה נוטה למות טפי עדיפא דיהא בגדר חולה שלא בפניו ובוה רפואתו בבירור מכח תפלת משה רבינו על מרים בהתפשטות לכללות ישראל לדורות עולם והלכך ילך הוא (דהחולה מוטל בביתו) להחכם ובוה הו"ל חולה שלא בפניו ואז יבקש החכם עליו רחמים ורפואתו תהא ברורה משום התפשטות תפלת משה רבינו על מרים ולכללות ישראל לדורות עולם.

(אות יא) זאת תורת העולה ממה שכתבתי דהגם דמוסכם בחז"ל דלכל סוגי בקשות ותפלות וגם לרבות ביטול גזירות דנגזרו מהקב"ה תליא דוקא בצדקות וחסידות דיקובל תפלתו מ"מ בחולה הנוטה למות וכבר אמסר דינו למלאך המות שוב אין כח לשום צדיק וחסיד לבטל כ"א לחכם וזהו חידושו דשלמה במה שאמר (משלי טז) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה ולכאורה תמוה מנ"ל לשלמה האי מלתא ובע"כ לומר מהאי עובדא דמשה רבינו בתפלתו על מרים דהיתה מסוכנת בחוליה ובסוג מת עד דנסתלקה ממנה שכינה בחרון אפו ואפילו בחוליה ומ"מ נתרפאה בתפלת משה רבינו ומשום דהמציא תחבולה בחכמתו ובהתפשטות כח בקשתו על כל חולה מסוכן

בדומה לחולי דמרים ובגדר חולה שלא בפניו וכנ"ל ובוה מובן שפיר הא דשלמה נקט (משלי טז) לשנא ואיש חכם יכפרנה ולא נקט לשנא צדיק או חסיד ומטעמא כיון דעיקר כח תפלה על חולה מסוכן שלא בפניו ולא בהזכרת שמו הוא מהתפשטות תפלת משה רבינו על מרים דהיתה נמי בגדר תחבולה וחכמה דהמציא משה רבינו בחכמתו להתפלל על מרים וכןבארתי לעיל (אות ח ט) יעו"ש הלכך בעינן דיונה נמי על האי איש המבקש רחמים על חולה מסוכן שלא בפניו ולא בהזכרת שמו תואר חכם כיון דעיקר כח תפלתו זו דהמבקש רחמים על סוג חולה הנ"ל הוא מהתפשטות תפלת משה רבינו דהיתה בגדר חכמה וכנ"ל וכ"ז לע"ד ברור בס"ד.

(אות יב) ולחבת הקודש לא אמנע להעתיק דברצדיק וחידוש דראיתי מכבר בספר דורש טוב והוא חיבור יקר קובץ דברים מרבינו הקדוש איש אלקים הבעש"ט ותלמידיו הקדושים זצ"ל והנני להעתיקו (והוא ברף ל"ד בהספר ובשם ספר תולדות אהרן ויקהל) וזה לשונו.

שמעתי כשמתעורר מלחמה בעולם צריכים לומר פלפול וחרוד' כי כל דבר שבעולם היא הכל בתורה שהיא חיות כל עלמא ולכך כשיש מלחמה מסתמא כבר נעשה צירופים בתורה וצריך לומר פלפול וחילוק בגמרא ולהפוך כל זה וכח זה נתן לנו משה רבינו ע"ה כמו שאנו לומדים הפירוש בגמרא כך צריכים כל עולמות להתנהג הן עולם התחתון הן עולמות עליונים וכו' עכ"ל יעו"ש וזהו כעין ראיה למה שכרתי דתפלת משה רבינו על מרים היתה בהמצאת תחבולה וחכמה להפוך עוצם הסכנה דהיתה על מרים בחרון אפו של הקב"ה כזה דהתפלל עלה בלי הזכרת שמה ובגדר חולה שלא בפניו וכנ"ל וכח תפלת מרע"ה זו התפשטה נמי על כללות ישראל לדורות עולם וכנ"ל.

(אות יג) והנה מה שכתבתי בהסבר כוונת תפלת משה רבינו על מרים דהיתה תפלתו בגדר תחבולה וחכמה ועפ"י הסברתי נמי כוונתו חז"ל (ב"ב קט"ז ע"א) במה דדרשו בקרא דכתיב (משלי טז) ואיש חכם יכפרנה ומשום דכ"ז הוא בגדר חכמה ובסוג צדקות וחסידות ליכא בכה"ג שום תיקון אחר דגזר דין כבר נמסר למלאך המות וכדבארתי באותיות הקודמות יעו"ש ומכ"ז מבואר דלפעמים בהכרח להשתמש בחכמה היכא דליכא תיקון בצדקות ובחסידות וכמ"ש נמי בשם רבינו הקדוש הבעש"ט ותלמידיו זצ"ל (וכהובא באות הקדום) יעו"ש נלע"ד עוד להסתייע להאי סברא ממ"ש רז"ל (במדבר רבה סו"פ בלק) בעובדא דזמרי וז"ל להודיעך כמה הזנות מרחקת שוה יחיד ועל ידו נפלו כ"ד אלף מישראל זה שאמר הכתוב (משלי טז) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה וגו' משל למלך שהיה עובר וסיעה של נערים עומדים וקלל אחד מהם את המלך נתמלא המלך עליהם חמה בא תושב אחד שהיה ביניהם ונתן משטר אחד לאותו שקלל את המלך מיד שככה חמתו של מלך כך מי גרם להקב"ה שתשיב חמתו ולא נתכלו כל ישראל הוי אומר זה פנחס

לקיים מה שנאמר (משלי טו) ואיש חכם יכפרנה ע"כ יעו"ש ולכאורה אינו מובן מה חכמה היתה זה כמה שהרגו לזמרי כיון דעיקר הריגתו דפנחס לזמרי היתה משום גדר קנאים פוגעין בו א"כ הו"ל זה כגדר צדקתו וחסידידותו דפנחס לקנא קנאת ד' ואיזה סוג חכמה הוא זה עד דרו"ל הניחו עליו ע"י קנאתו לד' תואר ואיש חכם יכפרנה טפי שייך לומר עליו ואיש צדיק או ואיש חסיד יכפרנה וכמובן.

ויתכן לפי"מ דארו"ל (שם אות כו) וירא פנחס וגו' ויקם מתוך העדה וכו' ולקח רומח בידו וכו' כיון שהגיע אצלם אמרו לו למה באת אמר להם אף אני באתי לעשות צרכי הניחוהו ונכנסם שאלמלא כן לא הניחוהו ליכנס ע"כ ופירש במתנות כהונה וז"ל שאלמלא כן בא המדרש לפרש לנו איך התיר לעצמו לומר אף אני אעשה צרכי וכו' עכ"ל יעו"ש וכ"ה נמי בסנהדרין (פב ע"ב) בעובדא זו דפנחס בקנאתו על פרצת זנות דומרי בפרהסיא ולקח רומח בידו נשען והולך על מקלו וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון אמר היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון אמרו הניחו לו אף הוא לעשות צרכיו נכנס התירו פרושין את הרבר ע"כ יעו"ש ומזה מכואר דקנאתו דפנחס היתה באמצעות פעולת חכמתו דלולא דהשתמש בחכמתו ובתחבולת ערמתו לא הניחוהו ליכנס וממילא היה ח"ו כליה לישראל ובוה דבערמה הטעה אותם לומר דלעשות צרכיו הוא נכנס נהי דזהו כגדר גנאי ובושה ברנע זו מ"מ ויתר פנחס על כבודו בכדי לקנאות קנאת ד' צבאות ובעוצם ערמתו וחכמתו מצורף לחרפתו דהטיל על עצמו נמי דופי עון דלעשות נמי צרכיו רוצה לנכנס הציל כל כללות ישראל ח"ו מהשמדה וכליה מה דצדקתו וחסידיותו וקדושתו לא היה יכול להציל והלכך הונח עליו מרו"ל האי תואר חכם בקרא דכתיב (משלי טו) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה ומסברא הוא דנימא דגם סוג חכמה זו עם דאיכא שמץ דופי נמי למד ממש רבינו וזהו כמו שכתבתי (באות הקדום) בשם תלמידי רבינו הקדוש בעש"ט זצ"ל.

ובעיקר מה שכתבתי (לעיל אות ח) בכוונת הש"ס (ברכות לד ע"א) כל המבקש רחמים א"צ להזכיר שמו נלע"ד דהגם דאיכא מבוכה בגדולי המחברים דהיכא דאחו"ל לשנא אין צריך אי ר"ל דלכתחלה הוא דאין צריך ומ"מ אי בעי למעבד שפיר עבד וליכא איסור בדבר מ"מ בהא דאחו"ל כל המבקש רחמים א"צ להזכיר שמו רצה לומר דאין צריך להזכיר שמו ואיכא נמי איסור חמור להזכיר שמו ומטעמא דכיון דלפי"מ שבארתי מיירי האי מימרא בחולה שלא בפניו והוא חולה מסוכן דאתרע מזלי ואיכא חששא לקטרוג גדול עד דעל זה איכא תפלת משה רבינו דהקב"ה יקבל תפלתו בלי הזכרת שמו ויתרפא רפואה שלימה מתפלת משה רבינו דהיתה על מרים ונתפשטה נמי לדורות עולם לכללות ישראל וכנ"ל.

מודעא רבא לאורייתא

הנה הא דהרפסתי בחיבורי הנוכחי האי ענינא תפלה: ותפלה על החולה: דאין זה שום שייכות להאי ענינא **צירות ישראל** יען דבעוסקי בהאי ענינא באיסור חמור טובא נשואי התבוללות (ציוויל עהע בלע"ז) ובררתי בכמה ספרים דהוצאתי לאור חומר האי איסורא וגם לרבות דמה"ל לית בהו תיקון בגירות ושכל השמדות דהיה בזמנינו דנשרפו ונהרגו במיתות משונות ששה מיליונים נפשות מאחב"י מהצורך האכזר היטלער וחבורתו ימ"ש וזכרו עיקר וגרמו לכל זה היו כל הרבנים מכמה דורות דהתירו בתיקון גירות לאחר דכבר היו בנשואי התבוללות כמה שנים והגם דעד כה הוצאתי לאור בס"ד ד' חיבורים רב הכמות והאיכות לברר חומר האי איסור וגם לרבות דלית להו תיקון בגירות והראיתי לדעת דכל הרבנים (מדורות הקודמים) דהתירו זה לכתחלה טעו בזה ושלחתי כל חיבורים הנ"ל לכל גדולי חכמי ישראל דבזמנינו וכל מה דבררתי היה קול קורא במדבר ובנותן טעם לפנם היתכן דכל הרבנים המפורסמים לגדולי וחכמי ישראל יטעו בזה וכעת בעת עוסקי בהרפסת חיבורי הנוכחי **צירות ישראל** קבלתי מכתב מכבוד ידידי הרה"ג רבי ישכר דוב פינקעלשטיין ובו הציע לפני כל מה שכתבתי לעיל (אות א) בענין תפלה ועל מה שכתבתי לו תשובתי (על שאלתו זו והוא מן אות ב עד סוף אות ה) הודיע לי אח"ו דהצעתו בבירור האי ענינא כתב הרב הגאון הקדוש בעל המחבר ספר תפארת שלמה דהיה מפורסם בדורו לחד מגדולי הרבנים ואדומורי"ם דמדינת פולין והוא הרה"ק דק"ק ראדאמסק זצ"ל ובעיוני בזה ראיתי דכ"ה מפורש בספר תפארת שלמה מהרב הגה"ק הנ"ל ונשתוממתי יען דכל מה שהבין בכוונת התוספת הנ"ל הוא טעות גמור והלכך צרפתי האי ענינא דמזה יבואר דאין זרות לומר אפילו על מי דגובה ארזים גבהו דלפעמים שנה בזה ובאמת מי לנו גדול מר"ע ומ"מ אחו"ל (יומא עה ע"ב) לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי ר"ע וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם ע"כ יעו"ש והנה מלבד דאמרו לו מפורש טעית שלחו לו ע"י אנשים דיאמרו לו שמו בלא שום תואר רבי כ"א עקיבא לחוד ומלבד דרבי ישמעאל אמר זה עוד חז"ל דסדרו הש"ס כתבו זה ולא חשו לכבוד ר"ע דשמו הולך מסוף עולם ועד סופו והאי מלתא אינו נוגע בעונש השמדה וכליה ח"ו ומ"מ לא חששו לכבודו דר"ע

להודיעו ולפרסמו בשמו עקיבא לחוד ולומר לו עקיבא טעית ולסדר זה בש"ס לדורות עולם ובזמנינו אכשור דרי בעוה"ר במבורר טעות להתיר איסור דגורם השמדה וכליה ולא זו דגורם כ"א גרם דנשמדו ונשרפו ששה מליונים נפשות מאחב"י בחומר האי איסור ומ"מ חוששין לכבודם דהני דהתירו האי חומר איסור בהתירים מזויפים ופלפולים עקומות להסיר המכשול דגורם להשמדה וכליה חס ושלום וכעת אקוה דגדולי חכמי ישראל דבזמנינו יטו אוזן קשבת לדברי מך ושפל ערך כמוני ויתועדו יחד לברר כל מה שבארתי ובררתי ולאסוקי האי שמעתא ברוב דיעות וכפי התורה ובזכות זה יקום הבטחת השי"ת (פנחס) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום אמן וכי"ר.

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוה מדבריה סופרים דחמורה מדבריה תורה והיינו במקום שאין אנשים השתדל להיות איש וביותר במצוה דשקולה ככל התורה כולה ובלב קרוע ומורתח אועק ואשוע.

מי לדי אלי

היות דרור המדבר עשו עגל אחד. ירבעם בן נבט עשה ב' עגלים אחד בבית אל ואחד בדרן. וכעת בזמנינו מדינת ישראל בהסכמת כל המפלגות ומכללם היראים עשו עגל שלישי והעמידו עגל זה מסוה עולם ועד סופה בזה דהרימו תואר ציר. צירות. לדרגת שגירות דזהו בגדר עגל גמור ממש כעגל דעשו דור המדבר (וכדברארת כל זה באר היטב בחיבורי הנוכחי).

ולמודעי אני צריך דאיניני ח"ו ממפלגה דמתנגדת למושלי במדינת ישראל (וכידוע ממה שהדפסתי בחיבוריי לטובת מדינת ישראל ומושליהם) ועיקר זעקתי ושועתי בזה משום דפעולה זו אסון נורא לכללות ישראל ובביטול פעולת עגל זה אולי ישכך בזה חרון אפו של השי"ת וישוב ירחמינו ויגאלנו בגאולה אמתית בגשמיית וברוחניות הכ"ד הכותב וחותרם.

שמריה מנשה הכהן אדלר.

תם ונשלם שבת לבורא עולם.

שיל"ת ה' יתרו תשי"ג דארקינג יע"א

החיים השלום וכט"ס לכבוד ידידי וחביבי הרב הגאון המפורסם בחיבוריו היקרים כש"ת רבי דוד שליט"א למשפחת פֶּלֶרמאן רב ואב"ד בק"ק מחזיקי הדת בעיר מאנשעסטער יצ"ו.

אחדש"ת מכתבו מיום אתמול ד' יתרו קבלתי כעת והנני להשיבו על אתר.

הנה כמה שכתבתי בחיבורי הנוכחי (כפנים בענין תפלה אות א) הערה בתורד"ה לניסא וכו' (ב"מ קו ע"א) כתב כת"ר וזה לשונו והנה תמה אני על הדר"ג שכל רו לא אניס ליה אשתמיטתיה גמרא ערוכה (תענית ח ע"ב) היכי נעביר ניבעי רחמי אתרתי (כפנא ומותנא) לא אפשר ובגמרא שם ומנלן דלא מצלינן אתרתי דכתיב (עזרא ח) ונצומה ונבקשה מאלקיננו על זאת מכלל דאיכא אחריתא יעו"ש בגמרא ולדעתי העני' לזה כוונת התוספת ז"ל ע"כ ממה שנוגע למה שכתבתי לכת"ר בהערה לתוספת ב"מ (קו ע"א) הנ"ל ועל זה באתי כעת בתשובתי לכת"ר ולגול מעלי השגתו לשווא נפשי ממש כטועה בדבר משנה דז"א דלא נעלם ממני האי גמרא ערוכה ומפורשת (תענית ח ע"ב) וכ"א עיקר דכתבתי הערה זו לכת"ר משום דאי אפשר להעמיס כוונת התוספת (ב"מ קו הנ"ל) דסמכו (במה שכתבו בתירוצם) על הא דאחז"ל (תענית ח ע"ב) וכסברת כת"ר להעמיס בכוונת התוספת דז"א (וכמו שאבאר) ושוב לפי"ז הערה על התוספת דהצעתי אתמול במכתבי לכת"ר במקומה עומדת וכעת לעיקר השגתו דמר וזה החלי בס"ד.

הנה מה שכתב כת"ר דכוונת התוספת בתירוצם הוא משום דסמכו על הא דאחז"ל (תענית ח ע"ב) דלא מצלינן אתרתי תמוה ומתרי טעמי חדא דבאמת עיקר טעמא דלא מצלינן אתרתי הוא דוקא בצבור כיון דילפינן לה מדכתיבי קראי (עזרא ח כג) ונצומה ונבקשה וגו' (דניאל ב יח) ורחמין למבעא קראי על רוא דנא די לא יהובדון דניאל וחברוהי עם שאר חכימי בבל ע"כ והתם בצבור מיירי דהיו רבים ועיקר טעמא דבצבור לא מצלינן אתרתי הוא כעין דאמר בתענית (יד ע"ב) לפי שאין מטריחין את הצבור יותר מדאי וכ"ה בירושלמי תענית פ"א הלכה ז יעו"ש והיינו דאי נימא דמדינא הוא למצלינן אתרתי צרות בע"כ דנימא נמי דמתענין ומתריעין על כל צרה וצרה בפני עצמה ולא אמרינן דתענית אחד עולה לתרי צרות ושוב בעינן דנימא למקבע תרי תעניות כיום אחר יום וזהו טרחא יותר מדאי ולהדיא כתב הרמב"ם ז"ל בפ"א הלכה ה מהלכות תעניות וז"ל תעניות אלו שגזרין על הצבור מפני הצרות אינן יום אחר יום שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בדבר זה עכ"ל יעו"ש ובה מוכן שפיר הא דכתיב באו"ח (סימן תקע"ו ס"ק טו) וז"ל ציבור שהיו להם ב' צרות אין מבקשין רחמים אלא על אחת מהן דכתיב ונצומה ונבקשה מאלקיננו על זאת וכו' ובמג"א שם כתב על זה וז"ל

אבל כשיש צרה אחת יכולים להזכיר בתפלתם גם צרות אחרות וכ"ה בכמה פיוטים וסליחות עכ"ל יעו"ש ולכאורה אינו מובן וטעמא בעי ובע"כ כמ"ש דהיכא דמבקשים רחמים א"ז בסוג בקשה גמורה כ"א בצירוף תענית ושוב אי נימא לבקש רחמים על תרתי צרות בעינן נמי תרתי תעניות וממילא בעינן לתענית יום אחד יום זהו אין רוב הצבור יכולין לעמוד משא"כ להתפלל לחוד בלי בקשת רחמים גדולים דלזה לא בעינן תענית שפיר אפשר להתפלל אתרתי ביחד ובוה מובן שפיר הא דבש"ע כתב המחבר והמג"א וכמובן. ושוב לפי"ז כיון דבתוספת (ב"מ קו ע"א) הנ"ל לא מיירי בצבור כ"א ביחיד המתפלל על פרנסתו דתבואה בשדהו יצמח כטוב שפיר מדינא הוא להתפלל נמי על כמה מינים וכמובן.

ועוד אפילו בצבור נמי אמר בירושלמי תענית פ"א הלכה ז ובפ"ד סוף הלכה ג רבי חגי בשם רבי זעירה שאם היו שני דברים כגון עצירת גשמים וגוביי מתריעין עליהן ופירש בקרבן ערה וז"ל כיון דשניהם על הצלחת תבואה קאתינן עכ"ל.

וביותר מפורש במדרש איכה רבתי א (אות נה) בחמישי היו מתעניין על המעוברות שלא יפילו ועל המניקות שלא ימותו בניהם. והלא אין מתעניין על שני דברים כאחד כדכתיב (עזרא ח) ונצומה ונבקשה מאלקינו על זאת. וכתוב אחד אומר בדניאל (ב) ורחמין למבעי מן קדם אלהי שמיא על רוא דנא ולא על תרין. אלא כההיא דאמר רבי חייא בר אבא על עצירת גשמים וגלות מתעניין עליהן בבית אחת ופירש במתנות כהונה (שם) וז"ל על עצירת גשמים וגלות י"ל שהוא כדבר אחד לפי שע"י עצירת גשמים הגלות בא כדכתיב ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו' ואבדתם מהרה. ובירושלמי פרק בתרא דתענית גרס גשמים וגובאי והם ודאי דבר א' ששניהם גורמים בצורת וכן כאן שלא יפילו המעוברות ושלא ימותו בני המניקות דבר אחד הוא עכ"ל יעו"ש וכיון דמבואר דכל אלו בסוג דבר אחד נינהו ואפילו בצבור ונהי דבאמת המה גופין מוחלקין ודברים נפרדים מכ"ש ביחיד בסוג כזה דמצלינן אפילו על תרתי ושוב לפי"ז מסבירא הברורה והפשוטה הוא דהא דכתבו תוספת (ב"מ קו ע"א) הנ"ל דבסתמא לא היה מקבל תפלתו של זה שיצליח כל מה שיוזע אלא למי שמתפלל על מין אחד של חטין משא"כ אם מתפלל שיצליח כל מה שיוזע לא תתקבל תפלתו דטעמא הוא משום דלא מצלינן אתרתי מיני (וכדאמר בתענית ח ע"ב וכסברת כת"ר וכנ"ל) דז"א והם ושלום להעלות סבירא זו על הדעת ורחמנא נצלן מהאי דעתא כיון דבכה"ג דתפלה זו הוא בסוג תפלה על כל מה שיוזע בשדה זה דיצמח יפה זהו בסוג תפלה על דבר אחד ואפילו בצבור יכולין להתפלל בבית אחת וכדבארתי לעיל ומכ"ש ביחיד דבוה מיירי תוספת (ב"מ ק"ו) הנ"ל ושפיר הערה זו על התוספת צודקת לכאורה כמה שכתבו בישוב תמיהתם ומכ"ז מבואר דמ"ש

כת"ר להשיג על הערה זו דכתבתי ומשום ראשמוטי לי גמרא ערוכה (תענית ח ע"ב) ולהצדיק כוונת התוספת דיסודה הוא גמרא הנ"ל דזה אינו ונהפוך הוא דכל מה שכתב כת"ר בהסבר כוונת תוספת הנ"ל מופרך ממאי דמוסבם בש"ס ובירושלמי ובש"ע או"ח וכ"ז ברור ופשוט. ובאמת עיקר כוונת התוספת הוא כמו שבארתי בפנים בענין תפלה (מן אות ב עד סוף אות ה) יעו"ש.

והנה על מכתבי זה השיב לי כבוד הרב הגאון הנ"ל מכתב גלוי וזה לשונו.

ב"ה עש"ק יתרו ה' תשי"ג בארנמוטה יע"א.

כבוד יד"נ הרב הגאון הגדול וכו' כש"ת

מוהר"ר שמריה מנשה הכהן אדלר שליט"א.

אחר דשהד"ג מכתבו הגיעני. ואף כי הצדק אתו לחלק בין יחיד לצבור אבל כעין סמך לזה הוא ואין די ספרים פה לעיין ולכרר ואפשר שתירוצם של התוספת הוא באופן זה שלא כתבו בדרך קושיא ותירוץ רק בתימה שקשה לתרץ כמ"ש ספרי הכללים שבכל מקום שכתבו תימה לא נתיישב בתירוצם לגמרי ורק דרך סמך כתבו כן. או אפשר שכוונת התוספת שכתבו דבסתמא ולא כתבו דמסתמא. היינו כשמתפלל בסתם ולא פרט בתפלתו מה שמבקש צריך לנס שיקובל תפלתו ע"ד שאמרו בתענית (ד ע"א) שלשה שאלו שלא כהוגן היינו שלא פרטו בתפלתם בקשתם כי הרוצה שיקובל תפלתו צריך לפרוט בקשתו — ואין אני עומד על דעתי בזה רק בביתי פה אין לי לחם ושמלה לא מקרא ולא משנה ולא גמרא. ואי"ה כשאשיב לביתי לשלו' אשובה אראה דו"ש הדר"ג בכבוד ובהוקרה רבה.

דוד פֶּלְדֶּרמַן בן פיגא.

והנה לאחר מכתבו הגלוי מיום עש"ק יתרו קבלתי ביום ב' פרשת משפטים מכתבו מיום א' משפטים וזה לשונו ועתה אברר דברי שכתבתי בגלוי' בעש"ק. דלכאורה מדוע נחשב לשאלה שלא כהוגן הלא בוודאי אליעזר לא היה רוצה בבעלת מום. וכן שאול המלך בעבד או ממזר וכן יפתח בטח היה רצונו וכוונתו לדבר טהור וכ"ש שלא עלה על דעתו שתהיה בתו. והקב"ה הלא יודע תעלומות לב. אבל מלכותא דארעא כמלכותא דרקיע. וכמו למשל אם עורכים בקשה למלך אם אינם פורטים הבקשה כהוגן אזי פקידי המלך ידחו אותה ואינה רצויה להציע לפני המלך כן הוא במלכותא דרקיעא. יש מקטרגים שאם יש למצוא פגם בתפלתו דוחין אותה וכמו שארז"ל בסנהדרין פרק נגמר הדין לעולם יבקש אדם רחמים שיהיה הכל מאמצין את כחו ולא יהי לו צרים מלמעלה היינו שמלאכי השרת יעזרוהו שתקובל תפלתו ושלא

ימצאו מקטרגים ומסטינים פגם בתפלתו ולא יקבלו אותה לפיכך נחשב לשאלה שלא כהוגן לפי שלא פירשו בשאלתם. וכן כאן כוונת התוספת דאם מתפלל בסתם שיצליח כל מה שיזרע לא היה הקב"ה מקבל תפלתו של זה אם לא שיעשה לו נס היינו כי היא תפלה שיש לרחותה שהרי אין כל קרקע ראויה לכל מה שיזרע כמו שאמרו בשבת פרק אמר ר"ע שבקיאין בטיב הארץ איזה מקום ראוי לזרע ויתים ואיזה לתאנים. הגע עצמך אם יזרע מינים שאינם גדלים רק בארצות החמות האם תוציא הארץ אלא בדרך נס והרי התפלל על דבר שכולל אפילו דברים שבדרך הטבע אי אפשר שאמר שיצליח כל מה שיזרע. וזה אי אפשר אלא בדרך נס. אבל אם מתפלל על מין אחד של חטין שיזרע שדרך הארץ להוציא וליתן את יכולה שייך לומר ותגור אומר ויקם לך. ולדעתי פירוש זה קרוב לאמת עכ"ל.

והנה בקבלת מכתבי הראשון בהצעת השאלה בכוונת התוספת הרעיש הרב הנ"ל על הצעת האי ספיקא ומשום דמזה מבורר דאשתמיט ממני גמרא ערוכה ומפורשת דעל תרי דברים לא מצלינן ואמנם אהרי דהשבתי לו תשובה תיכף הודה להערה במ"ש התוספת וכ"א בעיונו הדר להסביר כוונת התוספת בשתי פנים ואמנם בעיונו עוד הסביר כוונת התוספת וסיים מכתבו לדעתו פירוש זה קרוב לאמת.

והנה באמת הערה הנ"ל בדברי התוספת כתב לי הרה"ג רבי ישכר דוב פינקלשטיין ותיכף בקבלת מכתבו השבתי לו תשובה ברורה יסודה בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ וכהובא בפנים בחיבורי הנוכחי (בענין תפלה) ובקבלת תשובתי כתב לי דהערה זו הוא לפימ"ש הרה"ק בספר תפארת שלמה דשיטת התוספת הוא דאין להתפלל על ב' דברים כאחד ולכאורה תמוה דלמה הוכיח זה ממ"ש תוס' טפי עדיפא לסמוך דרושו על הא דאחז"ל (תענית ח ע"ב) וכנ"ל ובע"כ משום סברתי דגמרא מייירי בצבור ואין ראיה דגם ביחיד כן ואמנם ממה שכתבו התוספת ראיה דגם ביחיד הדין כן והלכך פירש חידושו בקרא דכתיב אחת שאלתי וגו' לפימ"ש התוספת ועל זה השגתי דזה אינה כלל בכוונת התוספת וכמובן להמעין היטב ויען דהרב בעל תפארת שלמה היה מפורסם לגאון וקדוש ואין דרכן של בני אדם לפקפק בדברי המפורסם לגאון וקדוש אם המה צודקים. לכן כתבתי הערה זו להרה"ג רבי דוד פֶּלְדֶּרמַן שליט"א. משום דמסבירא הוא דיכולים להתפלל על שני דברים ביחד ובקבלת מכתבי הרעיש עלי דאשתמיט ממני גמרא ערוכה (תענית ח ע"ב) ובתשובתי חזר מסברתו והודה להערת דצודקת ובקבלת תשובתו והסכמתו למה שכתבתי שלחתי לו חיבורי הנוכחי ושם ימצא מבואר ברור האי ענינא בענין תפלה (אות א עד סופה).

שי"ת מוצש"ק תרומה תשי"ג דארקינג יע"א.

החיים השלו' וכט"ס לכבוד הרב הגאון המפורסם בחיבוריו היקרים

כש"ת מהור"ר מלו דבר בק"ק פלוני.

אחר דרישת שלו' כת"ר מכתב מיום ד' העבר קבלתי בעש"ק העבר כמייך להכנסת בלה דבאתי מלונדון והנני להשיבו וזה החלי בס"ד.

(אות א) **הנה** פתח דבריו יאירו לסייע למה שכתבתי בחיבורי צירות ישראל איך מצודת השיגאה פרושה על כל החיים ממה שכתב בשו"ת חוט הישני במה שישג הרמב"ם ז"ל וגם ממ"ש חז"ל (זבחים ע ע"ב) כמה סבי שבייתו בה וכו' עכ"ל וישר כחו דמר על תשובתו זו ובאמת כתב נמי הגאון יעב"ץ ז"ל (בחיבורו שאילת יעב"ץ ח"א סוף תשובה כד) וז"ל ומכאן נראה קיצור זכרון המין האנושי אפילו במיטובחים ובמסולתים שבו שהרי תוקף גדולת פרשת הרמב"ם נודעת לכל בר דעת שלא הניח דבר קטן וגדול מכל הנמצא בש"ס מלבד מה שאספ משאר ספרי הקדש כי כביר מצאה ידו החזקה וכבר היה הוא ז"ל בחייו קובל על היטבחה והודיע צערו לרבים כנראה באגרותיו ושני המלכים מהר"ק ז"ל המפורסם מאוד וניכר מתוך ספרו עוצם בקיאותו הנפלאה. ואבי מורי הגאון ז"ל הנה כל חכמי דורו יעידון שיהיה אוצר בלום לתורה לא הנית למקרא ומיטב ותלמוד דבר גדול וקטן שלא היה רגיל על לשונו כמעט שגור בפיו בע"פ ונעלם מהם (זכר כולם לברכה) לפי שעה כתיב מלא ותלמוד ערוך מה יעשו איזובי קיר אנן יתמי דיתמי כאצבע בקירא לישכחה יאין זה דבר חדש כי אין זכרון לפעמים לראשונים אף שהיו כמלאכים כהכמי התלמוד רז"ל הקדושים דאשכחן בגמרא לישנא דאישתמיטתיה ואף כי בחכמי דור ודור שקמו אחריהם הנה הספרים מלאים מזה מ"מ כבוד וזחכם המיובהק במקומו עומד ומשימש והיטבחה כרוכה בעקבות כל החיים המהלכים תחת השמש עכ"ל יעו"ש העתקתי לשונו אולי אין ספר זה תחת ידו והנה כל מה שכתב הגאון יעב"ץ ז"ל בזה מייירי לסוג שכחה לאיזה מקרא מלא או גמרא מפורשת ובאמת איכא נמי כמה פעמים דחכם גדול מפורסם להד מגדולי הדור דיטעה בביאור כוונת הלכה וכמו דהאר"ק בזה בספר שרי חמד בכמה מקומות ומהם במערכת כה כלל קיד דלפעמים מצינו דאחרונים השיגו על ראשונים גדולים מהם ואפילו נמי על גדולי הראשונים וכתבו דשנו או טעו בביאור מאמר הי"ס או הירושלמי או בדברי התוס' יעו"ש וכ"ז

אינו דבר חדש דמלכד דזה ברור ופשוט ומוסכם מכמה גדולי אהרונים דאפשר נמי דגם אפילו גדולי ראשונים לא זו דאפשר בהו שכתב אף זו דאפשר בהו נמי טעות גמור בביאור ענינא ולהדיא כתבה תורה (ויקרא ד יג) ואם כל עדת ישגו וגו' ועל זה איכא נמי מסכתא של"מה (הוריות) והרמב"ם ז"ל בתשובה כתב לאחד ישכסבור דהרמב"ם ז"ל בכבודו על שעבר על מי דינו והתנצל לפניו וזוה הלשון וסהדי בשמים אלה הדברים שדן לך טעות דן לא בכוונה ובית דין הגדול יטעו בהוראה ומה בכך עכ"ל ומהאי טעמא לא נסתיעתי מכל הני מקומות וגם לא ממה שכתב"ר כתב לי בסיועו ממה דאחז"ל (ובתים ע ע"ב) כמה סבי שביישתו בה כמו דלא נסתיעתי ממ"ש חז"ל (ע"ז סח עא) אמר עולא חגא לא מירע ידע מאי קאמרי רבנן תיובתא קא מותיב כ"א מעובדא דרבי ישמעאל ומטעמא דמעובדא דרבי ישמעאל דאמר צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית ראייה אלימתא הוא דאין כמיה למה שכתבתי והיינו מדחזינן הגם דר"ע שמו הולך מסוף עולם ועד סופו ונוכח עוד מה דאחז"ל (מנחות כט ע"ב) דמישה רבינו אמר רביש"ע יש לך ארס כזה ואתה נותן תורה על ידי וכו' יעו"ש ומ"מ לא חש רבי ישמעאל לכבודו דר"ע ואמר לתלמידים צאו ואמרו לו לעקיבא. עקיבא טעית דהאי לשנא הו"ל זלוול גדול מכמה טעמי חדא בלשנא עקיבא ולא בתואר רבי ועוד לשנא טעית כלומר דטעה ועוד בלשון נוכח וכעין אתה דבאמת אמר (ברכות כז ע"ב) שאני רבי ירמיה דתלמיד חבר הוה מדאמר לרב מי בדלת ולא אמר מי בדיל מר וכעין זה אמר (ב"ב קנח ע"ב) להוכיח דבן עזאי תלמיד חבר דר"ע הוה מדאמר לר"ע שבאת ולא אמר שבא רבינו וכדפירש"ם יעו"ש ומה נפלא הא דאמר (נזיר נב ע"ב) ר"ש אומר עד יום מותו של ר"ע היה מטמא אם משמת חזר בו איני יודע תנא השחירו שיניו מפני תעניותיו ופירשו שם רש"י ותוספת הושיחרו שיניו של ר"ש מפני תעניותיו לפי שדרך גנאי ואין דרך ארץ לרבר בלשון זה על רבו ר"ע יעו"ש וזהו אפילו שלא בפניו ומכ"ש לומר לרבי עקיבא לשנא עקיבא בלי תואר רבינו ובלשנא דזלוול טעית דזהו סוג תרתי לריעותא טעות ונוכח וכמובן ומ"מ לא חש רבי ישמעאל לבל זה ואמר צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וזהו בסוג תלתא לריעותא בלי תואר רבי ובלשנא זלוול מפורש טעה ובנוכח טעית זהו עיקר מה שכתבתי להסתיע מהאי עובדא דרבי ישמעאל דצוה דיאמרו לר"ע בהאי לשנא למה שכתבתי בחיבורי דזהו חידוש גדול מה דלא מצינו בשום מקום בחז"ל כ"א בהאי עובדא (יומא ע"ה ע"ב) וכעת אבוא לעיקר מה שכתב כת"ר להשיג על מה שכתבתי (בחיבורי) וזה לשונו אבל לצאת ידי בקורת לא אכחד כי סוף דבריו שהביא דר"ג ואמרו לו לעקיבא. עקיבא טעית דיאמרו לו שמו בלא שום תואר רבי כ"א עקיבא לחוד וכו' לא נראה לי כלל כי מה חטא בדריש שלו שלא יכבדוהו בשם רבי אמנם לדעתי הוא להיפוך וגדול מרבן שמו ובאמת לא מצינו בשאר התנאים כ"א בר"ע כמו בסוף מכות עקיבא ניהמתנו הלא

דברו אליו והיה די להם לומר לו ניהמתנו ומסתמא דברים בנו ותו לא מיד עכ"ל במכתבו בהישגתו על מה שכתבתי (בחיבורי צירות ישראל) להסתיע מהאי עובדא דרבי ישמעאל ור"ע (יומא עה ע"ב) וכעת אבוא במכתבי הנוכחי להשיב לכת"ר ולהצדיק דבריו הנאמרים באמת וזה ההלי במ"ד.

(אות ב) **הנה** הישגתו הראשונה דמר וזוה הלשון לא נראה לי כלל כי מה חטא בדריש שלו שלא יכבדוהו בשם רבי (וכהובא באות הקדום) בפשיטות גיחא כיון דדרושו זה הו"ל אפשר במציאות לסיבוב כפירה ח"ו והיינו כיון דבהא דאחז"ל (ב"מ פו ע"ב) דמלאכי השרת יורו למטה ואכלו תמה הש"ס זאכלו ס"ד וכוונת הש"ס הוא משום דגמירי דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי (חגיגה טו ע"א) והוכרח הש"ס לטנוניי אלא אימא נראו כמי שאכלו ושתו יעו"ש ובאמת אפילו לפימ"ש תוד"ה נראין וכו' (ב"מ שם) בשם סדר אליהו רבא דאכלו ושתו ממש מפני כבודו של אברהם יעו"ש מ"מ ברור ופשוט דזהו דוקא למטה בבית אברהם משא"כ למעלה ליכא אכילה במציאות ובאמת עיקר דאחר קיצין בנטיעות (חגיגה טו ע"א) היה מהאי טעמא וכדאמר התם דחזא מטטרון דיתיב אמר גמירי דלמעלה ליכא ישיבה ותחרות ועורף ועיפוי כלומר שילית גשמית וכיון דבהני ארבעה דנכנסו לפדרס היה נמי ר"ע (חגיגה שם) והוא יצא בשלום ומ"מ אמר דרושו זה דמלאכי השרת אוכלין בע"כ לומר דמסברא הוא לחלק בסוג שילית גשמית בין אכילה לבין ישיבה ותחרות ועורף ועיפוי ושוב בחילוק זה איכא מציאות לכפירה דיאמרו מדחזינן דר"ע יצא בשלום ומ"מ אמר דרושו זה להם שמלאכי השרת אוכלין בע"כ לומר דלמעלה איכא נמי גשמית וזהו מציאות ברורה לסיבוב כפירה והלכך הרעיש רבי ישמעאל כ"כ על ר"ע בדרישו זה ואמר צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית דקדק בלשנא למנקט עקיבא לחוד בלי תואר רבי כי היכא דלא למשכי אינשי בתריה בדרישו זה ומשום דזהו מציאות לסיבוב כפירה בשלילת גשמית למעלה כיון דגם אחר קיצין בנטיעות ע"י טעותו בזה ואפשר דכוונת רבי ישמעאל במה דהרעיש על ר"ע בלשנא זה היתה משום דברור דר"ע בדרישו זה היה לו כוונה אחרת עמוקה ואמירתו בהאי לשנא היה בגדר משל בעלמא ועי"ז דהרעיש רבי ישמעאל בלשנא דזלוול יפרש דרושו זה באר היטב ולא דרך משל בכדי דלא יסובב ח"ו כפירה בשלילת גשמית למעלה וכעין דתנן (אבות פ"א משנה יא) חכמים הזהירו בדבריהם וכעין דאירע באנטיגנוס עם צדוק וביתוס וזהו היתה עיקר טעמא דרבי ישמעאל במה דהרעיש בלשנא דאמר צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וזוה מיישב תמיהתו והישגתו דמר על מה שכתבתי (בחיבורי צירות ישראל) להסתיע מהאי עובדא דרבי ישמעאל ור"ע (יומא עה ע"ב) וזה ברור ופשוט.

(אות ג) **והנה** כעת אבוא למה שכתב כת"ר וז"ל אמנם לדעתי היא להיפוך וגדול מרבן שמו ותו"ד בהישגתו זו היא לומר דהא דאמר רבי ישמעאל

שם עקיבא לחוד בלי תואר רבי לא היתה כוונת רבי ישמעאל בזה ח"ו לביוזי כ"א לשבח ומטעמא דגדול מרבין שמו תמהני היכי יעלה על דעת כתר לומר דהא דאמר רבי ישמעאל צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית דרצה בלשנא זה למכלל שבתו ומטעמא דגדול מרבין שמו דבזה לא יטעה שום בן תורה פשוט ולברר זה אקדים מ"ש הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים בד"ה הפרק ה' וזה לשונו חלק מעלות האנשים הנזכרים במשנה לשלש מעלות. שכל מי ישיהיה בעיניו נכבד מאד במעלתו על כל המעלות קראו כגון שאמר הלל ושמואי ושמועיה ואבטליון וזה לגדולתם וכבוד מעלתם בשביל שאי אפשר למצוא כנוי ראוי להם לכבד את שמם כמו שאין כנוי לנביאים. אבל החכמים שהיו בעיניו למטה מן המעלה הזו יכנה אותם כרבן כגון רבן גמליאל ורבן יוחנן בן זכאי ושהיו בעיניו למטה מן המעלה הזאת יכנה את שמם רבי כמו שאמר רבי מאיר ורבי יהודה וכו' עכ"ל יעו"ש היטב.

והנה ממה שכתב רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל מביאר דהני כוליהו דלעוצם השיבותם וכבוד מעלתם קראם רבינו הקדוש במישניות בשמם בשביל שאי אפשר למצוא כינוי ראוי לכבדם כמו שאין כנוי לנביאים כל זהו מיירי לאחר דכבר נפטרו והלכו לעולמם ולא בעורם חיים והיינו דרבינו הקדוש בחיבורו ובסדרו להמישניות וקביץ לכל המימרות מפי חכמי ישראל דמכבד מכמה דורות דעברו וכבר נפטרו והלכו לעולמם כינה הני כוליהו תוארים ומכללם נמי שמם לחוד להני דמעלתם היתה גדולה מאד משא"כ בחייהם מי שדבר להם או אפילו שלא בפניהם אין שום ספק דאיסור חמור הוא לקרותם בשמם הפרטי ומטעמא דגדול מרבין שמו דזה אינו והם ושלום להעלות זה אפילו במחשבתו ומכ"ש בדבור וק"ו ב"ב של ק"ו בכתב וכמ"ש כתר וראיה ברורה ומפורשת למה שכתבתי ממה שכתב הרמב"ם ז"ל בעצמו בהקדמתו לכרך זרעים הנ"ל וזה לשונו וזה לגדולתם וכבוד מעלתם בשביל שאי אפשר למצוא כנוי ראוי להם לכבד את שמם כמו שאין כנוי לנביאים עכ"ל יעו"ש ואם נימא דגם בחייהם כן הוא ואפילו בפניהם ומכ"ש שלא בפניהם וכסברת כתר א"כ אפילו לנביאים דינא הכי כיון דעיקר נסתיע הרמב"ם ז"ל ממה דאין כנוי לנביאים א"כ תמוה דעל הא דתנן (סנהדרין ז ע"א) ואלו שאין להם חלק לעוה"ב וכו' ואפקורס אחו"ל (שם ק ע"א) ה"ד אפקורס רב נחמן אמר זה הקורא רבו בשמו דא"ר יוחנן מפני מה נענש גחזי מפני שקרא לרבו בשמו שנאמר (מלכים ב ה) ויאמר גחזי וגו' וזה בנה אשר החיה אלישע יעו"ש ואי נימא כסברת כתר דכפניו נמי זהו כבודו לקראו בשמו לחוד ומכ"ש שלא בפניו משא"כ לקראו בכנוי תואר זהו בגדר ביוזי א"כ תמוה דלמה נענש גחזי מפני שקרא לרבו בשמו כיון דזהו בגדר שבח והידור וכבוד גדול לקראו בשמו לחוד ומדהוינן דחו"ל אמרו דנענש גחזי מפני שקרא לרבו בשמו ומה ילפינן דגם דכל הקורא לרבו בשמו הו"ל אפקורס וזהו אפילו

שלא בפניו ומטעמא דעובדא דגחזי דקרא לרבו בשמו היה שלא בפניו ומכ"ש בפניו דהו"ל אפקורס ונענש על זה ושוב לפי"ז תמוה מ"ש הרמב"ם ז"ל הני כנוי ותואר גדול מרבין רבן וגדול מרבין שמו והיינו דשמם לחוד הוא יותר כבודם מכנוי ותואר וכמו דאין כנוי ותואר לנביאים כ"א שמם לחוד כיון דבאמת אחו"ל (סנהדרין ז"ש) דגחזי נענש משום דקרא לרבו בשמו ובאמת היתה קריאתו בשמו שלא בפניו ועכ"ז נענש ומכ"ש בפניו ומכ"ז בע"כ לומר דעיקר כוונת הרמב"ם בסברתו להא דנקט גדול מרבין רבן וגדול מרבין שמו ולומר דשמו לחוד טפי כבוד מכנוי ותואר דזהו דוקא לאחר דכבר נפטר והלך לעולמו משא"כ בחייו איסור חמור בעון אפקורס ובעונש מיתה אפילו בקריאת שמו שלא בפניו ומכ"ש בפניו וזהו ראיה ברורה שאין עליה תשובה וכמובן.

(אות ד) **והנה** הרב בעל הליכות עולם (שער א) כתב וזה לשונו אמר ז"ל גדול מרב רבי גדול מרבין רבן גדול מרבין שמו כמו שמעון הצדיק שמעיה ואבטליון שנקראו כן מרוב מעלתן כדרך הנביאים שאין מכניין אותם עכ"ל יעו"ש ורבינו בעל הבית יוסף והי"ע בחיבורו כללי הגמרא שעל הליכות עולם הנ"ל כתב שם על זה וז"ל ומ"ש אמרו ז"ל גדול מרב רבי וכו' כ"כ בערוך עכ"ל יעו"ש ובאמת האי מימרא לא מצינו בחז"ל בש"ס ואמנם תמוה מדוע יחס רבינו הבית יוסף ז"ל מקורו מהערוך טפי הי"ל ליחס מקורו מהרמב"ם ז"ל כיון דבערוך נמי לא ציין מקורו בחז"ל ובאמת כעין זה מביאר בתוספתא עדיות (סוף פרק ג) ובזה הלשון מי שייט לו תלמידים קורין אותו רבי נשתכחו תלמידיו קורין אותו רבן נשתכחו אלו ואלו קורין אותו בשמו ע"כ ומפרשי התוספתא נדחקו בביאור האי תוספתא יעו"ש בדבריהם.

ולע"ד נראה דכוונת התוספתא הוא דהיכא דיש להרב תלמידים קוראין אותו בין בפניו ובין שלא בפניו רבי נשתכחו תלמידיו כלומר היכי דנפטרו והלכו לעולמם ונשתכחו ותלמידים אחרים אין לו קוראין אותו רבן כלומר דהיה מכבד רבן של אלו דנישכח שמם. נשתכחו אלו ואלו כלומר דכולם נפטרו והלכו לעולמם ועי"ז נשתכחו קורין אותו בשמו והיינו דכיון דכבר נפטר שפיר שמו לחוד טפי חשוב ומכובד מכנוי ותואר וכעין דקורין נמי לנביאים בשמם וזהו חידושו דהרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים הנ"ל ומקורו מהאי תוספתא בנלע"ד.

(אות ה) **קיצור** העולה ממה שכתבתי דזה ברור ומוסכם בפשיטות ומעשה רב עובדא דגחזי וענישו בקריאתו לרבו אלישע בשמו דבחיייו אפילו שלא בפניו נמי איסור חמור ובגדר אפקורס לקרות לרבו בשמו ומכ"ש בפניו ושוב לפי"ז נסתר חידושו דמר כתר להעמים בכוונת רבי ישמעאל דאמר

לתלמידים (יומא עה ע"ב) צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וכי מלאכי הישרת אוכלין לחם וכו' דעיקר כוונת רבי ישמעאל במאי דנקט לשנא ושם עקיבא בלי תואר רבי היתה לכבודו דר"ע מטעמא דגדול מרבן שמו דזה אינו ומטעמא דברור ומוסכם מחז"ל דבחיינו אפילו שלא בפניו איסור חמור ומכ"ש בפניו והו"ל אפקורס וא"כ היכי צוה רבי ישמעאל לתלמידים דיצאו ויאמרו לר"ע בפניו עקיבא טעית וכ"א בע"כ לומר דעיקר טעמא דרבי ישמעאל כישום דר"ע בדרושו זה מציאות ואפשרות הוא דיסוכב ע"ז כפירה בשליטת גשמיית למעלה (וכדבארתי כ"ז באר היטב לעיל אות ב יעו"ש) ובכדי דלא אתי למשוכי בתריה בדרושו זה כיון דגברא רבא הוא ושמו הולך מסוף עולם ועד סופו יצא כנגדו בביוזי זה לקרותו בשמו לחוד בלי כנוי ותואר וכעין דאחז"ל (ברכות סג ע"ב) קסברי כי היכי דלא נגררו בתריה יעו"ש וזהו כנגד דאחז"ל (ברכות יט ע"ב) ובכמה דוכתי כ"מ שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב יעו"ש וכ"ז ברור ופשוט וכמובן ומכל מה שכתבתי מבורר דמה שכתבתי (בחיבורי צירות ישראל) להסתייע מעובדא דרבי ישמעאל ור"ע (יומא עה ע"ב) הוא לאמתה של תורה ומוסכם בפשיטות בחז"ל ובוזה מבורר דאין מקום להשגת כת"ר על מה שכתבתי בזה וממילא נמי אין כוונת חז"ל כפי חידושו דמר בעובדא דרבי ישמעאל ור"ע וכל זה ברור בס"ד.

ובזה הנני ידירו דוש"ת כותב והותם שמריה מנשה הכהן אדלר.

עוד להרב הנ"ל בענין הנ"ל.

שיל"ת אור ועש"ק תרומה שנת תשי"ג דארקינג יע"א

חיי אריבא ובריות גופא לכבוד ידידי וחביבי הרב הגאון המפורסם

הנ"ל שליט"א.

אחרש"ת יק"מ מיום ד' העבר קבלתי היום והנני בתשובתי על השגתו וכוונתו בביאור כוונת חז"ל (יומא עה ע"ב) וזה החלי בס"ד.

(אות ו) **הנה** מה שכתב כת"ר וזה לשונו ובנוגע למה שהאריך הרבה במה דרבי ישמעאל אמר להו צאו ואמרו לעקיבא עקיבא טעית והאריך הרבה בענין הקורא לרבו בשמו שאין לזה שום שייכות. וכי תלמידו של ר"ע היו אפשר שהיו חביריו של ר"ע או תלמידו רבי ישמעאל וכוונתו היה בזה על דרך שאמרו גדול מרבן שמו, היינו רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לעקיבא (שהיה חבירו) עקיבא! כלומר עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו — טעית — היאך תטעה בדבר זה ועל כן אין דעתי נוחה בפירושו ולא ימצא

שום מפורש שיפרש שרבי ישמעאל כוון בזה שאמר עקיבא — בלי תואר ע"כ תו"ד כת"ר בנוגע להשגתו על מה שכתבתי בביאור כוונת חז"ל (יומא עה ע"ב) ולחזיון השגתו זו הכפיל דבריו שנית (ובעין שנה עליו הכתוב לעכב) וכתב עוד בשלהי מכתבו וזה לשונו ומה שהאריך בענין קורא לרבו בשמו אינו ענין לנדר"ד דמאי משמע דרבי ישמעאל שלח לתלמידו ר"ע שימרדו בו בדבם ויקראו אותו בשמו שעון גדול הוא ואיסור חמיר. יוכל היות שנאמרו הדברים לרבי ישמעאל מחבירי ר"ע עכ"פ לא מתלמידיו עכ"ל במכתבו להשיג על מה שכתבתי בביאור כוונת חז"ל (יומא עה ע"ב) ובאמת הגם דכת"ר החליט דלא ימצא שום מפורש שיפרש דרבי ישמעאל כוון במה שאמר — עקיבא — בלי תואר וכפי מה שבארתי מ"מ אני על משמתי אעמוד ומנה לא אזוע ומטעמא דכל השגותיו על מה שכתבתי מופרכים ונסתרים מגמרות עדוכות ומוסכמות להלכות גדולות וקביעות ברבותינו גדולי הפוסקים ה"ה רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל והשלחן ערוך והנני במכתבי הנוכחי לפורטם וזה החלי בס"ד.

(אות ז) **הנה** מלבד דבלשנא — טעית — לא הונח מהות סוג שאלה דהמזה כלומר היכי טעית או היכי תטעה ברבר זה (וכפי כוונת כת"ר בלשנא טעית דאמר רבי ישמעאל דיאמרו לר"ע) וכמובן כ"א אפילו נדחוק ונימא דזהו היתה כוונת רבי ישמעאל בלשנא טעית דנקט נמי תמוה לא מבעיא אי נימא דציווי דרבי ישמעאל בזה היתה לתלמידיו (ולא לתלמידו דר"ע) וכסברת כת"ר וכנ"ל דזהו תמוה מאד ומטעמא דהלכה ברורה מפורשת בז"ד (סימן רמז ס"ק י) וז"ל אם הוא מופלג בחכמה אפילו אינו רבו דינו כרבו מובהק עכ"ל ורבינו הרמ"א בהגה"ה שם כתב ע"ז וז"ל מי שהוא גדול הדור ומפורסם בדורו בכך נקרא מופלג בחכמה (תה"ר סימן קח) עכ"ל ומקורו הוא מתור"ה מורה הלכה וכו' (ברכות לא ע"ב) יעו"ש וכ"ה הסכמת כל הפוסקים ושוב לפי"ז אפילו נימא דכוונת רבי ישמעאל במאמרו צאו ואמרו לו לעקיבא — עקיבא טעית לא היתה כ"א לתלמידיו דרבי ישמעאל (וכפי סברת כת"ר וכנ"ל) מ"מ רמיא נמי עליהו האי חומר איסור קריאת שמו אפילו שלא בפניו ומכ"ש בפניו ואפילו נמי היבא דכוונתם בקריאת שמו — עקיבא — היתה לשבח כלומר כגדול מרבן שמו כיון דחזוין דגחזי נענש על זה ונהי דמסברא הוא דנימא דאמירתו להמלך אשר החיה אלישע נמי היתה כגדול מרבן שמו (וכמ"ש לכת"ר במכתבי הקדום) והלכך לפי"ז ברור ופשוט דאין לומר דאמרו דרבי ישמעאל בציווי ואמרו לו היתה לתלמידיו ידידי (כלומר דרבי ישמעאל) דהמה יאמרו לו — עקיבא (כגדול גדול מרבן שמו) טעית וכמובן. אלא אפילו נימא דציווי דרבי ישמעאל דיאמרו לו עקיבא טעית היתה לחבירי דר"ע (וכפי סברת כת"ר במכתבו) ובאמת גם זה תמוה מאד ומכמה טעמי חדא דהי"ל לחז"ל נמי לפרושי מי היו הני חכמים חבירי דר"ע דצוה להם רבי ישמעאל דיאמרו לו עקיבא טעית

כי היכי דלא נטעה ונימא דהיו תלמידים ולא שמעין מזה דגם אפילו תלמידים יהיו מותרים לקרותו בשמו וכמובן. ועוד כיון דהלכה ברורה מפורשת ביו"ד (סימן ר"מ ס"ק יא) וז"ל ראה אביו שעבר על ד"ת וכו' ואם היה אומר שמועה בטעות לא יאמר לו לא תתני הכי עכ"ל וה"ה אפילו ברבו וכמ"ש ביו"ד (סימן רמב"ס קכ) וכ"כ הרמב"ם בפ"ה הלכה ו מה' תלמוד תורה וז"ל ולא יסתור את דבריו עכ"ל יעו"ש ובאמת האי איסור רמיה נמי אפילו על ת"ח דיאמר זה לאביו או לרבו מרחזינן דאמר שמואל לרב יהודה (קרושין לב ע"א) שיננא לא תימא הכי יעו"ש והוא היה ת"ח וכיון דעיקר האי דינא לא ידעינן כ"א מהאי מימרא דשמואל לרב יהודה ואיהו היה ת"ח ראייה ברורה דגם אפילו בת"ח איכא האי איסור דיאמר הכי לאביו או לרבו וכמובן ושוב לפי"ו מסבא הברורה והפשוטה הוא דנימא דגם אפילו חבירי דר"ע הי"ל לחוש עכ"פ לזלזול גדול בנוגע לר"ע והיינו לומר לו—עקיבא—טעית כיון דר"ע היה גדול הדור ושמו הלך מסוף עולם ועד סופו ואטו זוטא מה דהקב"ה אסכים עליו במאמרו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות (מנחות כט ע"ב) יעו"ש וכיון דגם אפילו ת"ח מוזהר על כבוד אביו שלא לצער ביהדיא על דברי תורה שטעה כ"א בלשנא דיבין מעצמו דטעה בכדי דלא יתבייש (וכהובא ברמב"ם וביו"ד ומקורו בחז"ל וכנ"ל) שוב מסבא הברורה והפשוטה הוא דלזלזול גדול וכעין לשנא טעית איסור חמיר הוא אפילו לחבירי דר"ע לומר לו בפניו מפורש עקיבא טעית ואטו זוטא הא דתנן (אבות פ"ד משנה יב) וכבוד חבירך כמורא רבך וכו' ומי לנו גדול מעקיבא בן מהללאל שאין עורה ננעלת על כל אדם בישראל בחכמה ובטהרה וביראת חטא כעקיבא בן מהללאל ומ"מ בביוזי כל שהו במאמרו על שמעיה ואבטליון דוגמא השקוה נדוהו ומת בנדויו וסקלו ב"ד את ארונו (ברכות יט ע"א) ואפילו למאי דאמר התם ח"ו שעקיבא בן מהללאל נתנדה לאו משום דמשווא פנים יש בדבר כ"א משום דבזה דאמר דוגמא השקוה אין זה בגדר שמץ זלזול ומשום דלשנא דוגמא השקוה ר"ל מי צבע וכפירוש הערוך דהובא בתוד"ה דוגמא וכו' (ברכות שם) משא"כ בביוזי ואפילו בשמץ זלזול נמי מנדין לכבוד הרב ואפילו לת"ח גדול וא"כ תמוה הא דאמר רבי ישמעאל צאו ואמרו לעקיבא עקיבא טעית דזהו בסוג ביוזי וזלזול גדול ואפילו נימא דרבי ישמעאל אמר זה לחבירי דר"ע וביותר תמוה כיון דתנא דבי רבי ישמעאל (ברכות יט ע"א) אם ראית ת"ח שעבר עכירה בליה אל תהרהר אחריו ביום שמו עשה תשובה שמא ס"ד אלא ודאי עשה תשובה וא"כ היכי אמר רבי ישמעאל בעצמו צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית דזהו סתירה להא דתנא דבי רבי ישמעאל וכנ"ל ובאמת אפילו יהיבנא לסברת כת"ר ולומר דלשנא עקיבא הו"ל בסוג גדול מרבן שמו דזהו בגדר תפארת ולשנא טעית ר"ל היכי תטעה בדבר זה נמי הו"ל זהו לר"ע בגדר זלזול גדול ואי משום לעוררו על טעותו בדרושו זה

היה אפשר בלשנא דיבין מעצמו ולא יתבייש לא דיאמרו לו בהדיא לשנא טעית והא אפילו רבן גמליאל היה נשיא ומיוחס עד דוד המלך מ"מ נהג כבוד גדול בר"ע אפילו נמי היכא דלפי דעתו עשה ר"ע שלא כהלכה מדתניא בתוספתא דמאי (פרק ה הלכה כו) מעשה שנתכנסו רבותינו לעיירות של כותים שעל יד הירדן והביאו לפניהם ירק קפץ ר"ע ועשרו ודאי אמר לו רבן גמליאל עקיבא היאך מלאך לך לעבור על דברי חבירך או מי נתן לך רשות לעשר אמר לו וכי הלכה קבעתי בישראל אמר לו תדע לך שקבעת הלכה בישראל שעשרת ירק שלך וכו' ע"כ יעו"ש הרי דגם אפילו רבן גמליאל הנשיא עם דלפי דעתו עשר ר"ע שלא כפי התורה מ"מ לא דבר אליו בלשנא זלזול וכעין טעית או דיכלול הטעות בלשון נקיה ויאמר לו היכי טעית כ"א בחר לשון ערומים דנקי משמץ זלזול במאמרו היכי מלאך לך לעבור על דברי חבירך או לשנא מי נתן לך רשות לעשור וכנ"ל ורבי ישמעאל הגם דתניא דבי רבי ישמעאל (פסחים ג ע"א) לעולם יספר אדם בלשון נקיה וכו' ואומר (איוב טו) ותבחר לשון ערומים יעו"ש מ"מ איהו בעצמו לגבי ר"ע עשה היפוך מלמודו לתלמידיו והיינו לומר לו לעקיבא עקיבא טעית דברור ופשוט דאין זה בגדר לשון נקיה ולקיים קרא ותבחר לשון ערומים וכמובן. ומכל מה שבארתי מחז"ל ומהרמב"ם ומהש"ע וגם לרבות מתניא דבי רבי ישמעאל מבורר דאין שמץ סבא להעמים במאמרו של רבי ישמעאל צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית דכוונת רבי ישמעאל היתה לומר זה לתלמידיו דרבי ישמעאל או אפילו לחביריו דר"ע ומטעמא דעלייהו ליכא איסור קריאתן בשמו או זלזול טעות דזה אינו וכנ"ל וכ"א בע"כ לומר דכוונת רבי ישמעאל במאמרו צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית היתה להני דאמרו לו דרושו דר"ע על קרא לחם אבירים לחם שמלאכי הישרת אוכלין (יומא עה ע"ב) ומסתמא היו הם תלמידיו או מהסרים למשמעתו ומ"מ צוה להם בלשנא צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית והגם דהיו תלמידיו דר"ע מ"מ רמיה עליהו חוב קדוש לכנותו בשמו בלי תואר רבינו וגם עוד בזלזול טעית ועיקר טעמא דרבי ישמעאל בזה הוא משום דבדרושו זה מציאות הוא דיסובב עי"ו נמי כפירה בשליטת גשמיות למעלה ובכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב ואפילו לר"ע דגדול מרבן שמו ואנב יהא זה לו נמי כפרת עון בדרושו זה דעבר על דברי חכמים דאמרו חכמים הזהרו בדבריכם וכדבארתי לעיל (אות ב) יעו"ש כיון דבאמת היה ר"ע נזהר בזה מאד וכדתניא עירובין (כא ע"ב) מעשה בר"ע שהיה חבוש בבית האסורין וכו' אמר לו תן לי מים שאטול ידי א"ל לשתות אין מניעין ליטול ידיך מניעין אמר לו מה אעשה שחייבין עליהן מיתה מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חבירי וכו' יעו"ש.

(אות ח) ולפימ"ש כוונת רבי ישמעאל במאמרו (יומא עה ע"ב) צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית מובן שפיר הא דאמר רבי ישמעאל לשנא צאו ואמרו לו ולא נקט לשנא לכו ואמרו לו וכעין דבעובדא כשירד חנינא בן

אחי רבי יהושע לגולה והיה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ (ברכות כג ע"א) ושגרו אחריו שני ת"ח והמה אמרו לו דחכמי ארץ ישראל שגרונו אצלך וכן אמרו לנו לכו ואמרו לו בשמנו אם שומע מוטב ואם לאו יהא בנדוני יעו"ש ולבאורה הא דאמרו חכמי ארץ ישראל (ברכות שם) לכו ואמרו לו ורבי ישמעאל (יומא שם) אמר צאו ואמרו לו האי שינוי לשנא טעמא בעי או דבתרווייהו הי"ל למימר לכו ואמרו לו או צאו ואמרו לו ובאמת ידוע דכל דברי חז"ל בדיוק עצום נאמרו ונכתבו וביתור אות נכלל חידוש עצום וה"ה בשינוי לשנא בחד סוג שליחות למחות בחכם מחכמי התלמוד היכא דלא נהג כשורה וכעין בעובדא דהנינא בעיבור שנים וקביעות חדשים בח"ל ובדרושו דר"ע ובנ"ל.

אמנם במה שבארתי כוונת רבי ישמעאל (יומא עה ע"ב) מובן שפיר והיינו דבעיבור שנים וקביעות חדשים בחוצה לארץ לא עבר רבי חנינא איסור חמיר כל כך כיון דבאמת עיקר איסורו הוא משום כי מציון תצא תורה לחוד ולפעמים הותר נמי מכלל היכי דלא הניח כמותו בארץ ישראל ובראמור התם (ברכות שם) והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בח"ל והלכך כיון דבעובדא זו לא עבר חנינא איסור חמיר כל כך וביותר עוד דכסבור דלא הניח כמותו בארץ ישראל שפיר אמירת השלוחים בפתיחת דבריהם לא היה בסוג קנטור וזלזול כ"א לומר לו בנחת דמוחין בידו ומישום כי מציון תצא תורה כיון דאיכא נמי בארץ ישראל גדולים כמותו ובנ"ל והלכך מסברא הוא דהשלוחים לא יסרכו בשליחותם לילך ולומר לו מה דנצטוו משא"כ בעובדא דרבי ישמעאל (יומא שם) דלפי דרושו דר"ע לחם שמלאכי השרת איכלין איכא חששא לסיבוב כפירה והוצרך רבי ישמעאל להרעיש על ר"ע בדרושו זה והיינו לומר להשלוחים דלא יכנהו בתואר רבי והגם דאסור לקרותו בשמו כדבארתי לעיל (אות הקדום) וכ"א דיאמרו לו עקיבא טעית כי היכי דלא נגררו בתר דרושו זה והלכך חשש רבי ישמעאל דשום תלמיד לא ירצה בהאי שליחות משום כבודו ויראתו דר"ע כיון דהיה גדול הדור ושמו הלך מסוף עולם ועד סופו והלכך דיוק רבי ישמעאל בלשנא ואמר צאו ואמרו לו לעקיבא ומשום דלשנא צאו יורה על יציאה משורת הדין ומשום דהשעה צריכה לכך וכעין דאחז"ל (שבת קלט ע"א) אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדיני ישראל נמי נקט לשנא צא ולא לשנא לך ובדוק דבאמת טפי שייך לילך ולבדוק וכמובן ומ"ש דנקט צא ובע"כ לאישמעלין דנהי דמוזהרין על קללת וזלזול וביזוי הדיינים ואיסורו חמירא טובא מ"מ היכא דראית דור שצרות רבות באות עליו רמיא חיוב עצום לצאת מגדר שורת הדין בזה משום דברור דכל הצרות הרבות אינם כ"א בסיבת רשעי דייני ישראל וכ"ז הונח בלשנא צא דאחז"ל (שבת קלט ע"א) יעו"ש וה"ה בהאי עובדא דרבי ישמעאל (יומא עה) בשליחותו לר"ע דבדרושו זה איכא חששא לסיבוב כפירה ועבר על דברי חבריו דאמרו חכמים הזהרו בדבריכם

רמיא חיוב עצום לצאת משורת הדין ומאיסור זלזול בכבוד ת"ח וגדול הדור ונהי דר"ע היה במדרגה גדולה דאין כמוהו כמעט בחכמי ישראל בכל הדורות ולזכור לו בשמו לחוד (ואפילו תלמידיו כיון דבאמת אין נ"מ בין תלמידיו לתלמידים אחרים לקריאת שמו אפילו שלא בפניו ומכ"ש בפניו וכדבארתי כ"ז לעיל אות ב יעו"ש) עקיבא טעית וחשש רבי ישמעאל דשום תלמיד לא ירצה להיות שליח בזה והלכך אמר רבי ישמעאל לשנא צאו דבזה הסביר להם דבכה"ג רמיא חיובא רבא לצאת משורת הדין ואפילו בזלזול בבבדו דר"ע ומשום דכ"מ שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב וכ"ז נלע"ד ברור בס"ד.

(אות ט) **ולקושטא** דמלתא לו יהיבנא נמי לסברת כת"ר דכוונת רבי ישמעאל במה שאמר צאו ואמרו לו לעקיבא — עקיבא — בגדר גדול מרבן שמו — טעית — היכי תטעה בדבר זה נמי ליכא בזה סתירה למה שכתבתי (בחיבורי צירות ישראל כסופו) להסתייע מהאי עובדא דרבי ישמעאל ור"ע דגם אפילו מי דגובה ארזים גבהו אפשר דישגה ויטעה בהלכה או בביאור כוונת קרא ואדרבא גם אפילו להסברו דמר כוונת חז"ל נמי ראייה ברורה הוא למה שכתבתי כיון דרבי ישמעאל צוה לתלמידים (דיריה או דר"ע) דיאמרו לר"ע היכי תטעה והגם דר"ע היה גדול הדור ושמו הלך מסוף העולם ועד סופו וביותר עוד לפי"מ דאחז"ל (מנחות כט ע"ב) דהקב"ה אמר למשה רבינו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו ישעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות וכו' יעו"ש ומ"מ צוה רבי ישמעאל לתלמידים דיאמרו לו היכי תטעה בזה שפיר ראייה ברורה למה שכתבתי להסתייע מהאי עובדא דרבי ישמעאל דגם אפילו למי דמפורסם בזמנינו לגדול הדור או אפילו לכמה וכמה דמפורסמים לגדולי חכמי ישראל אפשר לומר היכי דמבורר דטעו ושגו בביאור ובירור הלכה ומכ"ש בדאיכא בהאי שגגה וטעות סיבוב להשמדה וכליה או סיבוב לפרעה בכפירה דליכא בזה אפילו משום זלזול בבבדו ומכ"ש להורות אפילו בפניו מלתא לאפרושי מאיסורא בלי שום זלזול וכ"א דנימא דהוראה לחוד שלא כהמפורסם לגדול הדור בעצמה תהא זלזול דז"א וח"ו להעלות זה אפילו במחשבה ומשום דהלכה ברורה ומוסכמת לכ"ע דאפילו לאפרושי מאיסורא בעלמא נמי ליכא בזה איסור הוראה אפילו בפני רבו ומכ"ש שלא בפניו ומטעמא דכ"מ שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב וכ"ז ברור ומוסכם בפשיטות בש"ס ובגדולי רבותינו הראשונים ובש"ע.

(אות י) **והנה** מה שכתב כת"ר (לענין חיבורי) וזה לשונו ע"כ נראה לי ספרו בזה כמו שאומרים געכאפט דעם קאזאק בא א עבירה שבינוי שגירות קם להו בדרכה מיניה אבל איני רוצה להתוכח בזה

ושתיקה יפה בזה עכ"ל דמר כת"ר ובאמת אין לתאר עוצם שברון לבי על פליטת קולמסו דברים הללו ומכמה טעמי הראו כל חבירי הכנסת בתור באי כח מפלגות שונות דמדינת ישראל המה בגדר קאזאקין דר"ל פושעים וכופרים מבטן עד דעי"ו ניקום אָנן ונימא דחטא זה דהמירו המושלים והבאי כח דכולהו מפלגות תואר ציר. צירות. בדרגת שגיר. שגירות. כיון דאיסורו קל אין להרעיש עליו ומשום דהאי איסור אין בו ממש דליחול אקרקפתא דגברי ומשום דנפקע לגמרי מטעם קם ליה בדרבה מיניה כלומר כיון דכולהו חבירי הכנסת דבאי כח כל המפלגות דמדינת ישראל המה פושעים וכופרים מבטן ועוברים באיסורים היותר חמורים אפילו מהאי איסור דהמירו תואר ציר. צירות. בדרגת שגירות שוב אין מקום חלות לאיסור המרת תואר ציר צירות בדרגת שגירות אתמהא ומטעמא איה המה מפלגת האגודה והמורחי ובאי כחם בהכנסת דמדינת ישראל דהני כוליה אינם חס ושלום בסוג קאזאקען כלומר פושעים וכופרים מבטן ומדוע שמו המה (כלומר היראים מהני מפלגות אגודה והמורחי חבירי הכנסת) מחסום לפיהם ושותקים בעון חמור זה דהו"ל באמת לאמתו בגדר עגל ומקרא דכתיב (תהלים קו) וימירו את כבודם בתכנית שור אוכל עשב (וכדבארתי כ"ו בחיבורי צירות ישראל יעו"ש) ועון זה עונשו ח"ו בגדר השמדה וכליה וכדכתיב (תשא לב י) ועתה הניחה לי וגו' ואכלם. (עקב ט יד) הרף ממני ואשמידם וגו' יעו"ש ומדשתקו רמיא עלן לדונם לכף זכות ולומר דשתיקתם הוא מחסרון ידיעתם דפעולה זו הו"ל בגדר פעולת עגל ומהאי טעמא רמיא עלן חיובא רבא להודיעם חומר האי איסורא דעונשו הו"ל חס ושלום כליה והשמדה ומשום דבהתרשלות להזהירם ולמחות כולם נתפסין בעון זה משום ערכות וכידוע.

וביותר תמוה הפלא ופלא מה שכתב כת"ר וזה לשונו שכיניו שגירות קם להו בדרבה מיניה דמזה נראה דעתו הוא כיון דהמה פושעים מבטן וכופרים בר' ובתורתו שוב האי איסור המרת תואר ציר. צירות. בדרגת שגיר שגירות נפקע משום דינא דתורה דקיי"ל קם ליה בדרבה מיניה כיון דעיקר האי איסורא קילא זהו תו"ד לטהר טומאת שרץ מן התורה ובאמת לאמתו זה אינו וחם ושלום להעלות זה על הדעת ולברר ביטול סברא זו בהכרח להקדים מה שכתב רבינו הגדול הרמב"ם זצ"ל (בחיבורו אגרת תימן) וזה לשונו שהתורה הזאת לא יוכל להמלט ולהנצל ממנה אפילו אחד מורע יעקב לעולם לא הוא ולא זרעו ולא זרעו בין ברצונו בין שלא ברצונו אבל הוא נענש על כל מצוה ומצוה שבטל מן הצווים כלומר ממצוה עשה וגם יענש על כל מה שיעבור ממצוה לא תעשה ולא יעלה על הדעת שבהיותו עושה התמורות שלא יענש על הקלות כדי שיפקיר עצמו להם, אבל ירבעם בן נבט שחיק עצמות יענש על העגלים שחטא בהם והחטיא את ישראל וכמו כן יענש על שבטל מצות סוכה בסכות וזה העיקר יסוד מיסודי התורה והדת ולמדוהו

ועינו היקיש עליו עכ"ל יעו"ש ובתשובות הרמב"ם במאמר קידוש השם כהב עוד וזה לשונו ישים בין עיניו לקיים מן המצות מה שהוא יכול ואם אירע לו שעבר הרבה או שחלל שבת לא יטלטל מה שאין מותר לטלטל וצריך האדם לידע עיקר מעיקרי הדת שירבעם בן נבט והדומים לו נפרעים ממנו על עשיית העגלים ועל ביטול עירובי תבשילין וכיוצא בו שלא יאמר האדם קם ליה בדרבה מיניה שזה לא נאמר אלא בדיני אדם עכ"ל יעו"ש ומדברי רבינו הגדול הרמב"ם זצ"ל מבואר דגם אפילו ביטול מצות עשה דקילא ואפילו מצוה דרבנן וכעין עירובי תבשילין לא נפקע עונשה משום דקם ליה בדרבה מיניה ומשום דהאי דינא קם ליה בדרבה מיניה הוא דוקא בדיני אדם ולא בדיני שמים ולפי"ז ברור ופשוט דאין להעלות על הדעת סברת כת"ר דעונש המרת תואר ציר. צירות נפקע בקם ליה בדרבה מיניה ומתרי טעמי חדא אפילו אם היה בהמרת תואר ציר. צירות. לדרגת שגירות איסור עשה גרידתא נמי ליכא להפקיע עונש ביטול מצות עשה משום דקם ליה בדרבה מיניה מטעמא דכדינא דשמיא לא אמרינן קם ליה בדרבה מיניה ומכ"ש עוד דהמרת תואר ציר. צירות. בדרגת שגירות הוא עבירה היותר חמורה בעונשה ובגדר כפירה בכל התורה כולה ומטעמא דהו בגדר עגל ממש כעגל בדור המדבר וכעגלי ירבעם בן נבט וכדבארתי כ"ו באר היטב בחיבורי צירות ישראל יעו"ש ומכ"ו ברור ופשוט דרמיא חיובא רבא להכריז ולפרסם חומר האי איסורא בזה דהמירו תואר ציר. צירות. לדרגת שגירות וכ"ז ברור ופשוט.

(אות יא) **והנה** מה שכתב כת"ר (בשלהי מכתבו הקדום) וזה לשונו ובאמת לא מצינו בי שאר התנאים כ"א בר"ע כמו בסוף מכות עקיבא נחמתי והיה די להם לומר לו נחמתי וכו' והגמרא מדייקת בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתי עקיבא נחמתי ומסתמא דברים בגו ותו לא מידי עכ"ל במכתבו הקדום וכהובא לעיל (בתשובתי הראשונה לכת"ר) אות א יעו"ש נלע"ד דבהאי מימרא דחז"ל ברור דלשנא דאמרו עקיבא נחמתי דהו"ל לישבת ולכבוד ובגדר גדול מרבן שמו וטעמא דידי לפי"מ דאחז"ל (סוף פנהדרין קיב ע"ב) צדיק בא לעולם טובה באה לעולם שנאמר (בראשית ה) זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו ע"כ יעו"ש וכיון דבהאי עובדא דידיהו (סוף מכות) הוכרחו לנחמה מעומק צערם כיון דקרעו נמי בגריהם וגם בכו וכ"א ר"ע נחמם במאמרו הנכבד ולעוצם אמונתם בתנחומי דר"ע וכמחז"ל (סוף פנהדרין קיג ע"ב) צדיק בא לעולם טובה באה לעולם וילפי לה מדכתיב (בראשית ה) זה ינחמני ובג"ל דיקדקו חז"ל ואמרה "בלשון הזה אמרו לו" עקיבא נחמתי עקיבא נחמתי לאשמעינן דהא דאמרו לו בלשנא עקיבא נחמתי ב' פעמים משום דנחמה זו אי אפשר כ"א משום דהוא בישמו עקיבא ושמו עקיבא גרים דתנחומו תהא בבחי' אמיתית דכתיב בתורה (בראשית ה) זה ינחמנו וכמחז"ל (פנהדרין קיג) צדיק בא לעולם טובה באה לעולם ובג"ל והיינו לפי המבואר בכוונת האר"י זצ"ל

דרכי עקיבא היה גלגול יעקב וכהובא בסדר הדורות (סדר התנאים ואמוראים) אות ע יעו"ש והלכך דייקה הגמרא (בשלחי מכות) ואמרה בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו וכנ"ל וזהו לע"ד ברור והא דנקטו ב' פעמים כבר כתב המהרש"א ז"ל (בסוף מכות) וזה לשונו כפל הדברים על שם שני המעשים שזכר בו יעו"ש ובפשיטות יש לומר טעמא דבלישון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו משום דברור להו דכיון דהוא צדיק גמור נחמתו מקומית והיינו לפי"מ דאחז"ל (מנחות כט ע"ב) דהקב"ה אמר למשה רבינו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות וכו' יעו"ש וכיון דהקב"ה בעצמו קורא הדורות מראש ואמר למשה רבינו עוצם כחו דרבי עקיבא בתורה שפיר הו"ל תנחומי דר"ע תנחומי אמת ובגדר צדיק בא לעולם טובה באה לעולם ומילפותא דקרא (בראשית ה) זה ינחמנו וכו' דאמרו לשנא עקיבא ר"ל כמו שאמר הקב"ה למשה רבינו עקיבא בן יוסף בשמו לחוד בלי שום כנוי ותואר וכמובן וזהו דריקדקה הגמרא במה דאמרה בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתני לעורך רחמי הקב"ה ע"י תנחומי עקיבא דהוא צדיק גמור וכעדות הקב"ה בעצמו וכנ"ל וזה לע"ד נכון בס"ה.

(את יב) **והנה** ראה זה פלא דעל השבטים עם דהיו כולם צדיקים גמורים שנים עשר שבטי י—ה מ"מ לא מצינו דהונח עליהו מפי הו"ל תואר צדיק כ"א ביוסף (בראשית רבה ויטב אות טז) ובבנימין (יומא יב ע"א). סוטה לו ע"א. (זבחים נג) וטעמא משום דיוסף עמד בנסיון גדול מלאסתאב בבטילת בת אל נכר והגם דהיה קודם מתן תורה ובצנעא משום דיבוק מין באינו מינו כיון דהיה מהול ומציווי דהקב"ה לאברהם ועי"ז נתקדש בסוג קדושה עליונה וזכה למדרגת צדיק יסוד עולם ובנימין משום עוצם קדושה דגביה דלא השתחוה לעשו דהיה בגדר ע"ז גמורה וכמ"ש בזה"ק בקרא דכתיב (וישלח לב ג) והוא עבר לפניכם וישתחו ארצה וגו' וז"ל וכי יעקב דאיהו שלימא דאבהן וכו' היך סגיד ליה לההוא רשע דעשו דאיהו בסטרא דאל אחר ומאן דסגיד ליה סגיד לאל אחר וכו' אוף הכא והוא עבר לפניכם מאי והוא דא שכינתא עלאה דהוה אזל קמיה וכו' ולא כתיב וישתחו לעשו אלא כיון דחמא דהא קב"ה אויל קמיה כדן סגיד לקבליה וכו' ע"כ יעו"ש ולפי"ז ישוב כל ההשתחוואות דיעקב ובני ביתו היו להקב"ה דעבר לפניכם וכו"א עשו הרשע סבור דמשתחוה לו וזהו הו"ל כעין שמץ פגם ויען דבנימין לא היה גביה אפילו האי שמץ כיון דנולד אחר דכבר הלך עשו לדרכו זהו דהיה נקי אפילו משמץ השתחוואה לעשו דהיה בסטרא דאל אחר זכה לגדר צדיק יסוד עולם ובאמת עיקר גאולת מצרים בנסים ובנפלאות גאולה שלימה ע"צ המעשה שאין כמות היתה בזכות דנהרו מאד מאד מבעילת נדה ומבת אל נכר וכמ"ש בזה"ק (שמות ג ע"ב) ובזה"ל מאן דשכיב בבת אל נכר דאעיל ברית קרש ואת קיימא ברשו אחרא דכתיב (מלאכי ב) ובעל בת אל נכר ותנינן לית קנאה

קמי קב"ה בר קנאה דברית קדישא דאיהו קיימא דישמא קדישא ורוא דמהימנותא עכ"ל יעו"ש וכוונת זוה"ק במ"ש ברשו אחרא נמי בכללו דזהו דיבוק מין באינו מינו (וכדבארתי כ"ז באר היטב ממקור הש"ס בחיבורי **מנחת זרע ברוך כהן** בסמך י מן אות ד עד אות ט ושם בקונטרס אחרון אות א יעו"ש)

והנה בעוה"ר מה מאד נפרצו בזמנינו בנשואי התבוללות בנימוס המדינה (ציוויל עהע בלע"ז) ולא זו דפרצו מאד בהאי איסורא דחמיר טובא עוד לאחר כמה שנים דכבר השריצו תולדות מהני נשואי התבוללות המציאו כמה גדולי רבנים (המפורסמים מאד מאד בתורתם ובצדקתם) בפלפולים עקומות ומזויפות לגיירם ובאמת לאמתו ליכא מן התורה שום התר לגיירם וזה כמה שנים הוצאתי בס"ד לאור חמשה חיבורים בבירור חומר האי איסור גירות להנכריות ובניהם דהולידו מהני נשואי התבוללות דישאל בנכרית וכל זה היתה עיקר השמדות לכללות ישראל בחמת הצורך היטלר וחבורתו ימח שמו וזכרו וכעת אחר עוצם השמדה לכללות ישראל לעוצם רחמנותו והבטחתו דהשי"ת ואותך לא אעשה כלה היתה בעזרתו יתברך אתחלתא דגאולה ובגדר קרא דכתיב (בחקתי כו יז) ודרו בכס שנאיכם וכדבארתי כ"ז היטב (בחיבורי **קול יהודה** מן אות סז עד סופו) יעו"ש והערני נמי כבוד הר"ג (מלו דבר בק"ק פלוני) מקרא דכתיב (מלכים ב יד) כי ראה ד' את עני ישראל מורה מאד ואפס עצור ואפס עזוב ואין עוזר לישראל! ולא דבר ד' למחות את שם ישראל מתחת השמים ויושיעם ביד ירכעם בן יואש ע"כ הרי מפורש יוצא יען דבני ישראל היו אז בתכלית ירידה ברוחניות ולא עשו תשובה ועי"ז נענשו קשה כמעט קרוב להשמדה ויען דלא היה רצון השי"ת ח"ו למחות שם ישראל מתחת השמים הושיעם ביד ירכעם בן יואש עם דהיה רשע גמור יעו"ש וישוב כעין זה הוא בזמנינו דהו"ל בגדר דור שכולו חייב ואפס עצור ועזוב סיבב השי"ת קצת עזר הצלה ובגדר אתחלתא דגאולה ובגדר ודרו בכס שנאיכם וכנ"ל.

(אות יג) **והנה** בזה דמושל מדינת ישראל בהסכמת החבירים באי כח כל המפלגות ובישם הכנסת המירו תואר ציר. צירות (דהונה על בא כהם במדינות שונות) לדרגת שגריר שגרירות דהו בגדר עגל (וכדבארתי כ"ז באר היטב לעיל) שוב בזה איכא בזמנינו בעוה"ר פרצת תרי איסורי דחמירי טובא דעונשם דהני תרי איסורי המה בגדר כליה והשמדה והיינו נשואי התבוללות (ציוויל עהע בלע"ז) ובתר כמה שנים גירות להנכריות ובניהם דהולידו מהישראל בגיותה ע"י המצאת התירים בפלפולים מזויפות וכעת הוסיפו עוד פרצה חדשה דהמרת תואר ציר צירות לדרגת שגריר. שגרירות. דהו בגדר **עגל** והני תרתי פרצות המה בגדר חס ושלום השמדה וכליה. והנה סוג נשואי התבוללות מקרא מלא (פנחס כה יא) פינחס בן אלעזר וגו' השיב את חמתי וגו' ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי וחומר עונשו מכואר בחז"ל דהלכה

למשה מסיני קנאים פוגעין בו ומה מאד יאנח כל מי אשר בשם ישראל יכונה ממה שכתב רבינו הגדול בעל התומים זצ"ל בחיבורו יערות דבש סוף חלק ראשון וז"ל ודע הבעל ארמית נעשה ערום ולבוש קדושה שעליו נפשט ממנו והרי הוא ערום ולכך ביוסף שאמר לעשות צרכיו נכנס כתיב ותנח בגדו אצלה כי נסתלק ממנו שארית קדושה ולכך בעל ארמית קנאים פוגעים בו ולא היה מיתתו מסורה לב"ד כי סנהדרין לישראל הם דנים למי שיש בו שורש קדושה אבל איש כזה מנוער וריק מכל ואינו כדאי שיד ב"ד שלוחה בו שהם כמו ב"ד של מעלה לשלוט בו כמו הפקר כל מוצאו יהרגני כי ד' סר מעליו כמו קין מתחלה אחר החטא רק ד' נתן לו אות קודש אבל הבלעיל הזה הוא נגרע מערכו כי אין לו אפילו אות אחת של קודש עכ"ל יעו"ש.

והנה כל זה אפילו באחד דפורץ בזה הוא סיבה לכליה ח"ו לכללות ישראל ומה נאמר בזה דנפרצו בעוה"ר למאות וכמעט לאלפים נשואי התבוללות (ציוויל עהע בלע"ז) ואחר כמה וכמה שנים דכבר הולידו בנים מיטחיתים מווקים מסוכנים כיון דהורתם ולירתם הוא בדיכוי מין באינו מינו ברור ופשוט דהוה חס ושלום סיבה לכליה כעין דהיה בזמנינו ע"י הצורך היטלער וחבורתו ימ"ש וזכרו וכ"א השי"ת ברוב רחמיו והבטחתו כי אותך לא אעשה כלה השאיר לנו שארית וגם קצת אתחלתא דגאולה ובגדר קרא דכתיב (בחקתי בו יז) ורדו בכס שנאיכם וכמחו"ל (תו"כ והובא בפירש"י שם) שאני מעמיד שונאים אלא מכס ובכס יעו"ש מהראוי היה דיגדרו עכ"פ לפרצה גדולה מרובה זו והמה בצירוף גדולי חכמי דורנו לא זו דאינם גודרי גדר ועומדים בפרצת נשואי התבוללות (ציוויל עהע בלע"ז) אה זו לאחר דהרכיטי לברר חומר איסור גירות וגם לרבות דהוה ח"ו סיבה להשמדה (ובעין דהיה בזמנינו חבורת הצורך היטלער ימ"ש וזכרם) עוד לא מצאו אפילו לנכון להשיב דעתם בפרצה זו אתמהה.

(אות יד) **ובעת** בפרצת הרמת תואר ציר צירות לדרגת שגירות דבאמת לאמתו הו"ל זהו בגדר עגל (וכדבארתי כ"ז היטב לעיל בפנים יעו"ש) פעולה זו נמי הו"ל בגדר השמדה והנני לבאר חומר איסורו ועונשו וזה החלי בס"ד.

הנה בקרא דכתיב (תשא לב י) ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם וגו' ובקרא דכתיב (עקב ט יד) הרף ממני ואשמירם ואמחה את שמם מתחת השמים ע"כ לכאורה הני שינויי טעמא בעי דכיון דבפרשת (תשא) כתב משה רבינו לשנא דהקב"ה דאמר לו ועתה. הניחה. ויחר. ואכלם היכי כתב (שוב בפרשת עקב) הרף. ואשמירם ואמחה את שמם והיינו במקום הניחה כתב הרף. ויחר אפי השמיט כולו. ובמקום ואכלם כתב ואשמירם. והוסיף ואמחה את שמם מה דלא כתיב (בפרשת תשא) וגם ועתה דכתב בפרשת תשא נמי השמיט בפרשת עקב וכל השינויים האלה טעמא בעי

ויתבן לומר לע"ד דבאמת הני תרתי לשני נאמרו לו מפי הקב"ה בעובדא

דעגל הראשון והיינו בלשנא ועתה הניחה לי דאחו"ל (ברכות לב ע"א) כאדם שתופס לחבירו בבגדו האי לשנא עם דהוה לשבר את האוזן מ"מ יורה על הפעולה דעשה היתה בחווק ובעוצם תפלה דהקב"ה ימחול ויסלח יען דישאל היו אז בסכנה דידונו במדת הדין הקשה וזהו מה שאמר השי"ת למשה ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם רצה בזה לומר כעת סמוך ותיכף למתן תורה דהמה במדרגה גדולה עד דראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא ועכ"ז עשו את העגל שוב דינם הוא במדת הדין וזהו שאמר הניחה לי ויחר אפי בהם כלומר במדת הדין וממילא יענשו בחומר הדין ובסוג כליה ח"ו ועל זה עמד משה רבינו בתפלה בכל כחו ובסוג תפסו להקב"ה כאדם שתופס לחבירו בבגדו ובתוכ"ד התפלל נמי על לעתיד כיון דהבין משה מלשנא דאמר הקב"ה ועתה דכוונתו הוא עתה בהכרח לדונם במדת הדין יען דהמה במדרגה גדולה ודינם הוא כליה וכ"א דיעשה לבניו של משה לגוי גדול וכאשר יחטאו המה נמי בעגל אז לא ידונם במדת הדין הקשה ולא משום נשיאת פנים למשה כ"א יען דלא יהיו בגדר מדרגה כמו דהיו ישראל דור המדבר במעמד הנבחר והלכך לזה לא הוכרח לעוצם תפלה ובסוג דיאמר הקב"ה הניחה לי רמזה משמע דתפלת משה היתה בסוג כאדם שתופס לחבירו בבגדו כ"א בתפלה בסוג רפיון לגבי תפלה על דור המדבר משום דכיון דלא יהיו בגדר מדרגה כדור המדבר שוב אין לדונם כ"א במדת הרחמים ועל תפלת משה לעתיד א"ל השי"ת הרף ממני כלומר תפלתך לעתיד דהוא בגדר רפיון נגד תפלתך על דור המדבר ומשום דלא יענשם במדת הדין הקשה כ"א במדת הרחמים וזה הונח בלשנא ואשמירם דאמר לו הקב"ה ולא אמר לשנא ואכלם ומ"מ נתקבלה תפלת משה גם על פעולת עגל לעתיד דלא יענשו אפילו ח"ו בוישמדה ובאמחה את שמם מתחת השמים כלומר דעונש לעתיד אפילו במדת הרחמים היה השמדה ואמחה את שמם מתחת השמים ולא בכליה ובאמחה שמם אפילו למעלה ובשמים ותפלת משה לעתיד היתה דלא תהא הני תרתי ומ"מ ח"ו עונש השמדה לחוד ולא אמחה שמם אפילו מתחת השמים דכזה רצה לומר עכ"פ השמדה בזה לא נמחל לו אפילו לעתיד עם דאין לדונם במדת הדין ובזה מובן כל הני שינויי והעולה מזה דבעונש עון עגל לעתיד יען דאין לדונם ח"ו כמו בעון עגל הראשון לצד דאינם במדרגה גדולה כמו בעגל הראשון מ"מ גם במדת הרחמים עונשם הוא ח"ו בהשמדה ומה מבואר עוצם עונש עון המרת תואר ציר. צירות. לדרגת שגיר. שגירות. דהוה בגדר עגל ובסוג וימירו את כבודם בתבנית שגר פרה וכדבארתי כ"ז היטב בפנים (מן אות א עד סופה) יעו"ש.

(אות טו) תו פש לברר מלתא דלכאורה תמוה הא דכתיב (תשא לב ל) ועתה אעלה אל ד' אולי אכפרה בעד חטאתכם וגו' דלמה הוצרך לעלות אל ד' להתפלל דיכפר להם עון העגל והלא מלא כל הארץ כבודו ויכול להתפלל במחנה וכעין בעובדא דמרים (כהעלתך יב יג) כתיב ויצעק משה אל ד' לאמר

אל נא רפא נא לה ולא כתיב כי עלה אל ד' וקושיא זו הוא אפילו לפירוש הראב"ע דהויא תפלה אחת ולאחר דירד מן ההר ושבר הלוחות וגם שרף העגל וישק את בני ישראל ומכ"ש לפירוש הרמב"ן (תשא שם) דשתי תפלות התפלל חדא תיכף במאמרו דהשי"ת לך רד וגו' ושניה לאחר דשרף העגל וכל המעשים אמר ועתה אעלה וגו' ובאמת אפילו בפרעה כתיב (וארא ח ח) ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ד' על דבר הצפרדעים וגו' וכן בערב כתיב (וארא ח כו) ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ד' כ"א במכת ברד כתיב (וארא ט כט) כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ד' ופירש"י וז"ל אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גלולים עכ"ל (ומקורו שמות רבה פרשה יב אות ח) ובדעת זקנים לבעלי התוספת (וארא שם) כתבו וז"ל אמנם צ"ל שגם לשאר תפלות היה יוצא מן העיר ומוזה (כוונתם מהא דכתיב במכת ברד) אנו למדין לכל השאר עכ"ל יעו"ש ומ"מ לא כתבה תורה דעלה אל ד' להתפלל כ"א חוץ לעיר התפלל ושוב לפי"ז למה בעובדא דעגל כתיב אעלה אל ד' ולא כתיב דהתפלל במחנה אל ד' וזהו לכאורה פליאה עצומה ולא מצאתי למפרשי התורה דיתעוררו בזה.

ולחבן נלע"ד בהקדם הא דכתיב (מלכים א יג) בעובדא דנביא ד' בא מיהודה אל בית אל ושם (פסוק ט) כתיב דאמר הנביא לירבעם כי כן צוה אתי בדבר ד' לאמר לא תאכל לחם ולא תשתה מים ולא תשוב בדרך אשר הלכת ע"כ ושם כתיב דהנביא שקר השיבו וא"ל דמלאך דבר אתו השיבהו ויאכל לחם וגו' ועי"ז נענש הנביא אמת דאריה המיתו יעו"ש ולכאורה טעמא בעי להאי ציווי דנצטוה הנביא אמת דבל יאכל לחם ולא ישתה מים ולא תשוב בדרך אשר הלכת וכמובן.

ויתכן לפימ"ש הרמב"ם ז"ל (בפירושו למשניות ע"ז יא ע"ב) עיר שיש בה ע"ז וכו' וז"ל באמצע דבריו ולפיכך יודע לך שכל עיר ישל אומה שיהיה להם בה בית תיפלה שהיא בית ע"ז בלא ספק אותה העיר אסור לעבור בה בכוונה וכל שכן לדור בה אבל אנחנו תחת ידיהם בעונותינו ושוכנים בארצם אנוסים ונתקיים בנו מה שנאמר (ואתחנן ד כח) ועבדתם שם אלהים אחרים וגו' ואם העיר דינה כן קל וחומר דין בית ע"ז עצמו שהוא אסור לנו כמעט לראותו וכל שכן ליכנס בו עכ"ל יעו"ש ולפי"ז מובן שפיר בעובדא דירבעם דהעמיד שתי עגלים חד בבית אל וחד ברן (מלכים א יב כט) וזהו בגדר ע"ז גמורה והנביא ערו דנצטוה בדבר ד' לילך לבית אל ולומר נבואתו לירבעם וכדכתיב (מלכים א יג) נצטוה נמי מפי ד' דלא יאכל לחם ולא ישתה מים ולא ישיב בדרך אשר בא בה אל בית אל ומטעמא שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות וכו"ל והיינו דבזה יתודע דעיקר דהלך לשם היתה לחזהיר לירבעם עונשו דיבא עליו ולא דהנביא יהא לו שמץ תועלת יהא באכילה או בשתיה או אפילו לשוב ליהודה בדרך אשר בא משם והיינו דאם ישוב לביתו בזה הדרך אשר בא נמי נראה כי עיקר הליכתו היתה לבית אל כיון דאינו

הולך מבית אל להלן מבית אל כ"א חוזר לביתו מיהודה אשר בא משם ובוה שהוא שב לביתו אשר ביהודה בדרך להלן אינו ניכר לרואים דהנביא בא מיהודה בכוונה לבית אל וכ"ז הוא להראות איסור כניסה או אכילה ושתיה וכדומה בעיר שיש בה ע"ז ועגלי ירבעם כיון דהמה בגדר ע"ז של ישראל דחמורה טובא דאין לה ביטול אסור ליכנס בה ולא לאכול ולא לשתות ואפילו לכנס בה לאיזה דרך בסתמא אסור מדחזינו דהנביא ערו נצטוה בדבר ד' דלא ישוב לביתו בדרך אשר בא ומטעמא דבזה אפשר לרואה לטעות דבדיוק ובכוונה בא לבית אל (ולא ידעו כי זהו בדבר ד' ולהוכיח לירבעם) כיון דרואים דחוזר לביתו מבית אל בדרך אשר בא מזה מבורר כי עיקר ביאתו היתה לבית אל כיון דחוזר לביתו באותו דרך שבא משא"כ אם יחזור לביתו בדרך אחר מבית אל אז לא יטעה שום אדם דכניסתו לבית אל היתה בדיוק ובכוונה לבית אל כ"א דהולך דרך בית אל לעיר אחרת וזה נלע"ד ברור.

(אות טז) **והנה** אחר שכתבתי כל הנ"ל מצאתי ברד"ק שפירש כמו שכתבתי ונהניתי ולחיכת הענין אעתיק מה שכתב הרד"ק (מלכים א יב פסוק כח) וזה לשונו ויועץ המלך שאל עצה היאך יעשה והסכימה עצתו עם היועצים אותו שיעשה שני עגלים ולמה עגלים פתה אותם בדברים אמר להם הלא ידעתם כי המלכות נחלקה ברצון הא"ל כמו שאמר לי אחיה השלוני הנביא א"כ הא"ל לא רצה במלכות בית דוד ולא רצה ג"כ בירושלם שהוא מלכות בית דוד א"כ נעשה מקום אחר שתבואו ותזבחו שם ולמה עגל אמר להם הלא אהרן עשה לישראל עגל להשרות השכינה בו במקום משה שלא היה להם גם אתם עתה שאין לכם מקום השכינה שהוא ירושלים נעשה עגל במקומו להשרות שכינה בו לפיכך אמר אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים כמו שאמר בעגל המדבר כי לא היתה כוונתו לע"ז ולמה עשה שנים כדי שלא להטריח ישראל שיבאו כלם למקום אחד עכ"ל יעו"ש מבואר דרעת הרד"ק ז"ל במהות העגל כמו שכתבו הראב"ע והרמב"ן והכוזרי וכל גדולי הראשונים והיה בזה עיקר החטא במה שהמירו משה רבינו בתבנית שור וזהו בגדר ע"ז גמורה לומר כמו דהשראת השכינה היה במשה ועל פיו דוהו כבוד השם דשורה על משה יהיה כל הנהגת ישראל כמו כן היבא דמשה נפטר לעולמו אפשר דהשראת השכינה יהא בהעגל חס ושלום וע"פ העגל יחנו ויסעו וזהו חטא היותר במציאות עד דעי"ז איבא ח"ו השמדה וכליה וזהו היתה חטא ירבעם ועל זה נצטוה הנביא ערו לילך לירבעם לבית אל להוכיחו ולהזהירו ונצטוה בדבר ד' שלא לאכול ושלא לשתות שם כלל וגם שלא לשוב לביתו ליהודה בדרך שבא משם והכל בכדי שיראו הכל דבית אל אסור בהנאה ומשום העגל דאיבא שם דזהו בגדר ביזוי למשה רבינו דנימא דמעקרא היה השראת השכינה במשה רבינו ויען דמשה רבינו נפטר הו"ל השראת השכינה בעגל ה"ה היבא דהונח על ממלא מקום מושלי מדינת ישראל בעיר הבירה לונדון תואר ציר ישראל, צירות ישראל ויען דמלכות בריטניא הרימה הממונה לממלא

מקום מושלי מדינת ישראל לתואר אמבאסאדאר שוב לא נכון דיונח על האי ממונה תואר ציר דהונח על משה רבינו וכ"א תואר שגריר דמקורו הוא בגדר שיקוף וביוזי ובגדר שגר אלפיך ואין ביוזי למשה רבינו טפי מזה וזהו בסוג כפירה בדת וממילא האי תואר שגריר הו"ל נמי בגדר עגל ושוב מקום העגל דינה כבית ע"ז וכמובן.

והנה לפי"מ שבארתי דהא דנצטוה הנביא מהשי"ת דלא יאכל ולא ישתה בבית-אל ולא יחזור לביתו ליהודה משום דבית-אל היה בית ע"ז משום עגל דהיה שם אתי שפיר הא דמשה רבינו הוכרח לעלות אל ד' להתפלל ולא יכול להתפלל במחנה והיינו דע"י העגל היה כל המחנה בסוג בית ע"ז ואסור להיות שם ומכ"ש להתפלל וכ"א לאחר דהקב"ה אמר סלחתי כדכריך נתקדש המחנה בקדושה דמעקרא וזה ברור לע"ד.

(אות יו) **והנה** יען דאחז"ל (סנהדרין סג ע"ב) כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דע"ז דשריא ברור ופשוט דרמיא נמי חיובא רבא להכריז ולפרסם דמלכד דפעולה זו המרת תואר ציר. צירות. לדרגת שגרירות הו"ל איסור חמור ובגדר עגל נמי כיון דעיקר יסודם לתואר שגרירות הוא מירושלמי שבועות פ"א ובאמת יסוד זה הוא בורות גמורה ובפעולתם זו לכנוי תואר שגריר. שגרירות. מלכד דהוה איסור ע"ז בגדר עגל איכא נמי טעמא לגנאי דמזה יבורר דהמה מחוסרי מרע וחכמה בשפת עברית ובאמת לאמתו גם אפילו בלאו טעמא דפעולת עגל ובגדר קרא דכתיב (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב וכדבארתי בחיבורי **מראה צירות ישראל כהן** נמי אין בושה גדולה מזו דמכל משכילי ויודעי עברית במדינת ישראל ליכא מי דיערער על המצאה זו דיסודם דהני דהמציאו חידוש נפלא זה מהירושלמי דהוה בורות גמורה.

והנה יען דפעולה בזויה זו הוא בגדר מינות וכיון דכל המפלגות הסכימו לפעולה שפלה זו להמיר תואר ציר. צירות. לדרגת שגרירות זהו משוי לה בבירור לגדר דנתהפכה כל המלכות השולטת כעת במדינת ישראל לדעת צדוקים וזה יורה בבירור ובדאי דגאולה אמתית בביאת משיח צדקינו קרובה לבא וכדתניא (בסנהדרין צז ע"א) דור שבן דוד בא בו וכו' ונתהפכה כל המלכות לדעת צדוקים מסייע ליה לרבי יצחק דאמר אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות לדעת צדוקים אמר רבא מאי קרא (תזריע יג יג) כלו הפך לבן טהור הוא יעו"ש וזאת נחמתי בעניי דביאת משיח צדקינו קרובה לבא וכעין בעובדא דר"ג ור"י וראב"ע דאמרו לר"ע עקיבא נחמתני עקיבא נחמתני אמן וכן יהי רצון.